

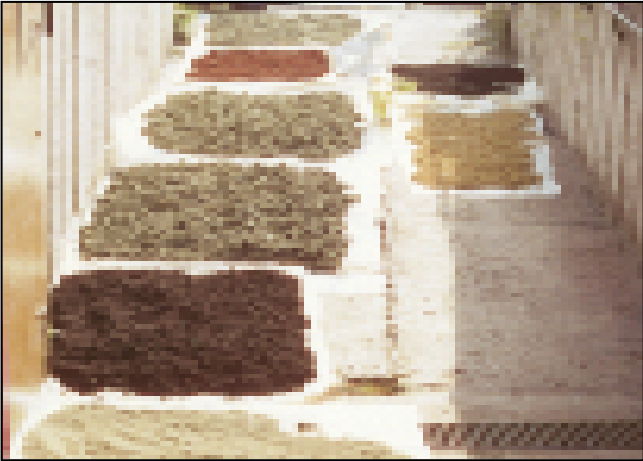
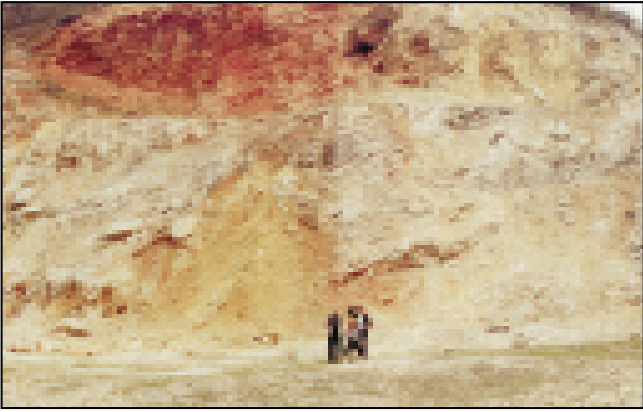
ORSZÁGÉPÍTŐ

ÉPÍTÉSZET KÖRNYEZET TÁRSADALOM
A KÓS KÁROLY EGYESÜLÉS NEGYEDÉVES FOLYÓIRATA

NÉMETH ÁGNES: A FÖLDKÉP
WEILER ÁRPÁD: SZÁZ ÉVES A MÉSZ
POLGÁRI TENNIVALÓK
LÁNSZKI IMRE: ŐSBUDA
XX. SZÁZADI DOKUMENTUMOK
PIERRE VAGO: LE CORBUSIER
ÚJ DIPLOMÁS VÁNDOROK
MELLÉKLET: BOGLÁR LAJOS ÉS
URAI ERIKA: AZ EMBER HAJLÉKA

2002/4

ORSZÁGÉPÍTŐ

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM

NEGYEDIK SZÁM

- 2 SZUBJEKTÍV ELŐSZÓ – *Gerle János*
6 ÜNNEPI BESZÉD – *Weiler Árpád*
9 HUSZADIK SZÁZADI DOKUMENTUMOK
A NEW YORK-I C. F. R. – *Z. Tóth Csaba előszavával*
15 FÖLDKÉP – *Németh Ágnes*
16 DIPLOMÁS VÁNDOROK
22 VÁR ÁLLOTT, MOST KÓHALOM... – *dr. Lánszky Imre*
25 LE CORBUSIER – *Pierre Vago*
28 HÍREK, BESZÁMOLÓK
32 POLGÁRI TENNIVALÓK

MELLÉKLET: Urai Erika és Boglár Lajos: *Az emberi bajlék*

A borítón: Németh Ágnes festőművész *A földkép* c. cikkének illusztrációi.

A címlapon és hátul az elkészült kép két részlete; a belső oldalakon: képek az előkészületekről

E számunk a NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG MINISZTERIUMA Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával készült.

A folyóirat rendszeres támogatói az ORSZÁGÉPÍTŐ Alapítvány és a KÓS KÁROLY EGYESÜLÉS tagszervezetei: ARKER'S Kft., AXIS Építésziroda Kft., BAUSYSTEM Kft., BEÖTHY és KISS Kft., BOKÖR Kft., BODONYI ÉS Társa Építész Kft., DÉVÉNYI ÉS Társa Kft., EKLER Építész Kft., FELÜLETKÉMIA Kft., HADAS MŰTEREM Kft., KÖR Építész Stúdió Kft., KŐSZEGHY Építész Bt., KVADRUM Kft., MAKONA Tervező Kft., MÉRMŰ Szövetkezet, PAGONY Táj- és Kertépítész Kft., PARALEL Kft., TRISKELL Kft., UNITEF-83 Rt, valamint a BONEX Építőipari Kft., a COMPART Stúdió Kft., és a SÁROS és Társa Építésziroda Bt.

ORSZÁGÉPÍTŐ – a Kós Károly Egyesülés folyóirata. Megjelenik negyedévenként. Kiadja az Egyesülés nevében a Kós Károly Alapítvány; postacím: 1074 Budapest, Barát utca 11. Bankszámlaszám: 10402166-21629530-00000000 Felelős kiadó: Kampis Miklós. Felelős szerkesztő: Gerle János. Nyomás: VEL Kft., Budapest. – ISSN 0866-0069 – A lap előfizethető átutalással, vagy az Alapítványtól igényelt csekken, illetve személyesen az Art Bureau címen. A szerkesztőségi ügyintézés, szervezés, előfizetés címe: Kós Károly Alapítvány, 1114 Villányi út 8, Telefon: 06-20/945-5247, 209-1173, 209-1174, fax: 209-1174, email: saros@mail.datanet.hu. Ezen a címen a lap egyes számai is megvásárolhatók. Egy szám ára: 450 Ft. Előfizetési díj a 2003. évre: 1600 forint + külföldi előfizetőinknek postaköltség számonként. Megvásárolható az Írók Boltjában (Budapest, VI. Andrásy út 45.), a Fehérlófia Könyvesboltban (Budapest, VIII. József krt. 36.), a Balassi Könyvesboltban (Budapest, II. Margit u. 1.), a Műszaki Könyvruházban (1061, Liszt Ferenc tér 9.), a Lyra Könyvesboltban (Vác, Piac u. 1.), a LAPKER Rt. budapesti és vidéki árusítóhelyein.

SZUBJEKTÍV ELŐSZÓ

írására olyankor szokott sor kerülni, ha a folyóiratban megjelenő anyagok együttese, nem szándékosan alakított kapcsolódásai, látszólag spontán módon üzennek valamit, ami engem, mint szerkesztőt, aki az előkészítés során szembetalálom magam a váratlan jelenséggel, arra kényszerít, hogy erre felhívjam szíves olvasóink figyelmét. Ilyenkor zavarban is vagyok, mert az hogy elsőnek jutok a felfedezéshez, csupán helyzeti előny, de nem avat az értékelés kijelölt, arra legalkalmasabb személyévé, a kényszer azonban, hogy erre hivatottabbak helyett is el kell mondanom, amit megérteni vélek, legyőzi ezt a gátlást. Többnyire amúgyis olyan kérdésekről van szó, amelyekről hallgatni súlyos mulasztásnak tűnik, még a rendelkezésemre álló információk jól tudott bizonytalanságai és általam történő tisztáztatásuk lehetetlenségei dacára is.

Pierre Vago, akinek most megjelenő önéletrajzából egy rövidített fejezetet közlünk, az 1930-as évektől kezdve nemcsak elszenvedője, hanem közvetlen részese, sőt formálója is volt a huszadik század történetének, minden bizonnyal az átlagosnál alaposabb ismeretekkel rendelkezett a történelmi eseményeket mozgató erőkről. A kilencvenedik születésnapján vele készített interjúban az egyébként a politika mélyebb területeiről következetesen hallgató építész azt mondta Osskó Juditnak: *Amit úgy hívnak, hogy globalizáció, csak azt jelenti, hogy a pénz és a szellem, vagy Isten és a Mammon közötti csatában most a pénz, a Mammon a nagy győző. Minden erről szól, mindent ennek érdekében tesznek. Szerintem ebben a csatában most már minden idealizmusnak vége van. ... Mégis bízom az emberben. Most, hogy inkább a természet közepén élek, mint az emberek között, látom, hogy a természetben milyen gyönyörűen működik az önvédelem. Minden faj, minden állat, növény védi magát, és előkészíti a jövőjét. Nem tudom elbinni, hogy ez az állat – az ember –, aki annyi mindent tudott kitalálni és megvalósítani, ne tudná önmagát megvédeni. Azt hiszem, hogy azok, akiknek teljesen a kezükben van a hatalom – egészen kis csoport ember a világon –, akiknek nincs bazájuk, nincs semmi más, csak az önérdék és a pénz, rá fognak jönni arra, hogy ez az egész rendszer összeomlik, ha nincs, aki vásároljon. Biztos vagyok benne, hogy ezek a mai urak elég okosak, hogy ők maguk szervezzék meg az új és jobb életet. És egy másik gondolat ugyanebből az utolsó üzenetből: ...mert a mai világban az építésznek bihetetlenül nagy feladatai vannak. A következő 20-25 évben újabb kétmilliárd ember születik, és őket nem lehet úgy elhelyezni a nagyvárosok körül, ahogyan az ma történik. A lépték ma a Föld! A minimális lépték!*

Az a fent említett kis csoport és a Föld, ez az a két dolog, amiről, úgy érzem, írnom kell, és amelyeket, úgy gondolom, bármivel foglalkozunk is komolyan, mérlegelésünkben nem téveszthetünk szem elől.

A *Huszadik századi dokumentumok* címet viselő sorozat a valóságos történelmi helyzetünk megértéséhez kívánt nem, vagy nem eléggé ismert forrásokat hozzáférhetővé tenni, az azokat értékelő, az összefüggéseket megvilágító kommentárok segítségével az értelmezést megkönnyíteni. Az utóbbi

években és különösen az utóbbi hónapokban mintha hirtelen megnövekedett volna, különösen persze az 1989 előtti elzártáshoz képest, de talán világszerte érezhetően is az eddig titkos információk áradata. Amiről eddig hírt adtunk (e számunkban a *Council on Foreign Relations* eredete és tevékenysége), egyszerre rengeteg közleményben, könyvben hozzáférhetővé válik, a mi lehetőségeinkhez képest jóval tágabb összefüggéseikben tárgyalva a nemzetközi események hátterében megbújó impulzusokat, mint amilyen Drábik János most megjelent tanulmánykötete, az Uzsoracivilizáció.

A könyv, ahogy Z. Tóth Csaba is fogalmazza egy friss írásában: újkori történelmi szöveggyűjtemény, tanári segédkönyv és leginkább kötelező olvasmány. (Ez akkor is igaz, ha a könyvet kétségteljesen szerkesztetlenül és bulvárruhában adta ki a Gold Book kiadó, ma már egy felesleges csomagolóanyag ellen tiltakozó kiadvány is csak megfelelően csomagolva éri el a hatását.)

Ez az új információáradat feltehetően maga is kettős természetű, ahogy az egyik legfontosabb tanulsága Drábik könyvének, hogy a *Hálózat* maga is mindig mindkét oldalon ott van. (Hálózatot említ Makovecz Imre is a polgári körök feladaival kapcsolatos beszélgetésen, ügynökhálózatot, amelynek ma már elengedhetetlen természete a homály, a többszörös érintettség, amelyet a megbízók sem látnak át. Drábik János szóhasználatában, és én is ilyen értelemben írok itt Hálózatról, a nemzetközi pénzügyi oligarchiáról van szó, amelynek számtalan, egymással igen bonyolult kapcsolatban álló szervezete van, de ezek csak különféle eszközök a közös cél, a világ feletti totális pénzügyi hatalom megszerzése érdekében.)

A Hálózat pénzelte az amerikai polgárháborúban a délieket és az északiakat, az orosz polgárháborúban a bolsevikokat és a fehéreket, a második világháborúban Hitlert és a szövetségeket. A Hálózat önmaga ellen beszélteti képviselőit, akikkel végrehajtatja saját programját.

A Hálózat részleges leleplezése egyrészt bizonyára a Hálózat céljait szolgálja és kiszámított stratégiájának tartozéka. A Hálózat – kicsit – megmutatja magát, hiszen ez arra is alkalmas, hogy megbénítsa és tehetetlenné tegye áldozatát. A Hálózat utolsó kétszázötven évének története éppen elég bizonyosság rá, hogy – nincs kiút. A leleplezés másrészt azt is jelzi, hogy vésszesen közeledik a Hálózat végső győzelmét meghozó katasztrófa, a nemzetközi pénzügyi összeomlás, amelyből a világbékét megteremtő világállam kiemelkedhet, mint az emberiség megmentője. Végéhez közeledik az általa kirobbantott forradalmakkal, általa manipulált társadalmi kísérletekkel, általa pénzelt háborúkkal és világháborúkkal, sokszáz millió áldozattal kikövezett út, amely elhossa az „illuminátusok” évszázados álmát, a világbékét egyedül szavatolni képes világuralmat, amelyben egyetlen meghunyászkodó rabszolgának sem kell majd rettennie a létbizonytalanságtól. (Legalábbis, talán Közép-Európában nem.)

A Hálózat, ahogy ezt Drábik János könyve részletesen ismerteti, irányítása alá vonta Angliát, Franciaországot, aztán lépésről lépésre az Egyesült Államokat, az első és második világháború következményeképpen Németorszá-

got, egy iszonyatos és sokáig kétséges kimenetelű játék, az általuk kitalált és tervszerűen megvalósított bolsevizmus bukása után az egykori Szovjetuniót és egykori csatlós-államait. Mi van még hátra? A teljes kiszolgáltatottság, a kiéhezhetőség, a világ javainak néhány, még kint lévő százaléka. Mit tehetünk a közelgő boldogság ellen, ez az a kérdés, aminek feltevése is letaglóz. Drábik elképesztő számai például a magyar adósságállományról valóban torkot szorítóak. A hetvenes-nyolcvanas évek alatt felvett egymilliárd dollárnyi kölcsön és kamatai visszafizetése a kilencvenes évek elejéig 11 milliárd dollárt emésztett fel, miközben a tartozás 20 milliárd dollárra növekedett. A folyamatos kölcsön és kamattörlesztések ellenére ma már 80 milliárd az állami és nem állami szektor külső és belső tartozásainak összege. (Nem magyar sajátosságról van szó, a világon mindenki eladósodott a Hálózat magánbankjainak, mert éppen ez a pénzügyi uralom lényege. A legjobban a világ csendőre és a világbéke legfőbb óra, az Egyesült Államok adósodott el, központi bankjának 1913-as, egy évszázados küzdelem árán történt magánosítása óta az állam adófizető polgárai kárára 6000 milliárd dollár tartozást halmozott fel a saját dollárját kibocsátó magánbankjával szemben.)

Az uzsoracivilizáció történelmét, forrásait, felépítését és működését részletesen ismertető könyv a megoldás elveit is ismerteti, legalábbis Magyarország vonatkozásában, ahol – egyébként más országokhoz hasonlóan – elvált egymástól a látszatdemokráciát fenntartó közhatalom és a pénzügyi kontrollt kézben tartó magánhatalom. Ebből következik, hogy amikor (lásd ismét a polgári körök feladatairól folytatott beszélgetést) a szociális problémákról, a társadalmi feszültségek gyökereiről esik szó, nem lehet figyelmen kívül hagyni ezt a helyzetet, és amikor politikai célok meghatározásáról van szó, ennek a kettősségnek a feloldása a kulcskérdés. Az igazán nagy baj az, hogy nincs olyan szervezett politikai erő, amely kormányzati helyzetben szembe akarna (jelenlegi állapot) vagy szembe tudna szállni (Antall József és Orbán Viktor kormánya) a Hálózattal. Egy esetleges szembeszállás következményeit jól le lehet mérni Irak példáján, és nyilvánvaló, hogy nincs az a hazugság, amit egy személyről, egy kormányról, egy országról el ne lehetne terjeszteni és hitetni, erre is van elég példa a közelmúltból. De ez a veszély nem is áll fenn, amíg – Drábik szavaival – a részvételi demokrácia fel nem váltja a pénz hatalom által könnyen ellenőrizhető és manipulálható pártdemokráciát.

Elképesztően pontosak azok a Drábik könyvében idézett – akár igaz, akár hamis – dokumentumok, amelyek a társadalmi méretű manipulálás eszköztárát vonultatják fel. A fő területek a tömegtájékoztatás (amelynek célja az emberek figyelmének elterelése a tényleges problémákról, a hamis képzetek és víziók kialakítása, az alkotó energiáknak az ösztönélet területéhez kötése), az iskolai nevelés (zavaros, összefüggéstelen, alacsony színvonalú, a kreativitást csökkentő), a közvélemény befolyásolása (történelmi tények meghamisítása, hagyományos értékrend felforgatása, az érzelmek és indulatok állandó felkorbácsolása és a fogyasztás felé irányítása). Közéletünk örvényszerűen felpörgő forgatagának egyik legjellemzőbb tünete az életpótlékot kínáló hazugságvilágok eddig ismeretlen mértékű térhódítása, az emberek gátlástalan erkölcsi manipulálása egy központilag irányított kábítószerszerűséggel.

A reménytelennek tűnő harcot ezekkel a manipuláci-

ókkal szemben kell megvívni. A történelemhamisítás és a nemzeti amnézia falán ütött reményteljes résekről is szeretnék beszámolni. (Talán kisebb lyukak is képesek fájdalmas sebet ütni a manipuláció falán, mint azt képzelnénk.) Lánszki Imre ökológiai nyomokat, a talajformációk, a növényvilág szokatlan vagy indokolatlan változásait követve bukkant rá egy elpusztult épületegyüttes nyomaira Budakalász felett, amelyet szívós kutatómunkával, a fejlett technológiát és a finom érzékelés módszereit egyformán segítségül véve, Ósbudával azonosít. (Részletes beszámolójának első részét közöljük mostani számunkban.) A felfedezés nagyszerűségén túl különös jelentőséget tulajdonít annak, hogy az egész kérdéskör (Fehérvár – Székesfehérvár) kapcsán először látni a lehetőségét, hogy sikerül áttörni az eddig áthatolhatatlan falat a hivatalos és a tudománytalannak, sarlatánnak bélyegzett álláspont között. Ha ez az áttörés bekövetkezne, döntő jelentőségű kulturális fegyver kerülne a manipuláció ellen küzdők kezébe, ami a nemzeti önbecsülés építésében játszhatna fontos szerepet.

Hasonló jelentőségű Heribert Illig könyvének megjelenése (*Kitalált középkor*, All Print kiadó. Ez a könyv is „etetős” címlappal, néven nem nevezett fordító elfogadhatatlanul gyenge fordításában, szerkesztői munka nélkül jelent meg, jelentősen csökkentve kulturális értékét, viszont feltehetően növelve a kiadó várt hasznát.) A könyv a szerző és munkatársai alapos érveléseit sorakoztatja fel annak a hipotézisnek az igazolására, hogy a VII. VIII. és IX. század csupán tudatos történelemhamisítók fikciója, régészeti, művészettörténeti, dokumentumtörténeti, naptártörténeti és egyéb bizonyítékok látszanak igazolni, hogy 300 évet az utókor töltött meg történelemmel saját korának szükségletei szerint, és ezt a hamisítást sikerült fokozatosan világméretűvé kiterjeszteni. Valójában nem 2002-t, hanem Illig számításai szerint – 1705-t (Pap Gábor szerint 1702-t) kellene a keltezésbe írunk.

A kötet állításait a leginkább érintett országokban – hiszen Nagy Károly létéről van szó –, Németországban és Franciaországban, nem sikerült komoly érvekkel viszautasítani. A dologban kínos és sajátosan időszerű, hogy az Európai Unió eszméjét a – fiktív – Nagy Károlynak tulajdonítják. Ehhez az európai történettudomány által el nem fogadott, de egyelőre a meg nem cáfolt érvei miatt fogcsikorgatva eltűrt tanulmánykötethez Pap Gábor írt nagyszerű előszót, aminek révén ha nem is a magyar, de talán az európai történelemírás számára eltűrtté-elfogadottá válik az álláspontja: újabb rész a manipuláció falán.

Bár Illig műve kevés közvetlenül a magyar történelemre vonatkozó utalást tartalmaz, egyik munkatársa, Klaus Weissgerber részletesen foglalkozott a sötét (mert fiktív mivolta miatt ismeretlen) középkor Kárpát-medencei vonatkozásaival. Pap Gábor így ír erről: *... jelenlegi tudásunk szerint a magyar krónikás hagyomány őrizte meg leghitelesebben az eredeti időszámítási rendszert. Eszerint Atillától számítva az ötödik nemzedékbe esik Álmos fellépte, ami a jelenlegi hivatalos idő-nyilvántartási rendszerben képtelenségnek tűnik. Ha azonban az Atilla balála (453) és Álmos fellépte közül kiiktatjuk a művilég ide erőltetett mintegy 240 évet, az így adódó időtáv éppen megfelel a nevezett öt generációnak.*

Ami pedig az árpádi bonfoglalás valódi időpontját (895 helyett 595) illeti, az a lehető legjobb megközelítéssel idézi emlékezetünkbe az eddigi spekulációk szerinti „avar” bonfoglalás dátumát. (Emlékeztetőül: a magyar

krónikák csakis hunokról – primus ingressus – és magyarokról – secundus ingressus – beszélnek, az avar név még elszólásként sem fordul elő bennük!)...

(Az óraátállítás miéjére vonatkozó) ...kérdésünkre még könnyebb megadni a választ. Egyetlen mondatba sűrítve így szól: múltat kellett csinálniuk maguknak, hogy jövőjük legyen. Sajnálatos tény: a periféria a maga valóságos működési idejében sem „szakrálisnak” nevezhető uralmi formációt, sem ennek megfelelő rangú és méltóságú szakrális uralkodót nem tudott „kitermelni”. Márpedig – és ezt pontosan tudták az időbadmúvelet irányítói – dicsőséges jövőt csak dicsőséges múltra lehet építeni... Csakbogy ehhez idő szükségesletik. Mármin olyan idő, melyben a megábitott dicső tettek végbe mehettek volna. Azaz: a múltban kell nekik időt szorítani!...

Az időbetoldással nem csupán annyit értek el, hogy egy sobasemvolt kontinuitásnak, a „szent” Károlytól eredeztetett Karoling dinasztjának megágyaztak az európai történelemben, hanem azt is, hogy megszakítottak egy valóságos és szakrális kontinuitást. Azaz: elszakították az élő fa koronáját, a Turul-dinasztia (ismertebb nevén az Árpád-báz) szakrális uralmi rendszerét annak gyökerétől, a valódi szakrális uralkodóostól, az államfői, katonai és erkölcsi tekintetben egyaránt példképiül szolgáló Atillától. ...

Egészen durván fogalmazva: Nagy Károly „szentségét” (ne felejtjük el, Barbarossa Frigyes valóban szentté avattatta az általa kreált ellenpápával „nagy” elődjét, babár ezt a kitüntető címet az egyház később visszavonta!) végső soron Atillától orozták el ...

Hogy valóban ilyenfajta alattomos „translatio”-ról lehetett szó, arra egy jóval későbbi, mindamellert nagyon is ide találó, kéttételes példázat figyelmeztet: nevezetesen két híres festmény, amelyek a XIX. század második felében, a múltgyártás nagyüzemi fázisba fordulásának idején készültek, mégpedig éppen az időmanipulációk dolgában elsőrendűen érintett térségekben, Németországban, illetve Angliában. A német kép eredetije a bajor tartományi parlament müncheni épületében tekinthető meg, alkotója a kor ünnepeit történelmi festője, Friedrich Kaulbach, Nagy Károly koronázását ábrázolja. A másik festmény az angliai preraffaelita mozgalom jeles képviselőjének, Edward Burne-Jonesnak a munkája, és Arthur király utolsó perceit örökíti meg. A képeken a két, mondaiból történetivé avanszált alakot egy különös és sajtáságos tárgy köti össze.

A magyar Szent Korona.

Kaulbach éppúgy ezzel koronáztatja meg Károlyát, mint ahogy Burne-Jones is a maga baldokló Arthurjának ágya alá (!) helyezi – mintegy jelezve, hogy evilági életében nem lesz többé módja a fejére tenni – ezt a félreismerhetetlenül egyedi megjelenésű koronát. Vajon véletlen egybeesés? Aligha. Inkább arról lehet szó, hogy a valódi szakrális hagyományt máig nélkülöző Nyugat-Európa ilyen módon akarta visszamenőleg szentesíteni a maga fiktív, csakis a világhódító lázálmodok birodalmában ágáló álbőseit....

A hazugságok kora azonban végébe közeledik – írja Pap Gábor. – Heribert Illig és munkatársai jóvoltából most nyertünk 300 évet – kegyelmi idő! – hogy észre térjünk. Vajba élnénk a lehetőséggel!

(Az Illig-könyvre vonatkozó bővebb információk találhatóak német illetve magyar nyelven az alábbi internet oldalakon: <http://mantis-verlag.de> és <http://kitalaltkozepek.hu>.

Az utóbbi tartalmazza Pap Gábor teljes, 2001. december 5-én a témáról tartott előadását, amelynek sok, rendkívül jelentős megállapításából itt kettőre hívom fel az érdeklődők figyelmét. A megnyert 300 év valódi tartalma az, hogy az időszámítás meghamisítása miatt a kozmikus időszámítás szerint még nem érkezett el a Vízöntő korszaka és van idő arra felkészülni. A másik, hogy a német történetírás Illig felfedezése kapcsán közelít először az objektivitáshoz a magyarokkal, a Kárpát-medencével kapcsolatban. Ez óriási szemléletváltozás az amúgyis sokkoló felfedezés közepette, amely szellemileg „kihúzta a talajt” egész Nyugat-Európa alól.)

Tisztánlátásunkhoz – a lehetőséggel való éléshez – fontos feltétel, hogy tudjuk, hol húzódnak a valóságos törésvonalak a közéletben. Az általánossá vált hisztéria a társadalom kettészakítottságáról jobboldal és baloldal között nyilvánvaló súlyos hazugság, a valóságot eltakaró manipuláció. (Még akkor is, ha az emberek mélyen meg vannak győződve ennek a kettéosztottságnak a valóságos létéről és nem hajlandók tudomást venni arról, ami lényegileg összeköti őket.) Az elsődleges, társadalmi szakadék a pénzügyi hierarchiához tartozó elit, a maga személyes anyagi érdekében mások életét befolyásolni, irányítani képes csoportok tagjai és a nekik kiszolgáltattak között húzódik. A második, kulturális szakadék a materiális létbe belenyomorított, azt boldogan vagy boldogtalanul, de elkábítva elfogadó, finomabban fogalmazva: alvó emberek és a személyes és szellemi létüket, szabadságuk lehetőségét éber fenntartó emberek között húzódik. Anélkül, hogy ezt a fajta csoportosítást, hiszen lehetne, tovább kívánám folytatni, csak egyetlen megjegyzés: a magukat ébren levőknek képzelők többsége álmodik.

Drábik János könyve kötelező olvasmány az ébren levőknek és alvóknak egyaránt, mert felébredni is, még éberebbnek lenni is lehet. A könyv állításait természetesen nem tudom ellenőrizni, a szerző hatalmas mennyiségű forrásmunkát sorol fel, amelyekből ismereteit meríti, olvasottságát csak irigyelni tudom, nem követni. Hogy minden adata (ugyanarra a dologra vonatkozó számadatai például nem mindig azonosak) hiteles-e, a lényegen semmit nem változtat. A Hálózat ezoterikus kapcsolataira vonatkozó állításai gyakran zavarosak, ami ugyancsak nem változtat a lényegen, bár a Hálózat centrumának okkult eredete és módszerei korántsem közömbösek.

Még egy elemet ragadok ki Drábik számtalan, egymás mellé sorakoztatott és egymással világos összfüggésbe rendezett megállapításai közül. A Hálózat céljainak megvalósításához több szempontból is a legmegfelelőbb a háborús helyzet. Van azonban egy újabb lelemény, ami pótolni tudja a tényleges háborút. Megdöbentő módon ebből a célból vezették be a köztudatba a környezetszennyezés globális és hiteles fenyegetését, ami a háborús kényszerhelyezethez hasonló körülményeket teremt, és ezzel elfogadhatatóvá tesz egyébként irracionális és elfogadhatatlan kényszerintézkedéseket, elsősorban pénzügyi megszorításokat. Természetesen vészhelyzet valóban van, csak a tartalma és a funkciója pontosan az ellenkezője annak, mint ami külső fenyegetettség képeiben megjelenik a tömegtájékoztatóban.

*Egyrészt jól tudjuk, hogy a vészhelyzet okozói azok, akik a pánikot keltik, és eszük ágában sincs áldozatokat hozni a probléma orvoslására. Másrészt, és ez kapcsolódik Pierre Vago építészeknek címzett üzenetéhez. *A Föld a lép-ték!* A Földhöz kell mérnünk a cselekedeteinket, nemcsak*

mert ez a reális, hanem mert ez az egyetlen reménysugár. A Hálózat lehet, hogy egyszer magától is összeomlik, de az időt emberi léptékkal mérve egyetlen szövetségese van az ébren vigyázóknak: a Föld. Az egyetlen esély: a szövetség a Földdel. A Hálózat ellensége a Földnek, aki nála erősebb. Hiába pusztítja, alakítja át, mérgezi, mégis. Nem tudok másban bízni. (Ezért különösen fontos Németh Ágnes földképe, és ezért jó, ha egy újabb gyerek-nemzedék veheti kézbe Urai Erika rajzait.)

Nem tudom, én látom-e jól, ezért szívesen állítok ide egy ugyanerre vonatkozó másik álláspontot, a huszadik századi dokumentumok gyűjtőjétől, Z. Tóth Csabától:

Katakomba-kereszténynek lenni – és szociálisan, szellemileg eléggé mostoha korunkban az igazságot leggyakrabban csak ebben a „földalatti” formában őrizhettük, bordozhattuk –, és egyáltalán, kereszténynek lenni, maradni az ideológiai, katonai vagy pénzdiktatúrával szemben egy sajátos stratégiát igényel: végtelen, mondhatni mennyei – ám nem passzív – türelmet e földi fenéségek összes hivalkodásával, self-made-man-es agresszivitásával, érzeki hazugságával, felületes profizmusával szemben. A mulhatatlan türelmét a múlandóval szemben. Ez a sokszor nyilván nagyon nebezen megvalósítható befogadó türelem és feltétlen nyitottság a másik ember felé képes lebet arra, vagy képessé tesz bennünket arra, hogy átváltoztassuk a velünk szemben állót. Ha a fizikai síkon nem járunk is mindig sikerrel, a másik ezáltal a magatartás által kap egy „útravalót”, ami mindenképpen ki fog csírázni a lelkében, ha előbb nem, hát a halál küszöbén átlépve, melyet követően az ember egy minden korábnál erősebb introspekción át saját életbeli tapasztalataival kapcsolatban.

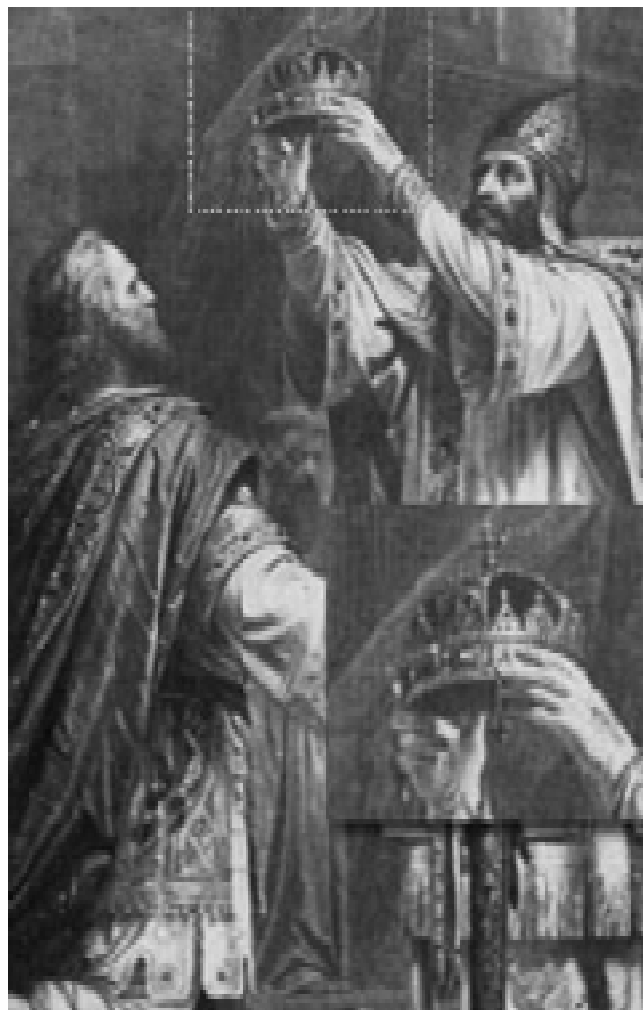
A keresztény ember valójában erről ismerszik meg, ha át tudja ragyogtatni magán ezt az eszes, figyelmes türelmet, a figyelemben való megmaradást, amivel áthatolhatunk az érzékleti világ minden falán. Ilyen égi, fokozottabb türelmet igényel mindenek előtt a gyereknövelés, de ugyanúgy az állatokkal, a bűnösökkel, a részegekkel, az örültekkel, a kaotikus természettel való foglalkozás, és gyakran persze a saját magunkkal, lelemaradó alsóbb természetünkkel való foglalkozás. Természetesen a társadalmi életben sem árt a türelem erényével rendelkezni, a közélet nem egy patológikus vonásával szemben, ám bekövetkezhetsz a „kufárok kiűzése” effektus, ezt nem mindenki tudja kellőképp szabályozni, és fölgyúlnak a szent barag. Föl is kell gyűljék sokszor, akár akarjuk, akár nem, az igazságtalanságok láttán, hallatán, melyek a szűkebb, tágabb emberi közösségeinkkel, megesnek; talán e barag nélküli nincs is magasabb fejlődés, nem ébred fel a lelkiismeret, és nem ébreszti az igazságtalanságok elkövetőit. De lelkünkben mindazonáltal ott legyen a páli igazság: Haragudjatok, ám ne vétkezzetek; a nap ne nyugodjék le a ti baragotok felett. A bűnösöknek, bűnre hajlóknak már az is büntetése, hogy ilyenek. Ezért hát végül is nem marad más, mint: segíteni, rajtuk is, mint az irgalmas szamaritánus a betegen, s ez egyre inkább így lesz. A rosszat jóvá kell tenni, nemcsak azoknak, akik elkövetik, hanem a rosszal szembenállóknak is.

Most, inkább a külső sors által üzelve, mint saját választásból, az új euro-atlanti Róma kapuja előtt esedezünk bebocsáttatásért. Miután nyolcvan esztendeje, Trianonban az egykor megkerülhetetlenül erős közép-európai nagybatalom, Magyarország drága köntösére „sorsot

vetettek”, ma ismét csak meggyötörve, tépett rubában, töviskoronásan, egyre inkább becsapva, megalázva állunk egy új, nem területi, hanem politikai Trianon küszöbén, egy új Róma helytartói előtt. Szeretnénk még egyszer kiegyenesedni, jól átgondolni ezt az egész új magyar sorsfordulót, mielőtt lépniénk, és feltenni a kérdést: kinek használ ez a belépés, és milyen feltételek mellett történjék? Szeretnénk átgondolni ezt magunk között és a többiekkel, lengyelekkel, csebekkel, románokkal, oroszokkal, bolgárokkal, görögökkel, mindazokkal, akik hasonlóképpen viselik ezt a késleltetett-szaporított magyar sorsot, akár belépnek velünk, akár nem. Milyen egyszerű lenne, ha összefognánk, ha egyszerre csak megértenénk egymást, megértenénk a valódi helyzetünket, átlátnánk a professzionális csalásokon, és valami olyasmit kezdeményeznénk együtt, ami ugyan nincs, hiányzik (nagyon), de mégis van, mert egy élhető, emberi világ szívünkben rejlő örök alapjaiból fakad: elkezdenénk megteremteni egy politikától független élet- és emberközpontú világot, tanulva az összes eddigi, előttünk lévő rossz tapasztalatunkból. Felépíteni, szóhoz juttatni azt, ami már jelen van bennünk, mint vágy, álom, készletés, csak észre kellene venni: az önma-ga urává, forrásává vált Embert, aki képes találkozni a másikkal.

Gerle János

Kaulbach: Nagy Károly megkoronázása, München.
A püspök kezében a magyar Szent Korona látható

Weiler Árpád

ÜNNEPI BESZÉD

a Magyar Építészek Szövetségének centenáriumán

2002. október ... án a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében, egykori megalakulásának színhelyén ünnepelte meg fennállásának századik évfordulóját a Magyar Építészek Szövetsége. Görgey Gábor kulturális miniszter üdvözlő szavai az építész hivatás társadalmi megbecsülésének szükségességéről szóltak. A miniszter ígéretet tett arra, hogy hivatali munkája során mindent meg fog tenni az építészeti presztízsének emelése, konkrétan a Magyar Építészeti Múzeum kiállítási helyének biztosítása érdekében.

A Szövetség háború utáni újjáalakításában részt vett alapító tagok köszöntés után Makovecz Imre üdvözölte az ünnepi ülés résztvevőit. Az alábbiakban közöljük a Szövetség elnökének beszédét, amelyet Keserü Katalin Lechner Ödönnek, a Szövetség első elnökének életművét méltató előadása követett.

*Miniszter Úr! Hölgyeim és Uraim!
Tisztelt Pályatársaim! Barátaim!
Kedves vendégeink!*

A Magyar Építőművészek Szövetsége születésének 100. évfordulóján, e felemelő ünnepen, tisztelettel köszöntöm Önöket.

A mai tiszteletadás mottójául József Attila versciklusából, az *Eszméletből* választottam a gondolatot:

*Csak ami nincs, annak van bokra,
Csak ami lesz, az a virág, ...*

1902 tavaszán 24 építész Lechner Ödön vezetésével megalakította a Magyar Építőművészek Szövetségét azzal a szándékkal, hogy az az összművészet élenjáró ágának, az építőművészetnek szándékait és hatását a társadalom számára nyilvánvalóvá tegye. A szövetség célja a képzőművészet egyik ágának tekintett építőművészet intézményes megismertetése volt, valamint annak a felismerésnek az elősegítése, hogy az építőművészet szellemi alkotó ereje a tárgyiasuló nemzeti vagyion részeként hatalmas erővel és erkölcsi tartással bír. Lechner Ödön, Kosztolányi Kann Gyula, Márkus Géza, id. Bobula János, Jakab Dezső, Spiegel Frigyes, Grünwald Mór, Komor Marcell, Bálint Zoltán, Quittner Zsigmond, Jámbor Lajos, Vágó László, Almási Balogh Lóránt, ifj. Lovag Bobula János, Jónás Dávid, Sebestyén Arthur, Messinger Alajos, Leitersdorfer (Lajta) Béla, Mezey Sándor, Károlyi Lajos, Vidor Emil, Vágó József, Somló Emil, Steinhardt Antal vállalkozásának hatását csak ma tudjuk felmérni.

Európa és Magyarország a századelőn a különböző művészeti tendenciák és áramlatok szövevényében élt,

amelynek elindítója az 1867-es párizsi és az 1873-as bécsi világiállítás volt, melyet aztán követett az 1885-ös magyar országos kiállítás is. A porosz-francia háborútól az első világháborúig terjedő fejezet egyszerre volt az önálló nemzetkarakterek, a historizáló népmítosz, a szabadság, mint felismert szükségszerűség megjelenésének időszaka.

Ez volt az egyik oka a fenti körülményeket nyomatékkal képviselő *építészeti* társadalmi elismertségének.

Hogy megértsük az építőművészet fontosságát a századelőn – hozzáteszem: *most az ezredelőn* –, egy gondolatot kell felvetnem: az 1848 táján indult preraffaelita mozgalomban kristályosodott ki az a felfogás, hogy a művészet nem csupán esztétikai, hanem társadalmi értékek hordozója is. Az élet egységét hirdető szemlélet, mely a munka értékét a létrehozás módjától eredeztette, a mai ipari struktúrák előhírnöke volt.

A mai alkotások hatalmas anyagi és szellemi koncentrációja mögött egy társadalmi megegyezés lapul: csak a szellem igazolhatja az áldozatokat. Az anyagi, időbeli és térbeli áldozatokat. Ez a szellem az építészetben, helyesebben az *építőművészetben* ölt testet.

Gondoljunk vissza Budapest felépítésének hősi időszakára, amikor 100 000 lakosú kisvárosból hatalmas metropolis lett a maga 1 000 000 lakójával. Kiépült a Nagykörút, a Sugárút a kontinens első földalatti vasútjával, Ybl Miklós, Steindl Imre, Lechner Ödön középületével, a Vámházpalotával, az Operaházzal, a Parlamenttel és a Halászbástyával, a Postatakarékpéztárral és a körút elegáns polgári bérházaival. Ez együtt járt a szellem területén az Eötvös féle 1868-as oktatási törvénnyel, az ingyenes népoktatással. Ezidőtájt elképzelhetetlen lett volna, hogy az építészet és a művészet külön értelmet nyerjen.

Szeretném leszögezni, hogy itt most nemcsak Lechner Ödön hatalmas egyénisége előtt tisztelgünk, hanem egy olyan általános és egyben nemzeti felfogás előtt, amely világosan kimondja: az építészet az alkotó ember produktuma. Nem hozza létre és nem is tartja életben sem jelszó, sem ideológia. Nem szolgál idegen hatalmat és rejtett szándékot. Az építészet nem eszköz és nem következmény. Az építészet soha nem lehet kereke a talajt veszített érvényesülésnek és a kényszeres alkotóvágyanak.

Az elmúlt 100 év elméleti folyamatait megismerve kapunk képet arról, miként kíván megfelelni a kitűzött célnak az építészet, milyen stílárisközöket használ fel a cél érdekében.

A népművészet, mint a kultúrharcközöke egyaránt jelen volt a Tulipán-mozgalomban, Malonyay Dezső, Kós Károly munkáiban, Koronghi Lippich Elek pátoszos írásaiban. Megjelenik Ady Endre keleties verseiben, Iza-

bella főhercegnő 1912-ben rendezett matyóbálján, vagy a Gödöllői művésztelep tevékenységében.

Az új, szebb világ és tartalmasabb élet eszménye tehát sok művészeti csoportnak vált céljává.

Remsey Ágnes írja a *Nagyobb mozdulatban*: „... művészek Ők, akik szakítani akarnak a régivel, kivonulni mindabból, ami nem akar változni, ami megrögzötten tartja magát, holott ideje lejárt.

Demonstráció a jövő érdekében, de még nem a jövő. Menekülés a régi rend merevségéből, nem ismerve az újat. Már nem a régi, és még nem az új. Ilyen állapot nem tartható fenn sokáig. Az élet nem tűri meg sokáig az elkülönüléseket. Mihelyt az egész felszívja a részek vívmányait, a részek visszahullanak az egészbe, mert csak a teljesség örök. Így volt ez Óvelük is. Szükség volt kovászra, hogy új kenyér sülhessen a világ asztalára, s erjedtek olyan lelkek, akikből kitelik majd a világ kovásza. Szükségesek voltak, szerepük gyönyörű, de amikor megsül a kenyér, ki tálaltat magának kovászt vacsorára?”

Lechner Ödön, Kós Károly, Árkay Aladár, Lajta Béla, Medgyaszay István, Csontváry Kosztka Tivadar, Bartók Béla, Kodály Zoltán és alkotótársaik törekvése a nemzeti művészet létrehozására kezdetben eredményes volt. De a Monarchia összeomlása után megjelennek a plebejus demokratikus mozgalmak és a polgári radikalizmus.

„Az utak elválnak” – írja Fülep Lajos. Színpere lépnek a festészetben a Nyolcak, az építészetben létrejön a Bauhaus. A kultúrközpont szerepét Párizs helyett Berlin veszi át. Megjelenik az expresszionista dráma, Max Reinhard, a filmművészetben Fritz Lang, a zenében Mahler és Schönberg, az építészetben Erich Mendelsohn és Rudolf Steiner.

A Bauhaus jelentősége nem stiláris alapokon nyugszik. A magyar építészet fejlődése szempontjából nemcsak azért jelentős, mert alapító tagjai voltak magyarok is, mint Forbáth Alfréd, hanem azért is, mert a húszas évektől induló hazai iparfejlesztés és konszolidáció, az új megrendelői háttér állami alapokon nyugodott és az új hatalom a történelmi eklekticizmust és historizmust, mint kurzus-építészeti igyekezett saját legitimációja számára felhasználni. Fontos tehát azért, mert bebizonyította, hogy Szegfű Gyula által „neobarokk társadalomnak” nevezett mecénatúra elvárásai ellenére is létezett szuverén építészeti felfogás.

Amíg Alpár Ignác, Sándy Gyula, Hüttl Dezső, Korb Flóris akadémikus hangulatú munkái által formálódik Budapest, ezzel párhuzamosan megjelenik az ifjú, modernista nemzedék Nyíri László, Fischer József, Molnár Farkas és társaik. Új építészeti feladatok keletkeznek, kialakul a városi bérház, új középület-típusok jelennek meg, mint a pénzügyi központok és munkásbiztosító kórházak. Teret nyer a szaksajtó.

Az 1903-ban megjelent *Magyar Pályázatok* c. lap 1907-től *Magyar Építőművészet* néven kerül kiadásra. A *Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönye* 1918-ig folyamatosan, 1944-ig foghíjasan jelenik meg. A *Magyar Iparművészet* 1896-tól van jelen és Lyka Károly a *Magyar Művészet*-ben rendszeresen publikál. 1933-tól a Szokolai Béla és Zeitler Sándor szerkesztette *Építőmunka* és a Weichinger Károly szerkesztette építészeti szemle, a *Perspektíva* volt jelentős, de mindezeket jelentőségében túlszárnyalta a Bierbauer Virgil szerkesztésében 1928-tól húsz éven át megjelenő *Tér és Forma*.

1951. október 26–28-án került sor a Magyar Építőművészek Országos Kongresszusára, amely első kong-

resszusnak nevezte magát és bizonyos okokból ez igaz is volt. 1945 után új szempontok, új hatalmi struktúrák, új építészeti feladatok keletkeztek. Egy valami nem volt új: az ebbe bekapcsolódó építészeti szakmai ismeretének minősége, az egyetemes építészet felé való vágyódás és a szakmai hagyományokra épülő elhivatottság.

Ebben az ellentmondásban kell látnunk az intézményesítés és a művészet násztáncát. A kongresszus határozatainak megértését nem, de az idáig vezető folyamat megismerését segíti az alábbi eseményeket számbavevő áttekintés, melynek vége a nevezetes építészeti vita.

Az új hatalmi berendezkedés első megnyilvánulása volt, hogy Perényi Imre 1946 augusztusában megindította az *Új Építészet Köre* néven egyesület alakult. Egy év elteltével, 1947. novemberében Darvas József építésügyi miniszter (!) elnökletével a *Munkatudományi és Racionalizálási Intézet* keretében megalakult az *Építéstudományi Központ*. Ennek tanácsa (Borbíró Virgil építésügyi államtitkár, elnök, Fodor Gyula alpolgármester, Michailich Győző műegyetemi tanár) olyan szervezeteket hívott életre, mint a Típustervezési Főosztály vagy a Területrendezési Főosztály.

1948 év júniusában a Munkatudományi és Racionalizálási Intézetből kivált egy új képződmény az *Építéstudományi és Tervező Intézet*. Az új intézet az ország legjobb tervezőinek válogatott csapatával, egész apparátusával kényelmesen belefért a MÉSZ mai székházába. Fél esztendő múlva a 12.270/1948 Korm. sz. rendelet intézkedik három új intézmény felállításáról. Létrejön az ÉTI (Építéstudományi Intézet), az ITI (Ipari Épület Tervező Intézet, igazgató: Rudnai Gyula) és a MATI (Magasépítési Tervező Intézet, igazgató: Perényi Imre). Ezek az intézetek 1949-ben már javában működnek, amikor kapcsolódik hozzájuk a FÖTI (Fővárosi Tervező Intézet, igazgató: Preisich Gábor)

Ebben az évben a változások és változtatások a társadalmi szervezeteket is utoléri. Megszűnik a Magyar Mérnökök és Technikusok Szabad Szakszervezete, Építész Szakosztályának elnöke Fischer József volt, a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke. Januárban megalakult a Műszaki és Természettudományi Szövetség (MTESZ) Magasépítési Tudományos Egyesülete (elnök: Major Máté, alelnökök: Kiss Tibor, Perényi Imre és Gábor László).

Az 1948-ban megszűnt *Tér és Forma* c. lap után megszűnik az *Új Építészet* c. lap is, helyébe lép az *Építés – Építészet*, amelyet a *Magyar Építőművészet* vált fel.

Az 1949. év krónikájához tartozik a MATI megszűnése, és a LAKOTI (Lakóépület Tervező Intézet), a MEZÓTI (Mezőgazdasági Tervező Intézet), a KÖZTI (Középület Tervező Intézet) létrejötte, valamint a vidéki nagyvárosok tervező irodáinak megalakulása. Látható, hogy a politikai vezetés az előre eltervezett beruházói célok megvalósításához nem kívánt a mérnök és építész társadalom önszerveződésére hagyatkozni, legfőképp nem kívánt ellenőrizetlenül hagyni alkotó műhelyeket, és ha még maradtak, önálló elképzeléssel rendelkező építész egyéniségeket.

Az 1951. október 26 reggelén Benkhardt Ágost elnökletével megnyíló Magyar Építőművészek *Első* Országos Kongresszusa nem módosítani kívánta az akkorra már kiépített intézményrendszert, hanem az építészeti vita lezárásával ideológiai munícióval kívánta ellátni a dinamikus fejlődött tervezési ágazatot. Még azt a gesztust is megengedte magának, hogy az újjáalakuló szövetség ne-

vében meghagyta az *építőművészek* elnevezést. Cserébe nem várt mást, mint a szovjet építészeti elmélet átvételét a mindenkori gyakorlatban. Nem idegen ez az építészet történetében, hiszen az építész mindig egy társadalmi csoport vagy személy sajátos és egyben társadalmiasult igényét elégíti ki, ha áttételesen is.

E szándék elbukott az arra érdemesített alkotók belső tartásán és lelkiismeretén, vagy ha tetszik a tehetőségén. Fél száz év távlatából megállapítható, hogy miként valósult meg a magyar építészek kezén ez az irányítani és ellenőrizni szándékolt jövő.

Az emlékezés okán soroljuk fel kik voltak az ötven éve újjáalakuló Magyar Építőművészek Szövetségének vezetőségi tagjai: Bálint János, Benkhardt Ágost, Benkő Péter, Gádoros Lajos, Dr. Gerő László, Hegedűs Béla, Janáky István, Juhász Jenő, Kaesz Gyula, Dr Kardos György, Károlyi Antal, Kovács Zsuzsa, Körner József, Lévai Andor, Lux László, Major Máté, Malecz Erika, Miskolczy László, Nyíri István, Paulovits László, Perényi Imre, Pogány Frigyes, Preisich Gábor, Szelle Kálmán, Tabéry Iván, Weichinger Károly, Weiner Tibor.

A 70-es években a tervező intézetek keretei között kialakult az építészeti kultúra tudományos és elméleti akcióplatformja. Ennek keretében az építészeti stúdiók adtak alkalmat az új áramlatok megismerésére.

A Dr Szendrői Jenő által vezetett Mesteriskola végzett építészei MÉSZ-tagokká váltak. F fiatal építészek számára ez a lehetőség egyben a szakmai megbecsültséget és kitüntetést jelentett. Ha a szövetségi tagság lehetőségei mellett annak értékét és jelentőségét is el kívánánk mondani, akkor fel kell említeni azt a társadalmi rangot, melyet a MÉSZ-tagság adott a hivatást gyakorló és színvonalat ápoló szigorú pályatársak szemében. A MÉSZ-tagga érés nem a mindennapi hasznosulás forrása volt, hanem indulás egy hivatás központú életpálya felé.

A mai szervezetnek továbbra is az épített anyagi javak művészi színvonalon való megjelenítése, a tárgyi és szellemi kultúra valóságba történő integrálásának elősegítése, az építőművész munkájának és az általa keletkező eszmei értékeknek mind teljesebb átadása képezi feladatát.

A MÉSZ célja, hogy segítse Magyarországon az építészeti minőség magas szintű megvalósítását, törekedjen arra, hogy az építészet, mint az egyetemes kultúra része mindig társadalmi súlyának megfelelő szerepet kapjon, és az építészet jelentőségének megfelelően képviselje a magyar építészek szakmai-alkotói érdekeit.

A MÉSZ múltjával való szembenézéshez tartozik, hogy nem tudta hatékonyan megvédeni azokat a kollégáit, akiknek művészetét a politikai elit céltalannak vagy veszélyesnek találta. Az elhíresült Tulipán-vitában egzisztenciák mentek tönkre, a tervező intézeti elvárások pedig nem kedveztek a kísérletező kedvnek. Több kiváló egyéniség, elméletileg képzett mester vállalta, hogy állami tervezőirodai alkalmazott nem lesz többé. De meghívott vendégként azonosulni voltak képesek a még tervező vállalati rendszerben dolgozó kollégáik

gondjaival. E stúdiók keretében körvonalazódott már a tömegtermelésbe csapó, mennyiségi szemléletű intézmények működésének lehetetlensége.

Külön kudarc a színházépítés. Történt ugyanis, hogy 1904-ben a kolozsvári új Nemzeti Színház terveit Bécsből rendelte a kormány. A MÉSZ ülésezett e tárgyban. Tisza István miniszterelnökhöz Hauszmann Alajos professzor vezetésével küldöttség ment. Megemlézték, hogy a tervező kiválasztásakor nem specialistára, inkább építőművészre van szükség, de leginkább pályázatra, melynek költségét Sándy Gyula építész saját vagyonának felajánlásával fedezni kívánja. Megemlézték, a világ színházépítési gyakorlata példáján, hogy a párizsi Operát a huszonnyolc éves Garnier tervezte. Sempernek első alkotása volt a drezdai udvari színgáz, Ybl Miklósnak első színházépülete a mi Operaházunk. A miniszterelnök kijelentette, sajnálja, de a bécsi cég színházépítő specialista.

Mire vállalkozik a Magyar Építész Szövetsége, mit kell elérnie?

- Képviseli azt az álláspontot, hogy a magyar építészet mindenkor a világ építészetének élvonalában járt. Nem kényszerült sem másodlagos felhasználói, sem kényszerű befogadói szerepre története során. Építészeti korszakok alkotó részesei, az ember épített környezetének szellemi úttörői voltunk és vagyunk.
- Segít felismertetni, amit a mai világ számos országában felismertek, hogy az emberi környezet építészeti kultúrája és annak minősége felbecsülhetetlen eszmei haszonnal párosul.
- Visszaadni az építészeti tervezés, mint szellemi termék értékét és becsületét.
- Deklarálni, hogy az épített örökség védelme és az épített környezet alakítása szorosan összefügg, és a kettő együtt része a kultúrának és a nemzeti azonoságtudatnak, országimáznak.
- Segíteni a MÉSZ kulturális szakfolyóiratának az Új Magyar Építőművészetnek fennmaradását és tartalmas megjelentetését.
- Összefogást és egyetértést teremteni a műszaki értelmiségi lét minden résztvevője között, hogy szűkebb környezetünk és a tágabb világ egyaránt támaszkodhasson ránk oly mértékben, amint elődeink korában ez természetes volt.

József Attila szavait szeretném végezetül idézni ismét:

*Ím itt a szenvedés belül,
ám ott kívül a magyarázat.
Sebed a világ – ég, hevül
s te lelkedet érzed, a lázat.
Rab vagy, amíg a szíved lázad –
úgy szabadulsz, ha kényedül
nem raksz magadnak olyan bázat,
melybe bázúur települ.*

Z. Tóth Csaba

A NEW YORKI C. F. R.

„Lesz világhormány, akár szeretnénk, akár nem.
Az egyedüli kérdés csak az, hogy ez bódítással
vagy megegyezés révén valósul meg.”
James Paul Warburg

A fenti mottó tartalmára több XX. század eleji nemzetközi bankár vagy anglo-amerikai politikus utalt. James Paul Warburgtól, Paul Warburg fiától mégis azért idéztem, mert a kezdetben hamburgi székhelyű Warburg bankház volt az egyik nagy pénzügyi támogatója a New Yorkban 1921-ben megalakuló *Council on Foreign Relations*nek (Külügyi Kapcsolatok Tanácsa), amelynek alapítási körülményeiről, háttéréről egy eszmefuttatást közlünk, folytatva sorozatunkat a huszadik század titkairól. A CFR az 1919-ben informálisan Párizsban, majd ténylegesen Londonban létrehozott *Royal Institute of International Affairs*szel (Nemzetközi Ügyek Királyi Intézete, RIIA) párhuzamosan, a Rhodes-Milner féle Round Table csoport eszmeiségét volt hivatva kiterjeszteni, melyet Quigley így foglalt össze: „A célok, melyeket Rhodes és Milner kitűztek, és a módszerek, melyekkel ezeket elérni remélték, 1902-től (Rhodes halála évétől) csaknem azonosak voltak a korábbiakkal. Mindketten egyesíteni akarták a világot, mindenekfelett az angolul beszélő világot, egy Britannia körül szerveződő szövetségi rendszerben. Mindketten érezték, hogy ezt a célt legjobban egy titkos szövetség révén érhetik el, amelyben olyan férfiak egyesülnek, akik a közös célok iránt odaadással, egymás iránt pedig személyes lojalitással viselkednek. Mindketten érezték, hogy e szövetség úgy érheti el a céljait, hogy titkos politikai és gazdasági befolyást gyakorol a színpalak mögött s ellenőrzése alatt tartja a sajtót, az oktatást és a propagandát ... inkább a fontos emberek kis csoportjainak véleményét igyekeztek alakítani, akik egyre szélesebb körökre gyakorolhattak befolyást.” (lásd az Országépítő előző két számát). E szándékokat világosan tükrözi a Warburg-idézet.

Szimptomatikus módon az apa, Paul Warburg befolyását mutatja, hogy döntő szerepet játszott a *Federal Reserve System*, az amerikai jegybanki rendszer kialakításánál 1910-ben – amely révén azóta a magántulajdonú bankok szövetsége ellenőrzi a pénz- és hitelkibocsátást, az árfolyam- és kamatszabályozást az USA-ban, s ezzel a világgazdaságot is befolyásolni képes –, és bankja támogatta az 1917-es bolsevik forradalmat, társával, Jacob Schiffel együtt (Gary Allen: *The Bankers – Conspirational origins of the FED*, Eustace Mullins: *The Secrets of the Federal Reserve – the London Connection*).

Első pillantásra talán meglepő, de a Warburg név felmerült Hitler hatalomra kerülése kapcsán is, jelezve bizonyos fölöttébb különös szándékokat, melyek a XX. század válságai és világhátrótrófái mögött álltak. A rendkívül alapos Anthony Sutton, amerikai mérnök-gazdaságtörténész megemlíti, hogy Franz von Papen *Emlékirata* szerint 1933-ban, az amszterdami Van Holkema & Warendorf régi kiadóház gondozásában megje-

lent egy könyv, Sidney Warburg név alatt, melynek címe: *De Geldbronnen van Het Nationaal-Socialisme – Drie Gesprekken Met Hitler* (A nemzetiszocializmus pénzforrásai – három beszélgetés Hitlerrel). Papen leírja, hogy a könyv a legjobb dokumentáció volt a nácik gyors pénzhez jutásáról, és többek között tartalmazta, hogy Hitler összesen 32 millió dollárt kapott new yorki bankárokától 1929 és 1933 között. Mármint, mint Sutton írja, *Sidney Warburg* nevű személy nem létezett, az viszont tudható, hogy a Hitlert támogató egyik német-amerikai cég, az I. G. Farben igazgatója mindkét országban Warburg volt: Max, illetve Paul Warburg. (Az *I. G. Farben állította elő a gázkamrák halálos mérget, a Zyklon-B-t; Max Warburg a XX. század elején a német hírszerzés főnöke volt, e minőségében engedélyezte, hogy Lenin és társai egy leplombált vagonban Oroszországba menjenek és ott végrebajtsák a bolsevik forradalmat; ő volt a német delegáció pénzügyi szakértője az I. világháborút követő versailles-i béketárgyalásokon, és egészen 1939-ig Németországban élt, akkor is csak a bombák miatt hajózott el az USA-ba; németországi vagyona érintetlen maradt – a ford.) A Warburg-könyvet – melyről tudósított a New York Times 1933. nov. 24.-i száma – mindjárt megjelenése után viharos gyorsasággal kivonták a forgalomból, ami bizonyítja, hogy nem volt egészen légből kapott a tartalma. Néhány példánya maradt meg csupán, Sutton az angol fordítást ismerteti.*

Eric Samuelson rövid, de forrásmunkákkal kellően alátámasztott írása sorra veszi mindenekelőtt a nemzetközi tőke képződését és összefonódásait a politika szereplőivel, ami végül – többek között – a CFR létrejöttéhez vezetett. Quigley egy kis csoportot nevezett meg, akik az amerikai Round Table, Cecil Rhodes titkos társaságának tagjai voltak, s közvetve vagy közvetlenül a CFR körül bábáskodtak: Morgan, Rockefeller, Carnegie, House ezredes, Paul Warburg és Benjamin Strong, Christian Herter (*The Paul H. Nitze School of Advanced Intl Studies*, SAIS alapító), Felix Frankfurter (aki az Inquiry ötletét adta Wilson elnöknek), Thomas W. Lamont (J. P. Morgan & Co. elnöke, aki 1926-ban 100 millió dollárt hitelezett Mussolininek), George Louis Beer, Walter Lippmann, Frank Aydellotte, Whitney Shepardson, Jerome D. Green, Roland Burrage Dixon (etnológus, akinek könyve, *The Racial History of Man*, 1923-ban jelent meg).

A CFR a legjelentősebb külpolitikai háttérintézmény Amerikában, amely a Rhodes-i örökség jegyében meghatározott eszmei, politikai és gazdasági javaslatokat, taktikákat és stratégiákat fogalmaz meg a nagytőke, a szellemi élet és a politika fontos képviselői számára, és közvetít az elit tagjai között. Az amerikai nagypolitikában nem is vállalhat szereplést az, aki nem tagja a Council-nak, vagy ne vett volna részt a Council által tartott „posztgraduális” képzéseken, illetve ne venné körül magát CFR-es miniszterekkel és szakértőkkel, legyen akár republikánus, akár demokrata párti. A CFR léte, története jól reprezentálja, miként zajlik valójában a nemzetközi politika: a Council

és a hozzá hasonló intézmények, társaságok és az elit nemzetközi konferenciái (pl. a Bilderberg találkozók) közvetítenek a titkos politika (különböző rendek, Skull & Bones, szabadkőművesség) és a nyilvános politika között, illetve a gazdasági elit és a politikai elit között. Az amerikai politikai elit kiképzésében nagy érdemeket szerzett titkos társaság, a Yale Egyetemen működő Skull & Bones Rend több prominens tagja a CFR-nek is tagja volt (pl. a Theodore Roosevelt-tól Trumanig hét amerikai elnök mellett kitartóan dolgozó Henry L. Stimson, vagy George Bush).

Mialatt Európában dúlt a háború, a Councilban és körülötte sűrűleg-forogtak a tervezők: 1939-1945 között hozták létre a *War and Peace Studies Group*ot, a Háború és Béke Kutató Csoportot. A Rockefeller Alapítvány az első évben 50.000 dollárral támogatta a kutatást, amely a biztonsági, a fegyverkezési, a gazdasági, a politikai és a területi kérdésekre terjedt ki, és 5 kormányhivatal, valamint 12 külön kormányügynökség foglalkozott a felmerült problémákkal, az események kézbentartásával. A projekt során 362 találkozó zajlott le és 682 dokumentáció keletkezett (a munka alaposságát nem zárja ki a jaltai „sajtpapír”, melyen Roosevelt és Sztálin megegyeztek a befolyási övezetekről; azt is mondhatnánk, hogy ez benne volt a pakliban). 1941 februárjában a CFR összes szekciójával, hivatalosan a State Department részévé vált. A War and Peace tanulmányokból nőtt ki a Marshall-terv, amit CFR-tervnek is neveztek. Ezt a tervet 1946-ban a Charles M. Spofford ügyvéd és David Rockefeller vezette CFR csoport körvonalazta először *Újjáépítés Nyugat-Európában* címmel. Ezek a tanulmányok készítették elő az amerikai gazdasági-politikai befolyás útjait Európában.

Ennek megfelelően a CFR közvetlenül támogatta az európai egyesítés gondolatát is. A háború után létrejött egy szervezet, a Független Liga az Európai Együttműködésért (ILEC), amelynek a lengyel származású menekült, Joseph Retinger volt a főtitkára (később a gazdasági-politikai világelit ún. Bilderberg találkozóinak egyik megalapítója), s amely Paul van Zeeland belga miniszterelnök nevéhez fűződik. Retinger a londoni Chatham House-ban, a RIIA székhelyén (!), 1946 május 8-án körvonalazta egy szövetségi Európa tervét, amelyben az államok feladnák szuverenitásukat. Még a háború alatt, 1942-43-ban, amikor Retinger közeli munkatársa volt Zeelandnak, megfogalmazódott egy Benelux vámúnió terve, mintegy a Közös Piac előképeként. Retinger szeméi előtt egyfajta európai nagyhatalmi státusz lebegett, aminek némileg faji színezetet kölcsönöznek saját szavai a Chatham House-ban, és eszünkbe juttatják Rhodes hasonló megnyilatkozásait: *A periódus végén, amelynek folyamán a fehé ember kiterjeszti aktivitását az egész glóbuszra, a Kontinens maga keresztülmegy egy belső szétszakadási folyamaton...nem maradnak nagyhatalmak a kontinentális Európában... [amelynek] lakosai végül is a legértékesebb emberi elemet képviselik a világon.* (J. Retinger: *The European Continent?* 1946).

Nyilvánvaló azonban, hogy ezzel a nagyhatalmi illúzióval Retinger és köre inkább csak hízelegni akartak az európai országok vezetőinek, a valódi cél Európa integrálása az anglo-amerikai világrendbe. Röviddel e beszéd után, Retingert meghívta az amerikai nagykövet, Averell Harriman (Skull & Bones tag, a Bush család régi üzleti partnere), az Egyesült Államokba, egy biztosítsa az amerikai támogatást az ILEC számára. „Eszméink teljes elfogadására találtam Amerikában, bankárok, üzletemberek és politikusok körében. Mr. Leffingwell, senior

partner a J. P. Morgan-nél, Nelson és David Rockefeller, Alfred Sloan (a General Motors elnöke), Charles Hook, az amerikai Rolling Mills Co. elnöke, Sir William Wiseman (a brit SIS, Strategic and Internal Studies), a Kuhn & Loeb partnere, George Franklin és különösen régi barátom, Adolf Berle Jr. [CFR], mindannyian a pártfogásukról biztosítottak, és Berle beleegyezett, hogy vezeti az ILEC amerikai szekcióját. John Foster Dulles is segítséget ígért.” (John Pomian ed.: *Joseph Retinger: Memoirs of an Eminence Grise*, Sussex University Press, 1972). Dulles, a külügyminiszter szoros barátságban volt Jean Monnet-val, akit az *EU atyjának*, „előrelátó idealistának” tartanak, s akivel ő először 1918-ban Versailles-ban találkozott, ugyanúgy mint Dean Achesonnal, Truman külügyminiszterével, a Marshall-terv egyik értelmi szerzőjével. Monnet valójában az atlanti pénzkapitalizmus érdekében a kapcsolatok kiterjedt hálózatát létrehozó nemzetközi bankár volt. „Idealizmusát” a bankárok tervének ideális megvalósítására való törekvése jelenti.

Igy formálódott az Európai Mozgalom, amely lényegi támogatást kapott az amerikai kormánytól ugyanúgy, mint magánforrásokból, például az Amerikai Bizottság az Egyesült Európáért (ACUE) útján. A fent említett nevek fontosak a jelenlegi összefüggésben: Leffingwell előzte meg John McCloy-t és David Rockfellert a CFR elnöki székében (1946-53) és CFR igazgató volt 1927 óta, míg Franklin a CFR ügyvezető igazgatója volt 1953-57 között, később pedig a Zbigniew Brzezinski-féle Trilaterális Bizottság koordinátora és mellékesen a Rockefeller család tagja (a Háromoldalú Bizottság az USA, Európa és Japán üzletembereit és politikusait tömöríti, mintegy háromszáz embert, ugyancsak integrációs, stratégiai célokkal).

Az Európa Mozgalom amerikai támogatottsága megnövekedett 1952 után, ennek nagy részét a John McCloy által kezdeményezett Európai Ifjúsági Kampány céljaira fordították. McCloy saját karrierje egészében megtettesíti az atlanti uralkodóosztályt: viszonylag egyszerű származású céges ügyvédből, harvardi kapcsolatai révén, 1941-45 között hadügyminiszterhelyettes lett és ő volt a Világbank (IBRD) első elnöke, amelyet a Wall Street érdekeltségek kedve szerint alakított újjá; 1949-1952 között USA fő hadbiztos Németországban (ahol egyebek közt segített Kruppnak visszaszerezni a kontrollt acéltársaságai felett javasolva a Krupp-Stiftung létrehozását a Ford Alapítvány mintájára, továbbá német felesége révén kapcsolatba került Adenauerrel, akinek nővére hozzáment Lewis Douglas-hez, egy J. P. Morgan bankárhoz, későbbi angliai USA nagykövethez), majd 1953-ban a Chase Manhattan Bank és a Ford Alapítvány igazgatója lett. Aktív tagja volt a Bilderberg csoportnak és bekerült a CFR elnöki székébe.

A CFR tag George F. Kennan, Paul Nitze és Dean Acheson nevéhez köthető az a hidegháborús dokumentum 1950-ben, amely a Truman-doktrina gyakorlati kiterjesztését szolgálta. Ennek nyomán Amerika a világ rendőrévé vált, és hallatlanul magas összeget, az amerikai nemzeti össztermék 20 %-át kezdte fegyverkezésre fordítani (1953-ban 50 milliárd dollárt, 1997-ben, békeidőben 300 milliárdot). George Kennan egy sokat idézett, 1948-as külügyi tervezési tanulmányban lényegében szentimentális okokra hivatkozva fogalmazta meg Amerika valódi szerepét a világban, ahogyan azt a háttérpolitikusok elgondolták: „Mi birtokoljuk a világ kincseinek kb. felét, pedig a világ népességének csak 6,3 %-át adjuk... Ebben a helyzetben nem kerülhetjük el, hogy irigység és barag tárgyai le-

gyünk. Igazi feladatunk az elkövetkező időszakban az, hogy a kapcsolatok olyan mintáját javasoljuk, ami lehetővé teszi számunkra ennek az egyenlőitelen helyzetnek a fenntartását anélkül, hogy nemzeti biztonságunk kárt szenvedne... Föl kell hagynunk azzal, hogy olyan bomályos és nem valóságos célokról beszéljünk, mint az emberi jogok, az életszínvonal emelése vagy a demokratizálás. Nincs messze az a nap, amikor leplezetlen hatalmi koncepciók szerint kell cselekednünk. És akkor annál jobb, minél kevésbé gátolnak idealista jelszavak.” (Ulrich Duchrow: *Lehetséges az igazságosság?* 1992)

A CFR tiszteletbeli elnöke David Rockefeller. Tagjai közt van az amerikai tömegmédiá (Washington Post, The New York Times, Time Magazine, Newsweek, Wall Street Journal, ABC, CBS, CNN) számos munkatársa, a jelenlegi FED-elnök, Alan Greenspan, a CIA néhány vezetője (pl. James Woolsey), a Legfelsőbb Bíróság néhány tagja, egykori és mai elnökök, kormánytagok (Dwight D. Eisenhower, Jimmy Carter, John Kennedy, Richard Nixon, a két Bush, Colin Powell, Warren Christopher, Madlaine Albright, William Cohen, Henry A. Kissinger, Cyrus Vance, Paul Wolfowitz, Dick Cheney, Weinberger, Donald Rumsfeld, Robert McNamara, Lemnitzer, Wesley Clark), valamint szenátorok és képviselők, egyetemek és intézetek, *think-tank*-ek vezetői és professzorok (Zbigniew Brzezinski, Bernard Lewis, Francis Fukuyama, Paul Nitze). 1999-2000-ben három katonai vezető is részt vett egy CFR-tudattágítón, a haditengerészettől, a hadseregtől és a légierőtől, és Brzezinski fia, Mark Francis is továbbvinni látszik az apai örökséget, egyelőre az *Inter-American Foundation* (IAF) színeiben. A CFR projektjeit számos világcég, pénzintézet, alapítvány támogatja, köztük a hagyományosak, mint a Brown Brothers Harriman & Co., Chase Manhattan Corp., E.M. Warburg, Pincus & Co., J. P. Morgan & Co. Inc., továbbá az ismertebbek közül pl. az AGIP, az American Express, a Coca-Cola, a Deloitte & Touche, a Walt Disney Co., az Enron, az IBM, a Lockheed Martin, a Dow Jones & Co., a New York Stock Exchange, a Paribas, a Sony, a Soros Fund (Soros György), unikumként a Banca di Roma, a Banco Santander Central Hispano és a Deutsche Bank, és sorolhatnánk vég nélkül (2000 februári program tagok). Magyarországi kapcsolatuk – többek között? – Bokros Lajos (Világbank) és Surányi György (mindketten Bilderberg résztvevők), és a Magyar Atlanti Tanács.

A CFR székhelye New York City-ben a Harold Pratt House, az 58th East 68th Streeten. Az épület érdekessége, hogy a névadó Harold Pratt, aki a CFR céljaira biztosította a családja tulajdonában lévő házat, s akinek a Rockefeller-féle Standard Oil-ban voltak érdekeltségei, apósa volt a „leszerelési szakértő” Paul H. Nitzenek, az amerikai Schroeder Inc. egyik igazgatójának; Kurt von Schroeder báró Hitler személyes bankárja volt, és az 1846-ban Németországban alapított Schroeder bankház tulajdonosa, amelynek Angliában és az USA-ban is voltak ágai. Még számos név felbukkan a CFR és a Schroeder bank viszonylatában, a Standard Oil pedig ugyancsak részesedett a Harmadik Birodalom hadi konjunktúrájából. A Council legutóbbi, szeptember 11 utáni munkája, mely az intézet jelenlegi elnöke, Leslie H. Gelb bevezetőjével olvasható *Reshaping of the America's Military – Four Alternatives* címmel a világhálón, az amerikai hadsereg újjáalakításáról, szerepvállalásáról fogalmaz meg ajánlásokat az amerikai elnök részére. Reméljük, nem kerekedik belőle túl nagy felfordulás – megint.

Eric Samuelson, J.D.
A Royal Institute of International Affairs
„kistestvére”, az amerikai
Council on Foreign Relations

Alapítása óta... a CFR az elsőrendű közvetítő a nagytőke és az amerikai kormány között. Tagjai folyamatosan betöltöttek kormányzati állásokat mind a republikánus, mind a demokrata adminisztrációkban. Negyedéves folyóiratukban, a Foreign Affairs-ben közölték irányelveik az amerikai kormányzati politika részévé válnak.

J. Vankin: *Conspiracies, Coverups and Crimes* 1992.

Abban az időben, még tinédzserként, mikor John Kennedy felhívást intézett a polgársághoz, diákként egy professzortól hallottam először Carroll Quigley nevét.

Bill Clinton

Amikor Bill Clinton megtartotta beszédét a Demokrata konvencióban 1992. július 16-án, Carroll Quigley neve nem volt éppen közkeletű (*Clinton, Quigley and Conspiracy: What's Going on Here?* NameBase NewsLine, No. 1., April-June 1993).

Quigley, a Külszolgálati Intézet dékánja volt a Georgetown Egyetemen, *magna cum* fokozattal végzett a Harvardon. Ripley *Believe it or not* című könyvéből írt disszertációja a Harvard legfiatalabb PhD-s személyévé tette. A Harvardon és a Princetonon eltöltött évek után a Georgetownra ment, ahol a növendékek 28 éven át folyamatosan őt választották legkedveltebb professzoruknak. Quigley tanítványa volt Clinton is, aki megkapta a Rhodes-ösztöndíjat. Clinton 1989-ben lépett be a Council-ba, 1991-ben látogatott el egy Bilderberg találkozóra és elnökjelölése idején vált a Trilaterális Bizottság tagjává. Clinton az amerikai közvélemény előtt elismeréssel nyilatkozott georgetown-i mesteréről. Aztán 1996. novemberében legyőzte a korábbi CFR/Trilaterális/Skull & Bones tagot, George Herbert Walker Bush elnököt a választáson.

A Council háttérpolitikáját és *külföldi* eredetét tudatosan gerjesztett homály fedi. Több mint három évtizede a CFR-t nem említik, sem közírók, sem a komolyabb kutatók. Ha mégis, csupán annyiban, hogy egy adott kormány tagjelöltjei közül hánynak van, mint ez szokásos, *CFR kapcsolata*.

G. William Domhoff, Santa Barbara-i szociológus írta 1978-ban, hogy a CFR csupán két akadémiai vizsgálat tárgya volt. Ez, mint mondja, „önmagában is egy tanulmány tárgya lehetne arról, hogy milyen kevés társadalomtudós ismeri a politikacsínálást az Egyesült Államokban.” Az akadémiai tanulmányok hiányával párhuzamosan ugyancsak csekély a média vagy a sajtó tudósítása e témáról. A CFR megalapítása után 37 évvel, 1958-ban adta ki a Harper's kiadó Joseph Kraft könyvét, *az Államférfiak iskoláját*, amelyben először van szó az intézményről.

A magyarázatot Carroll Quigley, a Georgetown Egyetem professzora adta meg egy interjúban. Quigley elutasította a radikális jobboldal magyarázatát az okokról, majd hozzátette: „Őszintén szólva, nebulósággal találhatja magát szemközt az, aki ezzel a témával foglalkozik.” Kifejtette, hogy a kormányzati intézetekben kibontakozott tanári karrierje rombadólt amiatt a huszonvalahány oldal miatt, amit a Round Table csoport létezéséről írt.

Mint látni fogjuk, a CFR valóban a brit Kerekasztal teremtménye.

A CFR brit kapcsolatainak története visszavezethető George Peabody, John Pierpont Morgan, Andrew Carnegie, Nicholas M. Butler és Edward House ezredes személyére, akik mindannyian lojálisak voltak Britanniához. A Cecil Rhodes által alapított Titkos Társaságban került kapcsolatba Rothschild, Morgan, Carnegie és Rockefeller. Ez a Round Table nevű szupertitkos kis csoport irányította a műveleteket.

A történet ott kezdődik, hogy George Peabody 1837-ben Londonba ment és ott letelepedett, ugyanabban az évben, amikor Viktória királynő trónra lépett. Találkozott más bankárokkal, kereskedőkkel, akik nagyban kereskedtek méteráruval, „kormányok, nagy cégek, és gazdag emberek” számára. Nemsokkal Londonba érkezése után Peabody-t magához hívatta Nathan Mayer Rothschild báró, aki felajánlotta, hogy állja az összes reprezentációs költségét. Ettől kezdve Peabody híres július 4-i vacsoráit a Rothschildok rendezték és támogatták. 1837-ben Peabodyt előre figyelmeztették brit barátai az elhatározásukról, hogy „visszavonják a biteleket a világpiacról és ezáltal esni fog a kereskedelmi forgalom; így Peabody tőkéje likvid marad és kész volt lecsapni az amerikai érdekeltségekre, melyeket a brit mozgás miatt így olcsóbban felvásárolhatott.” Az 1837-es összeomlásban Peabody szerencsésen felvásárolta az értékvesztett tulajdonokat Amerikában. 1854-ben a londoni amerikai nagykövet, James Buchanan kiviharzott a szobából, amikor George Peabody Viktória királynőt köszöntötte az elnök, Pierce előtt. Ez a Peabody volt, „a Morgan pénzügyi birodalom megalapítója.” (Anton Chaitkin: *Treason in Amerika*, 1985.)

1859 júniusában Morgan átvette az ellenőrzést a George Peabody & Co. felett. Morgan Union kötvényekkel kereskedett. A polgárháború „bombauzlet volt a német-izsidó bankárok számára a Wall Streeten, akik kölcsönöket vettek fel a számos Unió-szimpatizánstól Németországban” (Ron Chernow: *The House of Morgan*, 1990.). Peabody amerikai ügynöke a Junius Morgan vezette Beebe, a Morgan & Company bostoni cége volt. Amikor J. P. Morgan Bécsben tartózkodott, apja megírta neki, hogy Alexander Duncan cégében van egy üresedés – a Duncan, Sherman & Company bank kapcsolatban állt Peabodyval Londonban. Pierpont Morgan „hamarosan ügyvezető lett, mint a George Peabody & Co. amerikai képviselője.”

Andrew Carnegie (1835-1919) 1872-ben, 150.000 dollár jutalékot fizetett egy pennsylvaniai vasúti szárnyvonal 6 millió dolláros kötvényeinek kihelyezéséért Európában. Egy második úton pedig további 74.000 dollárt. Közben Angliában 1873-ban, leggyakoribb angol útjainak egyikén, találkozott Henry Bessemerrel és látta az acélgyártásban a Bessemer-féle eljárást. Ezt követően megalakította a Carnegie, McCandless & Company-t 700.000 dolláros tőkével, és épített egy új acélüzemet, az Edgar Thompson Steel Works-öt (hogy hízelegjen a Pennsylvania Vasúttársaság elnökének a várható nagylelkű engedményekért, az üzemet róla nevezte el).

Andrew Carnegie 1893-as könyvének, a Triumphant Democracy-nek eredeti kiadásában így írt: „Az idő eloszlatbat számos szép illúziót és lerombolbat sok nemes álmat, de sosem fogja megrendíteni a bitem, hogy a seb, amelyet az Anyának gyermekétől való váratlan és nem kívánt elszakadása okozott, nem vérzik örökké. Az em-

berek mondják, amit akarnak, de én azt mondom, hogy amint a nap az égen egykor az egységes Britanniára és Amerikára ragyogott, oly bizonyos, hogy egy reggelen felkel, felragyog, és ismét üdvözlí az Egyesült Államokat, a Brit-Amerikai Uniót.” (Wickliffe B. Vennard, Sr.: *The Federal Reserve Hoax Exposed*, 1973.). 1948-ban egy Carnegie-életrajz így fejeződik be: „Hitte, hogy az egyetlen béke akkor jön el, ha a nemzeti érdekeltségek világszerte összekapcsolódnak. Elsőként Amerika és Anglia, az angolul beszélő faj egysége jön létre. Azután az Európai Egyesült Államok. És végül az egész emberi faj egyesítése.” (Henry Thomas: *50 Great Americans*). Carnegie volt az elnök és nagylelkű anyagi támogatója az Anti-Imperialista Ligának 1898-as megalapításától haláláig (ez a Liga bizonyára a nem-amerikai impériumok ellenében alakult – a ford.). Vagyona az 1887-től 1990-ig a majdnem 3.5 millió dollárról 40 millióra nőtt. Holdingjait a Carnegie Steel Co.-ban egyesítette 1899-ben. 1900. december 12-én „New York összes nagy férfitúja” egy informális parlamentet tartott, egy vacsora-partit adott a Carnegie Steel Company elnökének, „Smiling Charlie” Schwabnak. Az egész éjjel tartó ülés után néhány héttel Schwabot Carnegiehez küldte Morgan: „Menj és kérdezd meg az árat.” A 492.000.000 dolláros árat a cégért, amit egy „elképesztő váltásdíjnak” neveztek, 300.000.000 dollárral fizette ki, kötvényekben és kedvezményes részvényben. Carnegie aktívái ténylegesen csak 80 milliót értek, de Morgan egyesítette más cégekkel (Tennessee Szén és Vasművek, Illionis Steel Company, és Colorado Fuel and Iron), és létrehozta a U. S. Steel Companyt, amely az amerikai acélipari kapacitás 65 %-át adta, majd megalakította a U. S. Steel Corporationot – az első milliárd dolláros nagyvállalatot Amerikában.

Andrew Carnegie a „béke három templomát” támogatta: az Amerikai Központi Bíróságot, a Pan American Uniont, és a hágai Békepalotát (amelynek megépítése 1.5 millió dollárba került 1903-ban). A Carnegie Alapítvány a Nemzetközi Békéért 1910-ben alakult. Az irányítást Carnegie Dr. Nicholas Murray Butlernek, a Columbia Egyetem elnökének adta (1862-1947). Butlert aggasztotta a szövetségesek helyzete az I. világháborúban, és úgy döntött, hogy a béke megalapozása szempontjából a legjobb út, ha az Egyesült Államok belép az I. világháborúba. (Rene A. Wormser: *Foundations: Their Power and Influence*, 1958.). Norman Dodd-ot, a Reece Bizottság kutatási igazgatóját hívták meg, hogy vizsgálja meg az Alapítvány régi feljegyzéseit. A jegyzőkönyvek, mint Dodd vizsgálta, felfedték, hogy 1910-ben a Carnegie kurátorai ilyen kérdésekkel foglalkoztak: „Ismert az ember bármit, ami hatásosabb, mint a háború, egy egész nép életének a teljes megváltoztatására?” Végül úgy döntöttek, hogy valóban a háború a leghatásosabb út. Egy évvel később a jegyzőkönyv a következő kérdést tartalmazta: „Hogyan sodorjuk bele az Egyesült Államokat egy háborúba?” És válaszoltak: „Ellenőrizniünk kell az Egyesült Államok diplomáciai gépezetét,” amihez elsőként meg kell szerezni a „kontrollt a Külügyminisztérium felett.” A kurátorok küldtek egy bizalmas üzenetet is Wilson elnöknek, ragaszkodjon ahhoz, hogy a háborúnak ne legyen túl hamar vége. Dodd arra is rábukkant, hogy a külügyben minden magasabb beosztást csak úgy foglalhattak el, ha előtte felvilágosította a jelölteket a *Council of Learned Societies* (Tudós Társaságok Tanácsa), amelyet a Carnegie Alapítvány hozott létre (William T. Still: *New World Order: The Ancient Plan of Secret Societies*, 1990.). A Béke Temploma Uniót egy

találkozón alapították meg Andrew Carnegie otthonában 1914-ben, több mint 2 millió dolláros összeggel. Andrew Carnegie, J. P. Morgan és Otto Kahn jegyezték az 1915-ös angol-francia kölcsönt (William P. Hoar: *Architect of Conspiracy*, 1984.). Ezeket, mint Morgan mondta, „kereskedelmi” célokra adták (Anthony Sutton: *Wall Street and the Bolshevik Revolution*, 1974.).

A Szabad Nemzetek Ligáját 1918-ban hozták létre (1920-ban ebből lett a *Foreign Policy Association*). Ez a szervezet „19 író, kiadó, tanár találkozásából fejlődött ki, azzal a szándékkal, hogy eladják a wilsoni politikát és a Népszövetség ötletét a közvéleménynek.” (Ferdinand Lundberg: *The Rockefeller Syndrome*, 1976.). A FPA mindazonáltal hamarosan másodhegedűs lett a CFR mellett.

1918 júniusában egy igen díszkrét klub alakult new yorki „tőkések és nemzetközi ügyvédek” részvételével, amelynek vezetője Elihu Root volt, Andrew Carnegie egyik ügyvédje (Peter Grose: *Continuing The Inquiry*, 1996.), aki később az idősebbik Roosevelttel hadügyminiszter lett, s aki felkarolta Henry Stimsont (Paul Goldstein - Jeffrey Steinberg: *George Bush, Skull and Bones and the New World Order*, 1991.). Az eredeti CFR 108 tagját, mint Whitney Shepardson leírja, „a bankok, a gyáripar, a kereskedelmi és pénzügyi társaságok magas rangú tagjai adták, köztük számos ügyvéddel.” (Peter Grose id.mű). Nemzetközi bankárok gondoskodtak a pénzről: „Britanniában a szervezetet (kezdetben) *Institute for International Affairs*-nek hívták (IIA), míg New Yorkban *Council on Foreign Relations* néven működött. A csoport számára a tőke a vagyonos nemzetközi bankároktól származott...” (Michael Howard: *The Occult Conspiracy*, 1989.). A CFR-t „a Keleti Part bankárai, ügyvédjei és akadémikusai...” alapították.

Egy texasi, bizonyos House volt a kulcsszemély a Wilson adminisztráció előtt és alatt. Ő segédkezett a jövedelemadó, a Federal Reserve rendszer bevezetésében, ő alkotta meg a népszövetség kifejezést, ő vázolta fel a szerződést a Népszövetség részére és elnökkölt a CFR megteremtése fölött.

Edward Mandel House ezredes egy másfél millió dolláros vagyon örököse volt. A texasi Houstonban született, egy vagyonos bankár és ültetvényes fiaként. A House család eredetileg holland volt (Huis). Ősei Angliában éltek 300 évig mielőtt apja Texasba jött, anyja is angol volt. Thomas William House Texasba jött harcolni Sam Houston alatt és egyik amerikai ügynöke volt egy londoni bank érdekeltségének, „mint nébányan mondják, a *Rothschild bázénak*.” (Rose L. Martin: *Fabian Freeway: High Road to Socialism in the USA*, 1966.). Edward House „ifjúságának és felnőtt életének nagy részét a Brit-szigeteken töltöttei.” Az idősebb House arra ösztönözte fiait, hogy „Angliát megismerjék és szolgálják.” (Rose L. Martin id.mű). House későbbi brit kapcsolataira jellemző, hogy Sir William Wiseman, a brit titkosszolgálat amerikai vezetője tőle kért engedélyt, hogy New York-i magánirodájában tanulmányozza az amerikai kormány legtitkosabb dokumentumait (Sigmund Freud -William C. Bullitt: *Thomas Woodrow Wilson: A Psychological Study*, 1966.). House a Fabianus Társaság prominens tagjaival vette magát körül (G. Edward Griffin: *Creature From Jekyll Island*, 1994.); ez a társaság szerteágazó spekulációkat szőtt egy új szociális, szocialisztikus rendről, tagja volt többek között Bertrand Russel, H. G. Wells és G. B. Shaw (McKenzie: *The Fabians*). 1892 és 1902 között megválasztották Texas-i kormányzóknak.

1911-1912 telén House megírta a *Philip Dru: Administrator* című művét. House azt mondta, hogy „a Karl Marx megálmodta szocializmusért” dolgozik. A könyv egy elképzelt tervről szól Amerika meghódítására, a republikánus és a demokrata pártok feletti ellenőrzés megszerzése révén, és e pártokat egy szocialista világkormány létrehozására használják. A terv központi részei tartalmazzák egy fokozatos szövetségi jövedelemadó és egy központi bank leírását (John E. McManus: *The Insiders*, 1992.). A könyv körvonalaz egy örökösödési adót és sugall néhány feladatot az államoktól távol. Sugalmaz egy összeesküvést, amely „befurakszik az elnökválasztások előkészületeibe, azért, hogy ne lehessen jelölni olyanokat, akiknek nézetei nincsenek összhangban az övéikkel.” (Alan Stang: *The Actor*, 1968.). House elküldte a könyvét apósának, Dr. Sidney E. Mezes-nek New York Citybe. Mezes, aki olvasta és méltányolta a könyvet, New York City Egyetemének igazgatója és a Texasi Egyetem korábbi elnöke volt. House később elküldte a könyvet a jövőbeli Wilson kabinet tagjának, David F. Houston-nak. Houston közgazdaságilag értékelte a művet, de azt mondta, hogy ez fikció, és tanácsolta, írjon belőle egy komoly művet (Charles Seymour, ed.: *The Intimate Papers of Colonel House*, 1926.).

1912 novemberi megválasztását követően Woodrow Wilson a Bermudákon töltött vakációján olvasta a *Philip Dru*-t (Robert F. Rifkind: *The Colonel's Dream of Power, American Heritage*, Febr. 1959.). Arthur Howden Smith írta: „a Wilson adminisztráció kilenc hónap alatt teljesen átszervezte a pénzügyi struktúrát, a Philip Dru-ban körvonalazott elképzelések szerint.” (Wickliffe B. Vennard i.mű). 1912-1914-től Wilson törvényhozási programja „nagy részt a House-könyv programja volt...” (Freud-Bullitt i.mű). A New York Times 1913 januárjában arról írt, hogy a Philip Dru szerzősége még rejtély. 1915-ben House még próbálta titkolni, hogy ő a könyv szerzője (Alexander L. George: *Woodrow Wilson and Colonel House*, 1964, p. 131). Azok között, akik olvasták a regényt, ott volt Franklin Delano Roosevelttel – akkoriban tengerészeti miniszterhelyettes – akinek anyja közeli barátja volt House ezredesnek (Rose L. Martin i.mű). A könyvet B. W. Huebsch adta ki, aki „a baloldal kedvenc kiadója volt, és éveken át az amerikai Fábianus szocialista csoportok megbecsült kollaborátora.” 1917-ben egy könyvkereskedő így írt a House-könyvről: „Abogy megy az idő, úgy válik az érdeklődés egyre nagyobbá iránta, köszönhetően annak a ténynek, hogy a benne leírt gondolatok számosa köztársaságunk törvényévé válik, számosról pedig úgy vitatkoznak, mint majdani törvényekről.” Egy kérdéssel fejezi be: „Vajon a texasi E.M. House ezredes a szerző? Ha nem ő, akkor ki?” Seymour hozzátette: „Valóban House ezredes volt a szerző; egyéb foglalkozásaiboz hozzátette ugyanis, hogy regényíró.” Franklin K. Lane és W. J. Bryan egyaránt tanúsították a *Philip Dru* befolyását Wilsonra (Rupert N. Richardson: *Col. Edward M. House: The Texas Years 1858-1912*, 1964.). 1918-ban Franklin K. Lane, Wilson belső titkára egy magánlevélben azt állította: „Minden, amit a könyvről mondanak, megtörténik... Az elnök a *Philip Dru*hoz fordul a végén.” (Dan Smoot: *The Invisible Government*, 1962.). House könyvéről azt mondják, hogy a következő 40-50 évet kódolva körvonalazta (azt is állítják, hogy a DRU rövidítés: David Rex University).

Charles Seymour „a Federal Reserve láthatatlan őrangyalának” nevezte House ezredest. A bankár J.

Horace Harding rendezett egy vacsorát, amelyen House „meggyőzte a pénzügyi batalmasságokat, hogy a demokráta számára (a demokráta párt jelképe) Wilsonnal a nyergében nem fog kirúgni a hámból... A Schiffek, a Warburgok, a Kubnok, a Rockefellerek, a Morganekek a bizalmukat House-ba helyezték...” (Alan Stang id. mű).

Miután keresztülvitte a Federal Reserve-öt, House a nemzetközi ügyek felé fordult. House-nak „komoly kapcsolatai voltak nemzetközi bankárokkal New Yorkban. Bejáratos volt... nagy pénzügyintézetekhez, melyeket olyanok reprezentáltak, mint Paul és Felix Warburg, Otto H. Kahn, Louis Marburg, Henry Morgenthau, Jacob és Mortimer Schiff és Herbert Lehman. House-nak ugyanúgy erőteljes kapcsolatai voltak európai bankárokkal és politikusokkal.” Jacob Schiff meghalt 1920-ban, a Smoot által megnevezett többi élő bankár; egy kivételével 1921-ben a CFR alapító tagja volt (Warburg, Morgenthau, Schiff 33. fokú szabadkőművesek voltak). A 270 fős társaság, amely a Federal Reserve System-et létrehozta, „valamennyien CFR-tagok voltak.” Többek között Jacob Schiff, Averell Harriman, Frank Vanderlip, Nelson Aldrich, Bernard Baruch, J. P. Morgan és John D. Rockefeller.

A J. P. Morgan & Co. asszociációkkal a kapcsolatot a brit Milner csoport hozta létre az I. világháború előtt (Carroll Quigley: *The Anglo-American Establishment*, 1981.). Ez a csoport, amelyet Round Table néven ismerünk, alapította a RIIA-t: „A háborút követő versailles-i béketárgyalások folyamán, a Round Table csoport tagjai, Lionel Curtis, James Balfour, Lord Milner és mások megalapították a Royal Institute of International Affairs-t, azzal a szándékkal, hogy összehangolják az angol és amerikai együttműködést. Arról is batározta, hogy alakítanak egy amerikai ágat, de ennek egy másik nevet adtak, hogy előzményeit titokban tartsák. Így született a Council on Foreign Relations, amelyet eredetileg Morgan emberei építettek föl, Morgan-pénzből.” A két eltérő nevű csoportot azért hozták létre, hogy megóvják az amerikai népet a hazafias dühtől, ha felfedezik, hogy a CFR ténylegesen a brit Kerekasztal fiókintézménye. A Kerekasztal alcsoportok létrehozásának fő felelőse Lionel Curtis volt.

Egy értő megfigyelő így írta le a CFR brit front-szerepét: „Az összefonódás problémája szembevető egy másik okból, amellyel a Kongresszus sosem foglalkozott. Úgy tűnik, hogy bizonyos hatalmas jenki alapítványok, nevezetesen a Rockefeller, Ford és Carnegie a fedett US külpolitika tudatos eszközei voltak, olyan igazgatókkal és tisztségviselőkkel, akiket kétségtelenül az amerikai hírszerzés ügynökeinek nevezhetünk. Quigley szerint ennek gyökerei visszavezethetőek az 1921-ben alapított brit Royal Institute amerikai ágára, amely a Rhodes Trust-ből nőtt ki. Az amerikai ág, a CFR báterében a J.P. Morgan & Company állott.” (Daniel Brandt: *Philanthropists at War*, NameBase NewsLine, No. 15. 1996.).

Az 1936. évi CFR évkönyv így ír: „1919 május 30-án a párizsi békekonzferencia különböző vezető tagjai a párizsi Hotel Majesticben találkoztak, hogy megvitassák egy nemzetközi csoport felállítását, amely javaslatokat tenne saját kormányuknak a nemzetközi ügyekkel kapcsolatban. Az Egyesült Államokat Tasker H. Bliss tábornok, vezérkari főnök, Edward M. House ezredes, Whitney H. Shepardson, Dr. James T. Shotwell, és Prof. Archibald Coolidge képviselte. Nagy-Britanniát nem hivatalosan képviselte Lord Robert Cecil, Lionel Curtis, Lord Eustace Percy, és Harold Temperley.” A május 30.-i találkozót a

brit delegáció szállásán tartották, és indítványozták egy anglo-amerikai külügyi intézet létrehozását, egy ággal Londonban, egy ággal New Yorkban. A New York-i és Londoni helyszínek kézenfekvőnek tűntek, mivel „közülük majdnem mindenki bankár és ügyvéd volt.” (Robert D. Schulzinger: *The Wise Men of Foreign Affairs, The History of the Council on Foreign Relations*, 1984.).

A britek igyekeztek gyorsan megalapítani saját águkat. Az amerikai ág megalapítása sokkal lassabb volt. Amikor az amerikai békekövetek hazatértek, polgártársaik „elmerültek az izolacionizmusban és a tiltakozásban, telve bizalmatlansággal a Népszövetség eszméi iránt.” (Peter Grose id. mű).

Messze nem teljes a résztvevő ötven vacsoravendég listája, ám úgy tartják: „a 21 amerikai, akik 29 brit kollégájukkal együtt megalapították Párizsban a RIIA-t, egy változatos csoportot alkotott, beleértve E. M. House ezredes, Herbert Hoover, Tasker Bliss tábornokot, Christian Hertert, és olyan tanárokat, mint Charles Seymour, a Yale későbbi elnöke, Archibald Coolidge, professzor a Harvardról, és James T. Shotwell a Columbiáról.” (CFR Annual Report, 1979-1980). Az amerikai küldöttség két taborra oszlott. Egyiket, az amerikai hivatalos tárgyalóküldöttséget Tasker H. Bliss és Edward House vezette, együtt Herbert Hoover és Thomas W. Lamont tanácsadókkal, segítőkkel. A másik oldal 12 tanárból állt, akik az amerikai küldöttség tanácsadó kapacitását látták el. A tanárok leg többje a Harvardról, a Yalerről és a Columbiáról jött (noha Wilson elnök nem volt elégedett a béketárgyalásokon kifejtett 14 pontja fogadtatásával, az anglo-amerikai körök lényegében megkapták, amit akartak: a háborúval tönkretették a rivális Németországot és az Osztrák-Magyar Monarchiát, azaz Közép-Európát, lényegében az életképtelen utódállamokkal együtt – a ford.).

A hazatérő Inquiry tanárok hiányolták a támogatásokat a megálmodott amerikai külügyi intézet megteremtéséhez, de felajánlották külügyi tapasztalataikat, szaktudásukat és magas szintű kapcsolataikat: „Az ügyvédi és bankvilág emberei ellenben számos pénzügyi forrást megcsapolhattak... Ez volt az együttműködés, amely létrehozta a modern Council-t...” A CFR megalapításához szükséges pénz J.P. Morgan-tól, John D. Rockefellertól, Bernard Baruchtól, Otto Kahntól, Jacob Schifftól és Paul Warburgtól jött.

Egy másik forrás azt sugallja, hogy a CFR-nek eredetileg támogatási gondjai voltak: „Felvették egy olyan szervezet nevét, amely már létezett. Az eredeti CFR-t 1918 júliusában, alapították New Yorkban, de alig több, mint egy év múlva inaktívvá vált pénzügyi nehézségek miatt. Ez az eredeti csoport 66 tagból állt, akik csatlakoztak a párizsi békekoholóhoz és megalakították a ma ismert CFR-t.” (Alan Stang i.mű, és Whitney H. Shepardson: *Early History of the CFR*, 1960.).

J.P. Morgan személyi ügyvédje, John W. Davis (és későbbi republikánus elnökjelölt) volt a CFR alapító elnöke. Paul Cravath, a CFR első alelnöke, ugyancsak J. P. Morgan érdekeltségeket képviselt. A Council első elnöke Morgan üzleti partnere, Russell Leffingwell volt. Morgan nagy akadémiai adományainak köszönhetően élvezte számos professzor támogatását.

A Federal Reserve System, a Népszövetség és a CFR tehát közös eredetűek, közösek a létrehozóik.

(a www.bilderberg.com és www.biblebelievers.com alapján fordította: Z.T.Cs.)

Németh Ágnes

FÖLDKÉP

A kép: lólábak ritmusa.

Régóta élek lóközelen, s figyelem a lovak természetét. Mélyebben is foglalkoztam a „szellemi ló” történetével. Több száz oldal forrásanyagot gyűjtöttem össze a szellemi ló történetéről, szimbolikájáról, végigkövetve az emberiség kultúráját.

Az ősember barlangjától a különböző népek mitológiáin keresztül az energiák problémáimig jutottam el. Könyvet készülök írni minderről, igen eklektikus könyvet, amelynek végkifejlete is az energiák kérdése. Ezek a kutatások is inspiráltak, hogy a zeneiség és a ritmus ábrázolásához éppen a lovakat válasszam.

A ló alapvető járásmódjai és az ősi rituális táncok ritmusai megegyeznek. A ló azért tanítható oly bonyolult lépéskombinációkra, mert maga is zeneként éli meg járásmódjának, patadobbanásainak ritmusát, hangjait. Ló és lovas kentaurként mozog együtt, ha az ember teljes mélységében megéli a lovaglás, a lóval egy lényre válás érzését, csodáját. A vágta zenei eufória, lendület és harmónia, lebegés egysége.

Minden ember lelkéhez közel áll valamilyen állat, növény, fafajta, táj, belső tér, bizonyos anyagok, illatok, felületek vagy hangok. Ezek az ember lelkének részei, arcának darabjai. Van, ami vagy aki azonnal belsővé válik valamiért, van, ami vagy aki soha. Ezekből meríti az ember mentális energiát, s a mentális energiák a fizikaiakkal szorosan összefüggnek.

Így hát, gondolom, vannak fák, állatok, kövek, tájak, melyek energiatöltésül szolgálnak az embernek, mondhatni lelki testvérei, vagy lelkének részeivé válnak.

A zene az erotikus vágy maga, ahogy a szellemi vágy is erotikus. A zene közvetíti a legjobban a vágyakozást a szellemi felé, mert a legelvontabb, a leginkább metafizikus jelenség.

Ilyen módon a ló mozgásának, patadobbanásának hangjai és ritmusai egyben egy ősi szellemi ritmus hangjai is, az ember harmónia utáni eufórikus vágyakozásának megtestesülései.

A lépés, ügetés, vágta, galopp lábritmusait, fázisait ábrázoltam a falképen. Lent a sötét lovak jobbról balra, fent a világosabb tónusúak balról jobbra vonulnak. Így oda-vissza van egy körkörös mozgás, amely anyaölként körbefogja a nézőt. Lent a mitológiák kapcsán ismert káosz lovai (az emberi lélekben a fájdalom, a krízisek, a szenvedés világa), fent a mennyei, „égi” lovak (az emberi lélekben az aranykori állapot utáni vágyakozás).

Lent vörösbe hajló, fent aransárgába forduló, középen kavargásszerű vonulás, ahol – éppen a horizonton, a szemmagasságban látszólag semmi nem történik. A középső sávban a színes földek felületi és színjátéka válik láthatóvá, valójában ott történik a lényeg – valamiféle lendület és harmónia egységének érzékeltetése, a lent és fent összekapcsolódása. A kép tónusa lentről felfelé világosodik. A felső része ezáltal válik könnyedebbé, légiessé, s fent a színek szinte fényforrásként működnek.

A lólábak meg vannak nyújtva (számítógépes torzítással), hangjegy-lábakká, írásjelekké absztrahálódnak. Így áttételesen

éljük-megahullámzást, akörköröséget, alebegést, alendületet – egyfajta harmóniát. Közvetlen módon csak a lábakat ábrázoltam, nem a ló teljes alakját, így válnak a dolog mélyebb értelmére, lényegére vonatkozó utalássá.

Az anyagok begyűjtéséhez közel egy évre volt szükség. Ezalatt segítőimmal átéltem azt, amit az ősember is átélhetett a barlangfestmények elkészítésekor a földfestékek kibányászásától a pigmentfestékek előállításáig és az alkotás megszületéséig.

A magyarországi színes földek gyűjtése 2001 júliusában kezdődött. A lelőhelyek megtalálásához a Budapesti Földtani Intézet igazgatója és egy munkatársa nyújtott segítséget. A színes földeket ragasztóval kevertem masszává, majd kent és szórt technikával hordtam fel a földön fekvő táblákra. Száradás után (egy-két nap) a földfajták 99 százalékban megtartották eredeti színüket. A föld, mint mesterséges színezék nélküli színezőanyag viselkedésének kitapasztalása egy hónapig tartott.

A mintegy nyolcvan zsáknyi színes föld feldarabolása, kiszáritása, kézi erővel történő megtörése, háromféle lyuksűrűségű szítán történő átrostálása, kő-, kavics- és kristálymentessé tétele körülbelül két és fél további hónapot vett igénybe. A festékké formált földet heraklit táblákra vittem fel. A heraklit tökéletes alap a természetes földfesték megkötésére. A táblák előkezelése, összedolgozása, az ívek és illesztések beborítása hálóval és a párnafákra szerelés szintén komoly munkát jelentett.

A képtáblák magassága 275 centiméter, ezért a nagyság, a súly, az állandó mozgás miatt a táblákat felezni kellett és a fal hosszúsága miatt is több darabból áll egy-egy egység.

A zsákok cipelése, a darabolás, szítálás, színkeverés, a földdel megfestett táblák mozgatása és munka közben a friss festék előkészítése több ember részvételét kívánta. (Segítőtársaim Ferenc Tibor, Szélesi Attila és Máté Bea voltak, rajtuk kívül sokat köszönhetek Györök János és Králl Tibor segítségének és tanácsainak.) Az előkészítés négy és fél hónapig tartott, a tényleges festésnek csak 2001 novemberében tudtam nekiállni, amikor a finom porrá tört, festékkészítésre alkalmas földek, több mint nyolcvan féle szín, a rendelkezésemre álltak.

A heraklit táblák színelőkezelése két hónapig tartott a száradással együtt. A végleges színösszhangot hat-hét egymást fedő és egymáson helyenként áttűnő rétegből alakítottam ki. A felület rusztikussága, változatossága így jöhetett létre. A kép harmóniáját és lendületét a nagy kent gesztusok és a finoman szórt ábrázolás változatos felületi játéka adja.

Olyan, egy éven át tartó kísérlet volt ez, amely a nehézségek ellenére gyönyörűséget okozott; alkotói folyamat, melyben a fizikai és a szellemi harmonikus egységben volt, valódi kentaurként éltem meg, mint amilyen eredetileg maga az ember is: kentaurként, az anyagi visszahúzza a földre, felső részével pedig a szellemi világ felé vágyakozik. A zene ennek a vágnak a megtestesülése és a kép ennek a gondolatnak vizuális megjelenése. A kép lényege a zeneiség, a lendület és a harmónia, azaz a szellemi lény megjelenítése a zeneiség által.

DIPLOMÁS VÁNDOROK

Kurucz Szabolcs és Kertész Attila

KERTÉSZ ATTILA

YMÉMF DEBRECEN Magasépítő üzemmérnök 1988-91
BME Építészmérnöki kar 1991-96

Vándoriskolás állomások és mesterek:

1996-1997 Jankovics Tibor, FORMA Építésziroda, Keszthely

1997-1998 Sáros László, SÁROS és Társa, Budapest

1998 Dévényi Sándor, Dévényi és Társa Építésziroda, Pécs;

1998-1999 nyaráig, Makovecz Imre, MAKONA Kft. Budapest

1999-2000 Kőszeghy Attila, KŐSZEGHY Építészet Bt., Debrecen

Diplomamunka: Borsos Lajos háza, Debrecen

2000 tavaszától szülőfalumban Magyarhomorogon élek és magántervezőként dolgozom, három gyermekem van.

FONTOSABB MUNKÁK:

Magyarhomorog, volt nagygazda ház majd tsz iroda átalakítása 20 fős szociális otthonná, 2001.

Berekböszörmény, Határőr laktanya átalakítása 22 fős szociális otthonná, 2002.

VÁTI-FM árvízi ház pályázat (beregri árvíz előtti) II. díj Petri Zoltánnal, 2000.

Gátai Zsuzsa és Moldován Tamás háza, Százhalombatta - Dunapart 2000.

Szabó László és felesége háza, Debrecen - Liget lakópark 2002.

Szerencsés ismeretségem révén dolgozhattam a Visegrádi-táborokban. Ugyanezen ismeretsegek folytán még egyetem alatt, nyaranta dolgozhattam a MAKONÁ-ban a TRISKELL-ben és a PARALEL-ben. Az egyetem után felvételiztem a Vándoriskolára, amiről ugyan sokat nem tudtam, de Czégány is oda járt, gondoltam olyan rossz nem lehet. A felvételi sikerült, első félévre Keszthelyre jelentkeztem Jankovics Tiborhoz, vonzott a Balaton és úgy tudtam Tibor foglalkozik vályogházakkal. Az elején minden volt csak vályog nem, de idővel az is előkerült, meg még rengeteg dolog. Szerencsére nem voltam egyedül, Kurucz Szabolccsal válllvetve küzdöttünk az étellel. Eltelt a tél, munka volt dögvél, úgyhogy maradtunk még egy félévet. Túlélünk, egy idő után meg már csak a szépre emlékszik az ember (jutott abból is). Azóta is szeretném, ha olyan munkabírásom lenne, mint Tibornak. A harmadik félévet Sáros Lacinál végeztem, itt a munka iránt olyan igényességet és odafigyelést tapasztaltam, amit azóta is csak néha sikerül magamból kicsikarnom. A munka mellett a fotózásról is sikerült megtudni egy-két dolgot. A negyedik félév Pécs, Dévényi Sándor. Előtte el sem tudtam képzelni, hogy ilyen képlékeny lehet egy ház. A várost és a villányi borokat biztos nem felejt el senki, aki megízlelte. A félév végén meg-nősültem (nem Pécsre). A következő félévben Budapest volt a cél és sikerült Imre bácsi irodájába a MAKONÁBA kerülni. Ekkora önállóságom és felelősségem még soha nem volt. A nyár elején megszületett első fiam, Attila. Hogy be tudjam fejezni a folyó munkát, a félév háromnegyedre sikerült. Ekkor már tudtam, hogy haza akarok költözni a szülőfalumba, és utolsó állomásnak a legközelebbi mestert, Kőszeghy Attilát választottam. Itt záródott a kör, Ő tervezte azokat a házakat amelyeket főiskolás koromban, barangolás közben gyakran felkerestem. Munka is volt bőven, és itt dolgoztam először rendezési terveken – ebből főépítési megbízások is születtek. A félév márciusig tartott, utána kezdődött az önállóság, de ez már egy másik fejezet. Nem volt könnyű, gondolom a Mestereknek sem, de megérte.

Köszönöm összes Mesteremnek, munkatársamnak és mindenkinek, akivel együtt dolgozhattam, a rengeteg türelmet, tapasztalatot és néha a nyakleveseket, akik előrevittek vándorutamon.

Hogy milyen vándornak lenni csak az tudja, aki próbálta.

Magyarhomorog 2002. szeptember 7.

KURUCZ SZABOLCS

BME Építészmérnöki kar (1990-96.)

Vándoriskolás állomások és mesterek:

1996. október - 1997. október

FORMA Építésziroda, Keszthely, Jankovics Tibor, Füzes Antal, Deák László és Rácz Tamás

1997. október - 1998. április:

SÁROS és Társa Építésziroda, Budapest, Sáros László

1998. április - 1998. október:

KVADRUN Építésziroda, Budapest; Zsigmond László, Bata Tibor, Jánosi János és Heil Tibor

1998. október - 1999. május:

Dévényi és Társa Építésziroda, Pécs;

Dévényi Sándor és Halas Iván

1999. május - 1999. december:

Farkas és Guha Építésziroda, Kecskemét; Farkas Gábor
Jelenlegi munkahely:

FORMA Építésziroda, Keszthely

FONTOSABB MUNKÁK:

Piliscsaba, Gyalogos fahíd (mester: Bata Tibor) 1998

Vácrátót, Ravatalozó rekonstrukció és bővítés (mester: Zsigmond László és Jánosi János) 1998

Kerekegyháza-Kunpuszta, Három nádas családi ház (mester: Farkas Gábor) 1999

Táborfalva, Iskolabővítés - (mester: Farkas Gábor) 1999

Izsák-Kisizsák, Ökumenikus templom (mester: Farkas Gábor) 1999

Cserszegtómaj, Nádas családi ház (mester: Rácz Tamás) 2000

Lenti, Erdészeti irodaház (mester: Jankovics Tibor) 2000-2001

Lenti, Kisvasúti gazdasági épület átalakítása állomásépületté és mozdonyszín rekonstrukció (mester: Jankovics Tibor) 2001

Abda, Családi ház 2001

Budapest, Katona József utca, lakás belsőépítészet 2001

Dióskál, Földház (mester: Jankovics Tibor) 2001

Badacsonytomaj, Négy lakóegységes családi ház-átalakítás fővállalkozásban (mester: Jankovics Tibor) 2001

Budapest, Mihály utca, Lakás belsőépítészet 2002

Acsád, 100 szobás Fitness szálló (mester: Jankovics Tibor és Deák László) 2002

A DIPLOMAMUNKA ADATAI:

Lenti, erdészeti irodaház

A tervezési munka tárgya: erdészeti irodaház, mozdonyszín rekonstrukció, kisvasúti gazdasági épület átalakítása, meglévő, paneles, emeletes irodaépület homlokzatának humanizálása.

Megbízó: Zalaerdő Rt., Nagykanizsa

A tervezés ideje: 1997 nyara és 2000. május - 2001. február

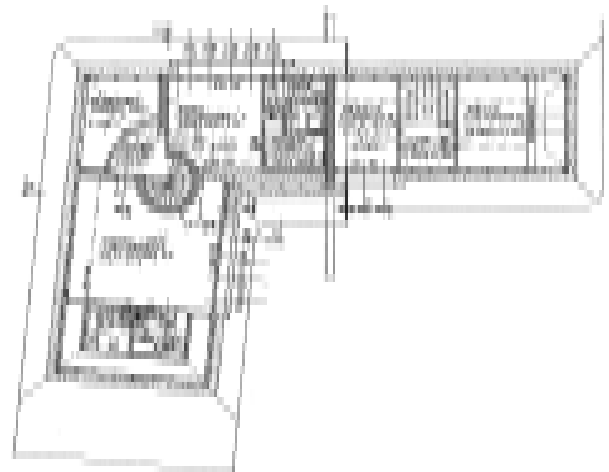
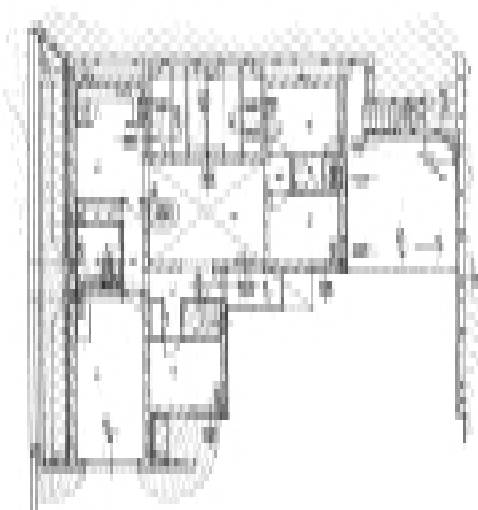
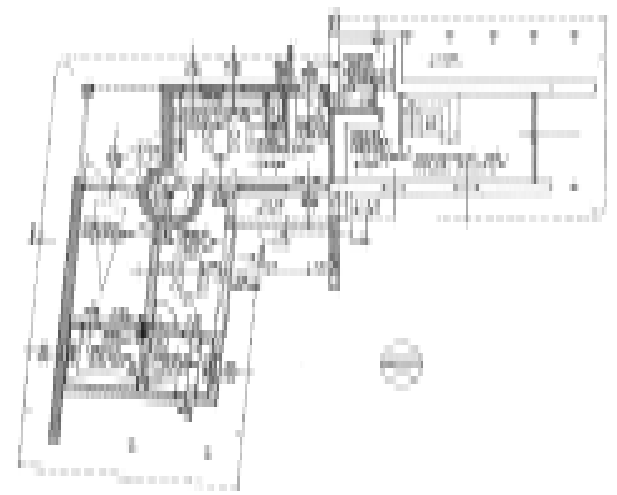
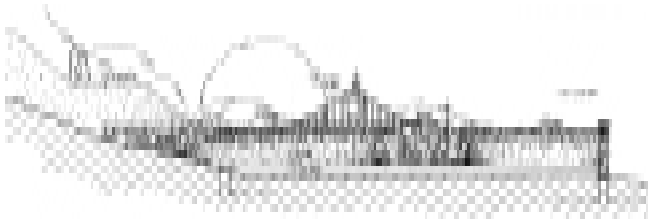
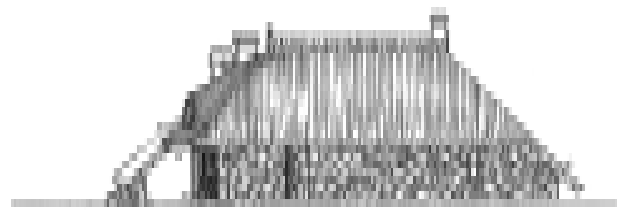
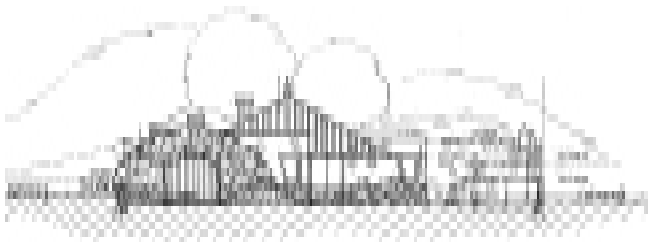
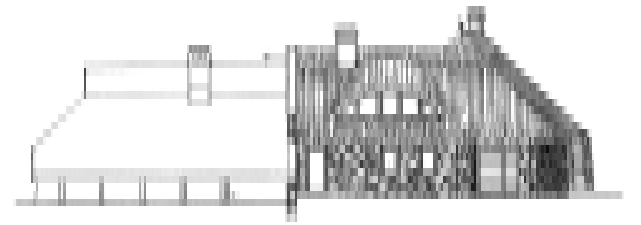
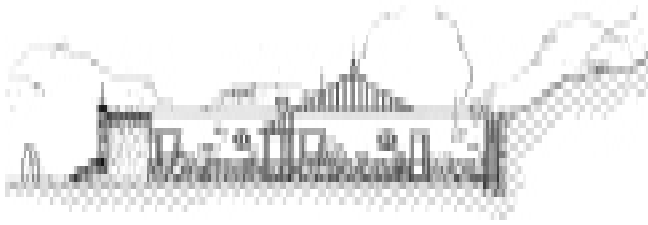
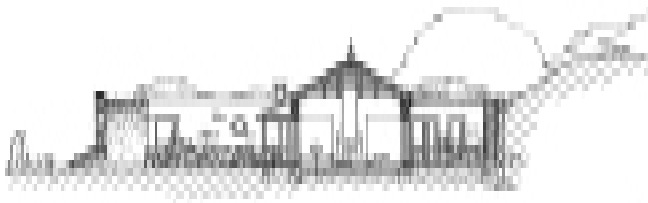
A kivitelezés ideje: I. ütem: 2001. május - 2001. október – erdészeti irodaház II. ütem: várhatóan 2002 őszétől – a többi épület

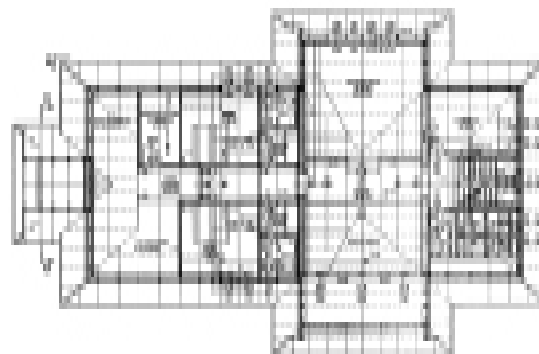
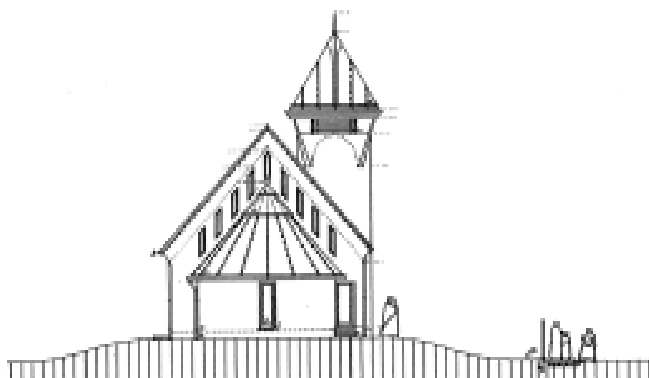
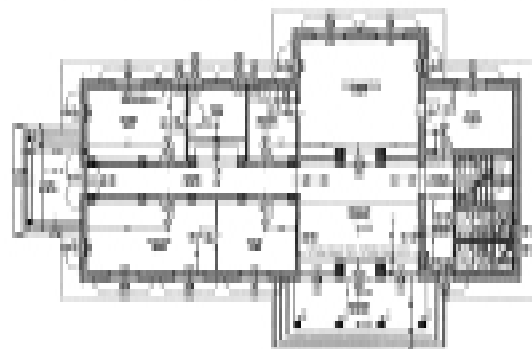
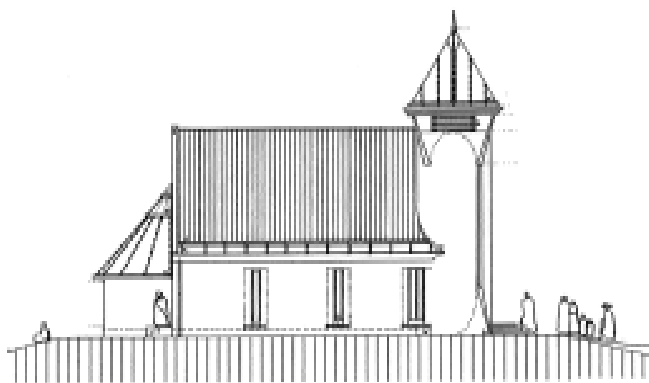
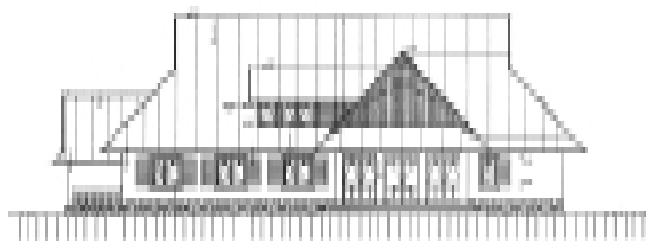
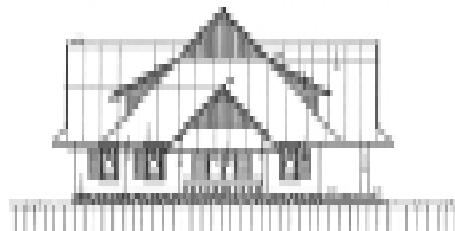
A Kós Károly Egyesülés és a Vándoriskola olyan összegző iránymutatást adott világnézeti, társadalmi, emberi, szakmai, kulturális, politikai és egyéb szempontból, amelyet el tudtam és el is akartam fogadni. A Vándoriskola legnagyobb értékét a sok-sok lehetőség jelentette. A vándorélet cigányélet, és több szempontból is embert próbáló, de embert formáló, ezért büszke vagyok rá, hogy hat félvnyi kivételeztséget, azaz lehetőséget kaptam, amellyel csak élni kellett és – szerintem – nagyrészt tudtam is élni vele. A számos élmény és kudarc, amelyben részem volt, valószínűleg és remélhetőleg meghatározó lesz a továbbiakban is. Voltak olyan dolgok is, amelyekkel annak idején nem értettem egyet, és olyanok is, amelyeket utólag már máshogy látok. Azt hiszem, ez így természetes, de biztos vagyok benne, hogy érdemes rajtuk időnként újra elgondolkodni.

Keszthelyen, 2002. szeptember hó 2-án

Mesterek és vándorok csoportja 2002. szeptember 7-én a MAKONA irodaház kertjében a vándoriskolás felvételi és diplomázás után

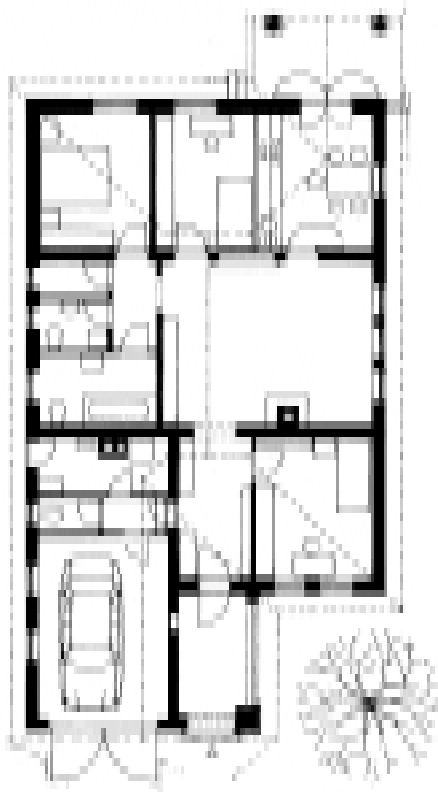
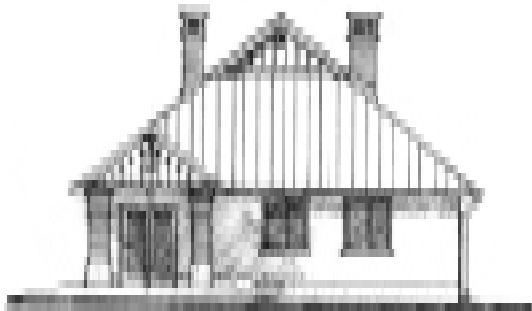
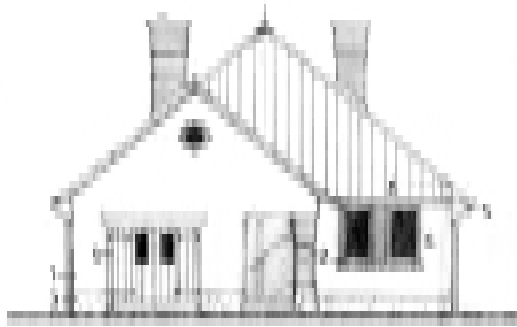

KURUCZ SZABOLCS
vándoriskolás munkáiból

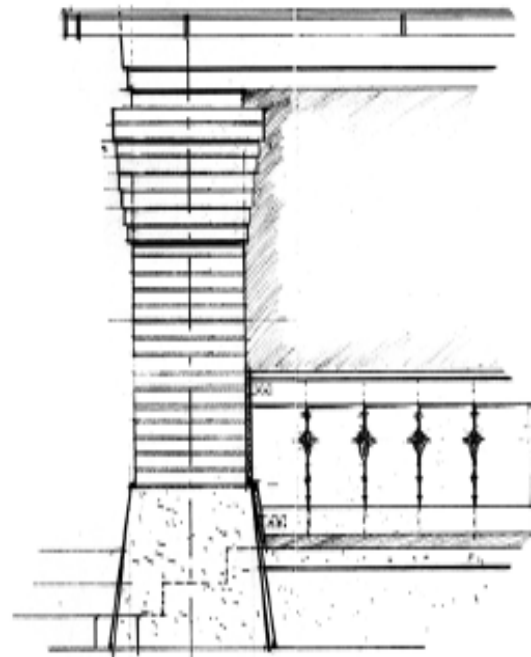
- Dióskál, Földház 2001
- Cserszegtomaj, Nádas családi ház 2000
- Izsák-Kisizsák, Ökumenikus templom 1999
- Lenti, Erdészeti irodaház 2000-2001, diplomamunka

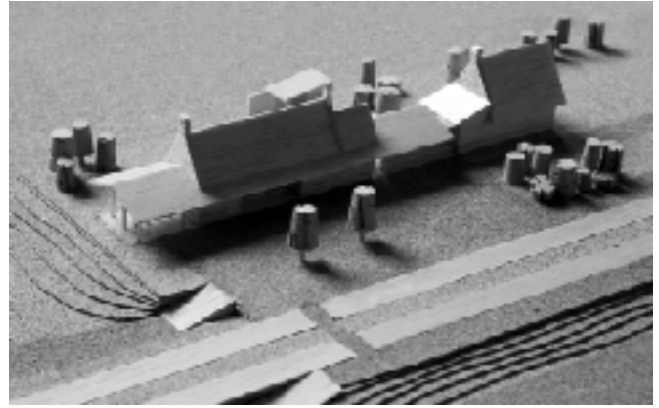

KERTÉSZ ATTILA
vándoriskolás munkáiból:

Borsos Lajos háza, Debrecen, balra és
középen
Vasútállomás, Berettyóújfalú, lent

A VÁNDORISKOLA felvételi pályázatának témája Budakalász elhagyott vasútállomásának hasznosítása volt. A jelentkezőknek általuk javasolt funkció céljára kellett átalakítási tervet készíteniük. A zsűri a pályaterv mellett döntésében figyelembe vette a pályázók által bemutatott portfóliót és a felvételi beszélgetést is, amely a pályaterv magyarázatából, annak megvédéséből, illetve az építészeti műveltséget érintő témákból állt. A zsűri tagjai a felvételt követően egyöntetűen hangot adtak megdöbbenésüknek, hogy a frissen diplomázott építészek műveltsége és rajzkészsége a normális szakmagyakorláshoz szükséges szintet meg sem közelíti. Ez a hiányosság évről évre növekszik a felvételik tapasztalata szerint. Alább Szabó Gábor tervének modelljét és Scherer Petra távlati rajzát mutatjuk be.

A MÉRAI HÁZ

A kert, a rét egy darabját azért vesszük körül falakkal és fedjük le földemmel, hogy ne fagyjunk meg. Igyekszünk házainkat a mező, a rét anyagaiból építeni úgy, hogy fából vázat készítsünk, és az ember és természet közé szalmabálából vagy nádból képezünk egy réteget, ami fizikai és lelki, szellemi értelemben is inkább egy membrán, semmint határoló. A mezőn növény, a jó Istentől szinte készen kapott anyag egyszerre megóv és összekapcsol. Semmi másra, csak olyan jól átgondolt anyagválasztásra és szerkezeti megoldásokra van szükségünk, amik biztosítják, hogy a beépített természetes szálak ne korhadjanak, ne tudjanak égni, és rágszálók, rovarok se tehessenek kárt azokban.

Ilyen épületszerkezet a „mérái ház”; szelíd és hagyománytisztelő válasz.

A hagyomány nem egy forma nosztalgikus, szolgálja másolását jeleni. Nem, a hagyományt nem őrizni kell, hanem élni. Őrzésre az szorul, amiből már kikopott az élet. Egy magyar vagy közép-európai háznak sem olyan kell lennie, amilyen 1880-ban volt, hanem olyan, amivé vált volna, ha szerves fejlődése nem reked meg. A „mérái ház” mindkét fajtája ősi, egyszerű alaprajzi elrendezést követ, az egyik egy egyemenetű, háromszögletű kis ház, a másik egy kétmenetű háromszögletű ház. A tető dőlése 40, illetve 35 fok. Semmi baj nincs a divatos, kis esésű tetőkkel, de érdemes elmenni egy lakótelepi óvodába, és megnézni, hogy a gyerekek, akik a napjaikat tízemeletes, lapos tetős épületek között töltik, mégis hagyományos formájú, magastetős kis házikókat rajzolnak. Évszázadok, évezredek során kialakult bennünk egy, a természet adottságai között magától értetődő forma, ideál. Jobban érezzük magunkat, ha alkalmazkodunk hozzá, mintha múltó divatot követve, lelkünkben hadakoznánk ellene. A tetőhéjalás anyagául korcolt titáncink lemezt vagy többféle faszindelyt választunk, az építés helyszínének, hangulatának függvényében.

A haladás nem ellensége a hagyománynak, sőt, ami pozitív, gyarapodást, jobbulást jelent, az mind üdvözlendő. Baj csak akkor van, ha a semmivel sem jobbat, esetleg csak valamiben eltérőt, mást kiáltanak ki haladás produktumának.

A fal és földem hőszigetelő és páratechnikai illetve passzív szellőzés szempontjából tekintett membránfelületét nád vagy szalmabála réteg alkotja. Az első mérái ház szalmabála hőszigeteléssel készült el. A tapasztalat igazolta nemcsak az anyag alkalmasságát, hanem a várokozásnak megfelelő, azt túl is teljesítő mutatókat az egészséges közérzet terén. A belső falfelületet agyag vagy mészhabarc vakolat képezi. Lényeges a padlástér és a szerkezet szellőzése és az, hogy a légrések és általában a szerkezet szellőzése úgy van kialakítva, hogy az tűzvédelmi szempontból is aggálymentes legyen (kürtóhatás!).

A lakótér padlóburkolata hajópadló duzzasztott perlit hőszigeteléssel. A ház fűtése épített tüzelőberendezéssel történik. Napi egy felfűtés elegendő, a tárolt hőt túlnyomórészt sugárzással adja le és ez a hő a falakról többször visszaverődve kellemesen beteríti az egész házat.

Törekszünk arra, hogy a mérái ház anyag- és energiaforgalmát tekintve a természet körforgásába kapcsolódó, hosszú távon fenntartható megoldást jelentsen. Ha egy ház nagy és költséges elosztórendszerek jelentéktelen végpontja, akkor abból a házból valami nagyon lényeges hiányzik. Az autonóm ház nem valamiféle öko-hóbort; természetes emberi igény, hogy a ház óvó, védelmező hajlék legyen, nem pedig kiszolgáltatott és sebezhető.

Nagy erőket fordítunk arra, hogy minél több családnak segíthessünk az igényeiknek leginkább megfelelő, egészséges, a szellemi, lelki fejlődést elősegítő hajlék megteremtésében.

Mészáros József

3871 Méra, Fő út 128. – (46)-460-229 – (30)-511-47-47
<http://meraihaz.fw.hu> – mjmamera@axelero.hu

Dr. Lánszki Imre

VÁR ÁLLOTT, MOST KÓHALOM...

A szakembereket – régészeket, történészeket – és a lelkes érdeklődőket már régóta foglalkoztatja a Pilis-szindróma néven ismert jelenség; nevezetesen az, hogy hol létezhetett a honfoglalás idején és után Árpád-házi királyaink első vára. Már a XIX. század második felében a Millennium közeledtével is többen kutatták a rejtélyesen eltűnt Ós-Budát, és az ezzel együtt emlegetett Alba Ecclesiát, azaz Fehéregyházát. A mai Óbudán a Kiscelli Múzeumtól a Csillag-hegyig folytattak ásatásokat érdemi eredmény nélkül. A kutatások alapját a középkori történeti leírások adták, melyek a Dunához közel, a Pilisbe helyezték ezt az épületegyüttest.

Már Priscos Retor is utalt rá, de Mahmud Terdzsüman könyvében is hasonló módon találjuk megfogalmazva: Attila a Duna mentén egy a folyóhoz közel lévő magaslatra építette várát, melyet róla neveztek el. Halála után a testvérháború miatt hol Etele (innen a német Etzelburg elnevezés), hol Buda nevét viselte.

Az utóbbi miatt maradhatott rajta a Buda elnevezés.

Anonymusa Gesta Hungarorum-ban, Kézai Simona Képes Krónikában említi, hogy a magyar seregek a megyeri gázlónál keltek át a Dunán, majd néhány napot Attila várában

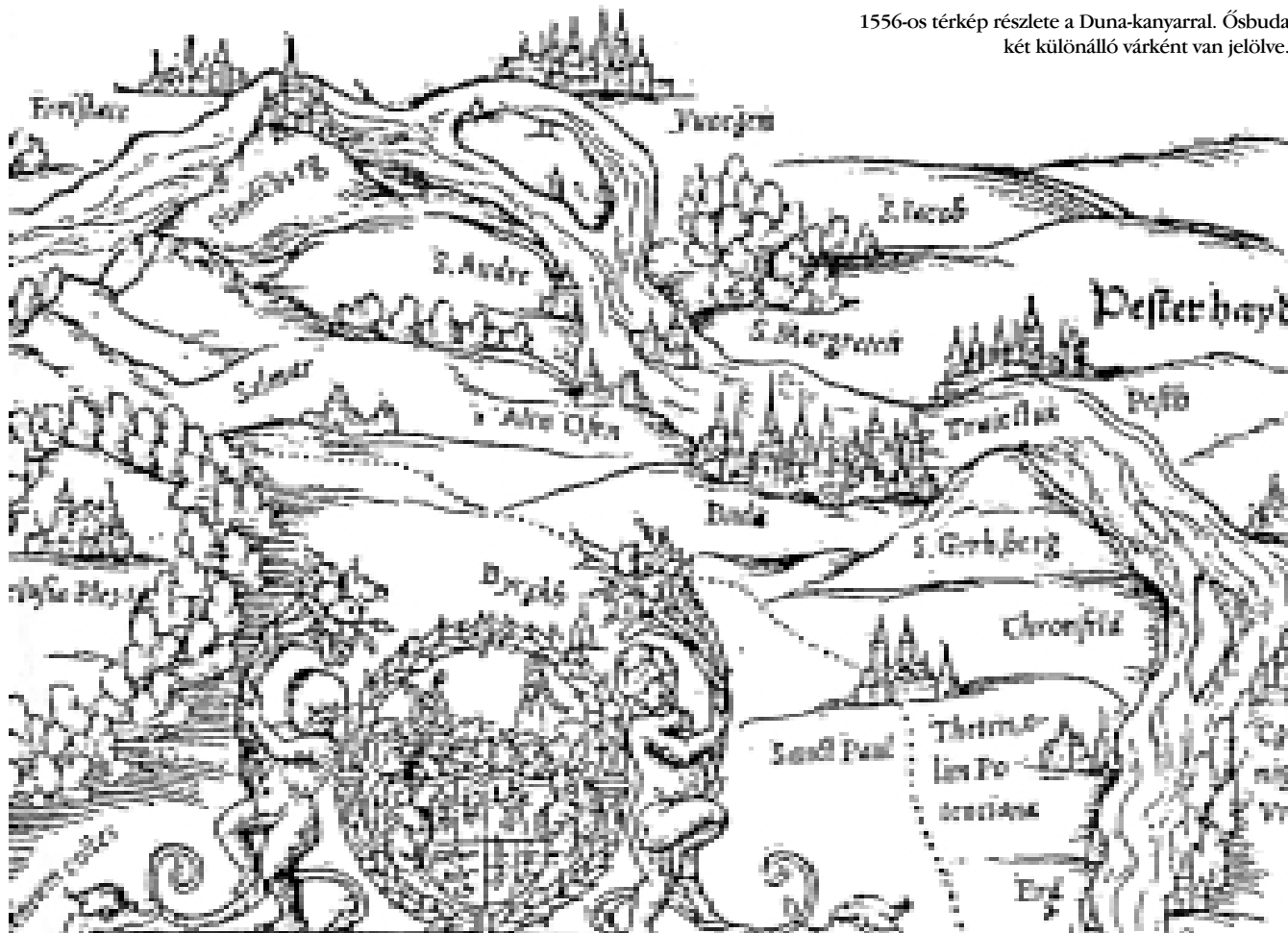
töltve folytatták a portyázást. Nemcsak ők, de Mahmud Terdzsüman is hasonlóan írta le a korabeli vár helyszínét. A valószínűsíthetően janicsárból lett udvari nagykövet rendelkezett olyan adatokkal, melyek szerint Szvatopluk szláv vezért „Peste” fölött verték meg a magyar seregek, majd a korabeli Attila várába húzódva ünnepelték 20 napig a győzelmüket.

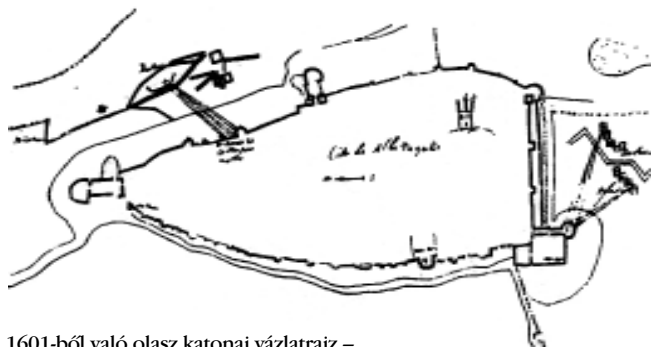
Rogierius, majd Bonfini is a Duna közelébe és a Pilisbe helyezi Ós-Buda várát, mint létező épület-alakulatot. Bonfini leírása szerint Visegrádról a mai Budai várba visszatérőben Mátyás király néhány napot töltött abban a kastélyban, melyet Buda Vetus-ban emelt Beatrix királyné számára.

A mai Székesfehérvárra ezek a leírások, helymegjelölések nem illeszthetőek, ezért nem is vették komolyan azokat a történeti feltárást végzők. Illetve tudomásul vették, hogy a Székesfehérváron végzett feltárási munkák alapján ezek a helymegjelölések nem igazolódtak.

XXX. században tovább folytak a kutatások, s nem egymegszállott középkor-kutató teljes életét arra szánta, hogy fellelje a rejtélyes körülmények között eltűnt Ós-Budát. Sashegyi

1556-os térkép részlete a Duna-kanyarral. Ós-buda két különálló várként van jelölve.

1601-ből való olasz katonai vázlatrajz – ez a térkép adta a megoldást a hely azonosításához

Sándor, Noszlopi Németh Péter és az édesapja nyomdokain haladva Szörényi Levente is igen alapos munka révén jutottak közel ahhoz a helyhez, ahol egyelőre még régészeti ásatások és komolyabb leletek nélkül vélelmezni lehet a vár és a hozzá tartozó település eredeti helyét.

A pontos hely megjelölését nehezítette, hogy a korabeli metszetek egy részén a vár körül „vizesárkok” láthatók, ezért többek között az 1685-ös olasz metszet alapján a várat a korábbi Duna-ág mentén próbálták keresni.

A geomorfológiai bélyegek és a növénytakarulás összetétele alapján kezdtem gyanítani, hogy a Nagy-Kevély keleti oldalán egy kisebb – a mintegy háromszáz esztendeje betelepített szerbek által „Mantovac”-nak,

azaz kopárnak nevezett hegy tetején –, a Pojana-dülő mögött levő forrásvízi mészkőbánya fölötti hegyen valaha várnak kellett állnia. Az azonosításhoz nagy – ha nem a legnagyobb – segítséget Bradák Károly: Fehér-vár – fehér folt című elemző műve adta. A szerző több olyan metszetet tett vizsgálat tárgyává, mely nem helyezhető a feltárási adatok alapján a mai Székesfehérvárra. Az egyikük egy olasz katonai vázlatrajz, mely az 1601-ben a kereszties seregek és a török közötti háború (a 15 éves háború) idején készült. Benne a következő szöveg szerepel „citta di Alba Regale”.

Ez a katonai vázlat volt az első, amit az 1992-ben a FÖMI által 3200 m magasságból készített infravörös légi felvételen sikerült azonosítani. Olyannyira pontos a rajz, hogy a bástyák, a falvonulat és a vár egyetlen bejáratának (Budai-kapu) a helye is GPS-módszerrel rögzíthető volt. A mintegy 80 évvel később készült szintén olasz metszet (1685) egy, a török által újraépített együtttest ábrázol, ahol a „vasalólap” formájú belső tér mellett egy előudvar és két hátsó udvar is látható. Ez az a dokumentum, amely szerint a hely neve „Alba Regale in Ongaria”!

És itt egy mondat erejéig meg kell állnunk. A régészeket alapvetően, de a történészeket is igencsak zavarja a Fehérvár – Alba Regale elnevezés. A Budakalász feletti hegy mindhárom alapkőzete – dachsteini mészkő, pannon üledékes kőzet és a legfiatalabb forrásvízi

1685-ös itáliai metszet a vár belső magjával és a két hátsó és egy előudvarral, amelynek körvonalai jól kivethetők a légifelvételen

IL VERO DISSEGNO DELLA CITTA' DI ALBA REGALE IN ONGARIA

mészkö – egyaránt fehér metszetű. Tehát az itt épült vár falainak bármelyik kőből épült is, fehérnek kellett lennie. Kaphatta erről a nevét?

Visszatérve az olasz metszetre: az előudvar és a két hátsó udvar alapjai a már említett 1992-es FÖMI felvételen, de az általam az Ezüst-Kevély felől készített képeken is teljes pontossággal láthatóak. Csak hát hol vannak a falak, a kötőanyagok? – kérdik a régészek. Egy 1923-ban készült térképen a „vasalólap” forma mellett kőomlást neveznek meg. Igencsak furcsa a hegy morfológiája is: rendkívül meredek keleti, északi, nyugati, enyhén lejtő déli oldal mellett egy gyakorlatilag sík, de két térlépcsővel jellemezhető fennsík található, melyen jól érzékelhetően mesterségesen süllyesztett épület- és helyiségmaradványok láthatók.

A történeti leírások és a korabeli térképek nem egy, hanem két várat említenek. A fenti lehetett a királyok vára. A másik talán a királynéké, amely a „Duna partján épült és kikötővel van ellátva” (Anonymus).

Ez a földrajzi alakulat a Szörényi Levente könyvének címlapján látható 1686-os – a török kiűzésének éve – holland metszeten a mai számítógépes geomorfológiai modell segítségével már könnyen azonosítható.

A modell a Pomáz és Szentendre közötti szakaszt mutatja, ahogyan az a Kőhegy egyik pereméről látszik, rajta jól kivehető a távolban visszafelé haladva a Gellért, a Sas, a Hármashatár-hegy ... és ahol a királyi vár állt: Budakalász. Budim Kalázi törökül „Budának a várát”-t jelenti. Az 1786-ban készült első katonai kataszteri térképen a településünket még Budakalász-nak nevezik!

A már említett 1601-es évben készült metszetek közül a francia – mert itt egy „KFOR-SFOR kereszties” nemzetközi hadtest harcolt – is csak ide azonosítható! A metszet, a 2000. május 7.-én készült légi felvétel és a Kartográfia 1:10 000-es térképének adatai pontosan

1601-es német metszet, amelynek földrajzi elhelyezése még sok vitára adhat okot (Székesfehérvár – Ósbuda)

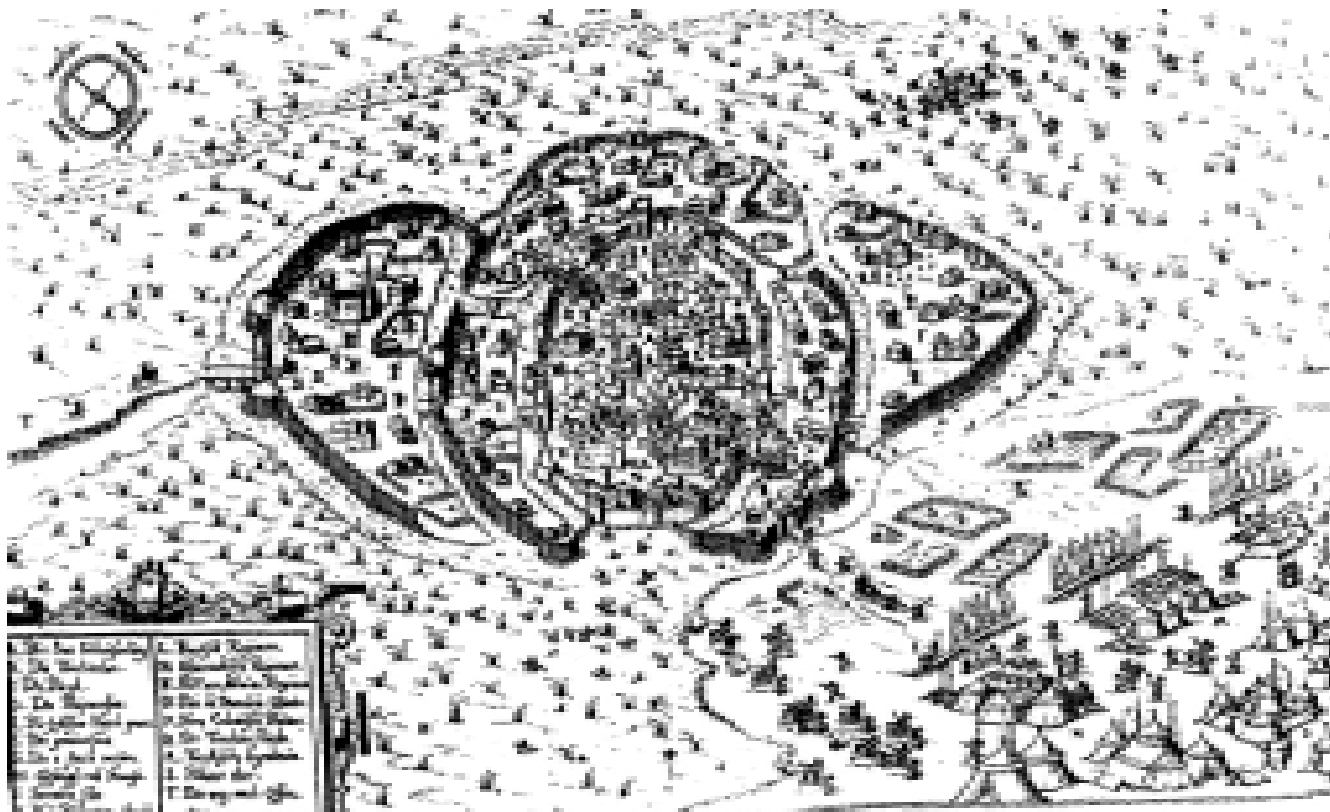
egymásra helyezhetők! A légi felvételen jól kivehető az a kolostormaradvány amelyet talán a XI. század elején építettek. Az innen származó, általunk fellelt faragott, díszített kő – mely jelenleg a szentendrei múzeumban van, egy neves régész szerint XI-XII. századi lehet.

Úgy gondolom, hogy a majdani régészeti feltárások egyik fontos helyszíne kell, hogy legyen, területén belül a jelenlegi növényzet jól kirajzolja egy 12 méter hosszú és 5-6 méter széles kis kápolna alapjait is.

Vannak már faragott kövek, cserépdarabok, sőt már olyan fém lelet is, amely nem a római, hanem a XI-XVI. századi regnálásra utal.

(folytatás következik)

Itáliai metszet 1601-ből, a vár ostroma a tizenöt éves háború során. A metszet készítője azonos a vonalas vázrajz készítőjével.

Pierre Vago

LE CORBUSIER

A Holnap Kiadó *Az építészet mesterei* sorozatának keretén belül, kissé eltérő formátumban, egy második sorozat is indul, amely eddig publikálatlan építészettörténeti forrásanyagokat, összefüggő dokumentumokat kíván megjelentetni. Az első kötet, Pierre Vago önéletrajza, karácsonykor kerül a könyvesboltokba *Egy intenzív élet címen*. A könyv két éve jelent meg franciául, a 2002 januárjában 92 évesen elhunyt szerző sajnos nem érthette meg, hogy könyve anyanyelvén is megjelenik, a francia kiadáshoz képest jelentősen bővített képanyaggal. A kötet Le Corbusier-vel foglalkozó fejezetének egy részletével szeretnénk felhívni a könyvre az érdeklődők figyelmét.

Furcsa, hogy Ernesto Rogers, az egyébként annyira éles szemű kritikus azt írta: Perret igazi folytatói nem azok, akik őt utánozzák (ami egyébként igaz), hanem azok, akik, mint Le Corbusier és Mies van der Rohe, kialakították a konstruktív őszinteség stílusát. Ha van olyan építész, aki egyáltalán nem foglalkozott a konstruktív őszinteséggel, akkor Le Corbusier az. Bármit mondott vagy írt is erről, semmi más nem számított neki, csak a forma. Egész életműve ezt bizonyítja, mint számos írása is, melyekben egyébként egymásnak homlokegyenest ellentmondó állításokat találhatunk.

A formalizmus minden tervén kiütöközött, és gőgösen elutasított minden funkcionális és konstruktív megfontolást, ezt utólag megpróbálta indokolni, de a magyarázataiban maga sem hitt. 1933-ban együtt néztük meg a párizsi egyetem svájci pavilonját. Néhány válaszátlól elállt a lélegzetem. Az üvegezett homlokzat mögött, a hallgatók szobáiban fullasztó volt a hőség, pedig még csak tavasz volt. Mi lesz itt nyáron? – *Menjenek el üdülni!* A szobák közötti válaszfal, melyre úgy tűnt, nagyon büszke, húsz centiméterre az üvegfaltól megszakadt, és egy vékony fémlemez váltotta fel, amire azért volt szükség, hogy semmi ne törje meg az üvegezett homlokzat folytonosságát. Emiatt viszont mindent hallani lehetett, ami a szomszéd szobában történik. – *Ez miért probléma?* Mi történik, ha egy hallgató megbetegszik? – *Menjen kórházba!* A biztonsági őr földszinti szállása a padlótól a plafonig üvegből készült, beleértve a mosdót is. – *Tegyen fel függönyt!* Ezzel szemben a konyhának és a kiszolgáló helyiségeknek egyetlen ablakuk sem volt, hogy ott semmi ne törje meg a fal síkját. Azért, hogy kialakíthassa a telített és üres részek játékát, a legfelső emelet szobái nem a kertre nyíltak, hanem egy vak homlokzat mögött egymásra néztek, s alig néhány méter választotta el őket egymástól.

Marseille-i lakóházát mindenki ismeri, Le Corbusier az Unité d'habitation de grandeur conforme (megfelelő méretű lakóegység) nevet adta neki, de mi minek felel meg? A L'Homme et l'Architecture (Ember és építészet), Corbu házi lapja, melyet André Wogenscky szerkesztett, 1947-es különszámában szélteben-hosszában elmagyarázta. Két oldal terjedelmű, módfelett tudományos cikket szentelt az árnyékolószerkezet indoklásának, amely nem más, mint három vízszintes betonlap. Véletlenül

éppen ott voltam, amikor Corbu megtekintette a készülő épületet. Megmutatták a korlát és az árnyékoló egy az egyes makettjét. Corbu látta, hogy nem szépek, és azonnal döntött, hogy el kell hagyni az egyik vízszintes lapot, s egyáltalán nem érdekelték az állítólagos tudós számítások, amelyek a létét megindokolták. Igaza volt. Csakhogy ez azt bizonyítja, hogy a funkcionális, technikai, szociológiai és minden más megfontolás csak az írásaiban kapott szerepet, alibi volt, utólagos magyarázat. A meghatározó szempontok esztétikai jellegűek voltak. Még a technikai megoldásokra is ez vonatkozott. Pinsard, aki sokat dolgozott a dominikánusoknak, megmutatta nekem az arbesle-i zárda tervének másolatát. Ezen be voltak jelölve a belső részletek, s egy megjegyzés is állt rajta Le Corbusier keze írásával: *Oda kell erősíteni, mindegy, hogyan.*

A *L'Architecture d'Aujourd'hui* különszámában, amely Le Corbusier-ről szólt, megjelent egy nagyon jellemző történet: munkások javították éppen a rue Nungesser és rue Coli épületének egyik erkélyét. Le Corbusier így szólt Jeanneret-hez: *Húsz évvel ezelőtt azt mondtad, hogy ez az erkély nem fogja kibírni. Tényleg nem bírta sokáig!*

Le Corbusier ritkán jelent meg az építkezéseken. Annak a két háznak az építésénél, melyeket 1927-ben emeltek a stuttgarti Weissenhof Siedlungban, távolmaradásával hívta fel magára a figyelmet. Munkatársát, a fiatal Alfred Rothot küldte ki az építkezésre. Ő mesélte, hogy mennyire magára volt utalva: a párizsi műterembe címzett kérdései válasz nélkül maradtak, a megígért iratok soha nem érkeztek meg. A berendezést, melyet a rue Sèvres-en kellett volna megtervezni, Roth volt kénytelen kutyafuttában megrajzolni (igaz ez néhány olyan bútorra is, melyeket később Le Corbusier-nek tulajdonítottak). Egy kiadó felkérte a mestert, hogy készítsen elő egy kiadványt a villáiról. Le Corbusier elfogadta a felkérést, és Rothra bízta, hogy foglalkozzon a feladattal. Ő fogalmazta meg a szöveget, és ő rajzolta meg azokat a kitűnő vázlatokat is, melyeket később szintén Corbu-nak tulajdonítottak.

Tagja voltam a Berlin központjának rendezésére kiírt pályázat zsűrijének, amelyen Le Corbusier is részt vett. Tervét – teljes joggal – nem díjazták, pedig Walter Gropius és Alvar Aalto is tagja volt a zsűrinek. Néhány hónappal később a *L'Architecture d'Aujourd'hui* rajzokat kért tőle. Azt válaszolta André Blocnak, hogy mivel Pierre Vago szerint az, amit ő csinál, nem érdekes, soha semmit nem ad a lapnak. Bloc dühöngve adta oda nekem a levelet, amelyre én válaszoltam. Felhívtam rá a figyelmét, hogy én csak egy voltam a zsűri kilenc tagja közül. Hozzátettem azt is, hogy ha valaki részt vesz egy pályázaton, szembe kell néznie azzal a veszéllyel, hogy a zsűrinek nem tetszik a terve, vagy hogy tetszik, de vannak nála jobbak. Le Corbusier nem válaszolt, ám elküldte a kért rajzokat.

Le Corbusier nagyon jól tudta, milyen hasznosak számára a különböző csoportok és a sajtó, ha hirdetni akarja

a gondolatait. A CIAM és a CIRPAC mellett ott volt még az ASCORAL (*Association des constructeurs pour une rénovation architecturale* – Építők Szövetsége az Építészet Megújulásáért), melyet Le Corbusier 1945-ben alapított, továbbá az ATBAT (*Atelier des bâtisseurs* – Építők Műhelye). Ezek a csoportok rövid életűek voltak, hiszen túl szorosan kötődtek Le Corbusier személyéhez, ha első osztályú építésszek voltak is a tagjai, ugyanúgy, mint a CIAM-nak. A közvélemény Le Corbusier-vel azonosította őket. (Ugyanígy – csak hogy tévesen – Le Corbusier-nek tulajdonították az Athéni Chartát, melyet 1933-ban fogalmaztak meg, de csak akkor vált ismertté, miután Le Corbusier kiadta egy erősen átdolgozott változatát, amelyet 1941-ben Jeanne d'Aubigny bárónővel közösen készített, és amely 1942-ben, a német megszállás alatt jelent meg Párizsban.)

A másik képesség, amellyel rendelkezett, a jelszavak, az éles megfogalmazások, az ismétlések és elemi erejű kijelentések iránti érzéke. Pályafutása során gyakran, s látható sikerrel élt e képességével. A lakógép, a Sugárzó város, a Citrohan-ház, a Szomszédsági terv (*Plan voisin*), a Megfelelő méretű lakóegységek, a Kimondhatatlan tér (*Espace indicible*), a Művészetek szintézise, a Modulor – megannyi szellemes ötlet, melyek mindig célba találtak.

Le Corbusier-re is illik, amit Bruno Walter mondott Gustav Mahlerről: *Az olyan férfi, aki hatalmas képességeit az alkotó erőfeszítésre koncentrálja, a mindennapi életben nem tudja magát szigorú etikai elveknek alávetni.* Egy jellemző példa a sok közül Jean-Louis Cahen beszámolójából: Le Corbusier kedvét leli benne, hogy átírja a Szovjetek palotájának történetét... megfigyelik az egymást követő három pályázatról... Azt írja: *„Olyan lelkes meglepéssel fogadták javaslatomat, hogy a Szovjetunió kormánya 1929-30-ban megbízott, készítsem el a Szovjetek palotájának tervét, mellyel az öt éves tervet szándékozták megkoronázni... Tervem egyöntetű elismerést aratott Moszkva dolgozóinak körében... Tudomásomra hozták, hogy már döntés is született a megvalósításról...”*

Le Corbusier-t és Pierre Jeanneret-t valójában csak az első megbeszélésre hívták meg, melynek célja a pályázat előkészítése volt, s rajtuk kívül még nyolc külföldi és három szovjet építész is részt vett rajta. A 3000 dollárról szóló szerződést 1931. október 7-én írták alá. Decemberben Le Corbusier elküldött egy teljes tervsorozatot, 20 metszetet, majd később egy filmfelvételt a maketról. 1932-től kezdve a *Pravda* elfogadhatatlannak nevezte a tervet. Februárban a hivatalos tájékoztatási iroda, a TASZSZ szintén elutasította. Le Corbusier érezte, hogy veszített, és hosszasan panaszkodott egy 1932. március 13-án Lunacsarszkijhoz írt levelében, aki szintén elutasította. Ösztönzésére a CIAM – eredménytelenül – két táviratot is küldött Sztálinnak. Moszkvában új szelek fújtak, és leghűségesebb csodálói is elfordultak Le Corbusier-től. Hogyan lehet ennyire megszépíteni a valóságot? Le Corbusier 1935 októberében járt először az Egyesült Államokban. Nyilatkozatában, melyet a *New York Herald Tribune*-nak tett, kijelentette, a szovjet kormány megbízta Nagy-Moszkva tervének elkészítésével!

Nem volt adakozó, sem anyagi, sem érzelmi értelemben. Gyakran panaszkodott pénzügyi nehézségei miatt, s elszántan és hatékonyan védte az érdekeit. André Bloc több művét is kiadta abban az időszakban, amikor a sajtó még nem őt tekintette a világ legnagyobb

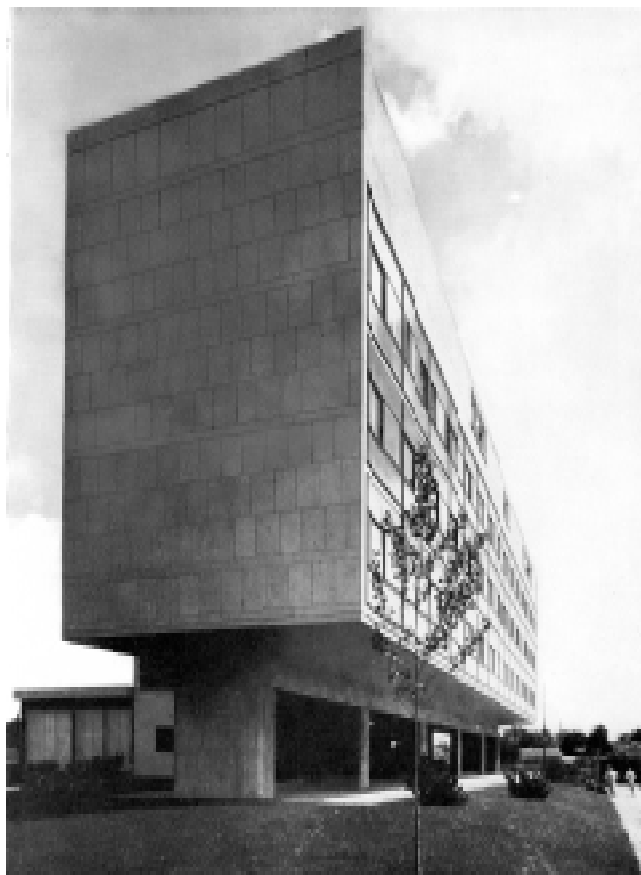

Párizs, a svájci pavilon az Egyetemvárosban; elülső és hátsó homlokzat

Corbusier ekkor azt követelte, hogy rendezzék az eltűnt kiadványokra vonatkozó szerzői jogi kérdéseket. A vérig sértett Bloc soha nem bocsátott meg neki.

Mindenkor bőséges, szakképzett munkaerő áll rendelkezésére, számos fiatal építész kereste fel a világot minden részéről, hogy abban a megtiszteltetésben részesülhessen, hogy a rue Sèvres-en dolgozhat (ami persze nem volt rossz ajánlólevél). Le Corbusier csak keveseknek fizetett, és nekik sem sokat. Így nem csoda, hogy sok olyan tervet készíthetett, melyeket soha nem fizettek ki.

Nem becsülte sokra azokat, akik feláldozták érte magukat. Közönyösen beszélt legtehetségesebb és legodaadóbb tanítványairól is, olykor pedig jogosulatlan megvetéssel. Otto Bartning mesélte egyszer felháborodva, hogy amikor felvetette, André Wogenscky milyen tevékeny részt vállalt a berlini Unité kivitelezésében, Le

Marseille, a lakóház külső részlete és egy nappali szobája konyhával

olasz híveinek csoportja meghívta Corbu-t Olaszországba abban a reményben, támogatni fogja, hogy egy nagyiparos jelentős munkával bízza meg őket. Ernesto Rogers mesélte, milyen csalódásban volt részük a CIAM lelkes híveinek, amikor megtudták, hogy mesterük önmagát ajánlotta a megbízónak!

Nem tudom, volt-e egyáltalán, akinek megkegyelmezett, legyen bár építész, festő vagy szobrász. Az idős Perret-vel kivételt tett, de vele is csak fenntartással. Bár mérhetetlenül sok csodálója, hogy ne mondjam, imádója volt, Corbu magányosan élt, s azzal vértette fel magát, hogy mindenkit megvetett, és megingathatatlanul hitt felsőbbrendűségében és csálhatatlanságában. Sok barátja volt, ha elfogadjuk, hogy a barátság lehet egyirányú. Úgy gondolom, érzelmileg csak feleségéhez, Yvonne-hoz kötődött. Csak egyszer láttam elérzékenyülni, mikor a felesége meghalt. Yvonne igazán festői személyiség volt: sem különösebben csinos, sem igazán vonzó, de egy drága, arany szívű asszony! Erőteltjes déli akcentussal beszélt, mindig őszintén kimondta, amit gondolt, és józan ésszel áldotta meg a sors. Nagy rokonszenvet éreztem iránta, aki szinte groteszk módon ellentéte volt hírneves férjének.

Urbain Cassan egyetlen Le Corbusier-vel közös vacsorája másnapján elmesélte, hogyan folyt le az este Corbu-éknál. A mérnök és építész Cassan hosszú éveken keresztül hűséges és hatékony munkatársa volt Raoul Dautry-nak az Állami Vasutaknál, később a Fegyverkezési Minisztériumban, végül az Újjáépítési Bizottságban. A felszabadulás után Dautry lett az újjáépítési miniszter, őt pedig megtette jobbkezének. Cassan Le Corbusier-t is be akarta vonni az újjáépítésbe. Felhívta telefonon, hogy megbeszéljen vele egy találkozót. Szokásával ellentétben, Corbu meghívta magához vacsorára. Véget nem érő beszélgetésbe kezdtek az építésze-tről, ám valójában csak Le Corbusier beszélt. Eközben – mesélte Cassan – egy asszony megterítette az asztalt. Kis idő múlva tálalt, s én

meglepődtem, hogy ő is asztalhoz ül, mert bejárónőnek néztem. A vacsora alatt továbbra is az építésze-tről beszélgettünk. Az asszony egy szót sem szólt, megelégedett annyival, hogy behozza a tálakat, majd leszedje az asztalt. Azt gondoltam, biztos süketnéma. A vacsora után tovább társalogtunk. Az asszony váratlanul felállt, és erős déli tájszó-lással felkiáltott: „Ó! A falra tudnék mászni az örökös építésze-tről!” – azzal kiviharzott a szobából.

Le Corbusier is kedvelte a női társaságot. Futó kalandokon kívül több tartós kapcsolatáról is tudunk. Candilis, aki több évig élt Corbu közelében, önéle-trajzában diszkrétén kezeli ezt a kérdést, pedig egyik megbízatása abban állt, hogy fedezze a mester imádói-nak visszavonulását, amikor Yvonne asszony váratlanul megjelent a műteremben.

Nem az a célom, hogy befeketítem a kortárs építé-szet egyik legnagyobb zsenijéről kialakult képet, éppen ellenkezőleg, a magántörténelem révén válik emberibbé és rokonszenvesebbé is. A feltétel nélkül mellette és a fanatikusan vele szemben állók között – ahogy Candilis emlegeti őket – marad még hely a derús történész és az elfogulatlan kritikus számára, akik még tartoznak hiteles életrajzával. Candilis túl szorosán kötődött a Sugárzó város kalandjához, ami nagyobb lelkesedéssel töltötte el a fiatal görög építész, semhogy tárgyilagosan tudna beszélni róla. Rogelio Salmona, kolumbiai építész, aki 1948-ban dolgozott a rue Sèvres-en, így számolt be ki-ábrándultságáról Frédéric Edelman-nak 1981-ben: Le Corbusier-t nagyon ritkán láttuk a műteremben. Vázlatai már hosszú ideje készen álltak. Nem foglalkoztunk sem a helyszínnel, ahol építeni fogunk, sem a körülményekkel. Ha kérdeztünk tőle valamit, azt felelte: Hiszen ezt megtalálja az *Oeuvre complete* (Összes műveim) harmadik vagy negyedik kötetében... Nem szeretett kutakodni, és vitázni sem lehetett vele az elképzeléseinkről. Amikor a fiatal Claude Parent a *L'Architecture d'Aujourd'hui*-ben hangot mert adni annak, amit egyébként egész nem-zedéke gondolt az elhunyt mester egyes elméleteiről és bizonyos műveiről, általános felzúdulást váltott ki. Önéletrajzában (*Un homme et son métier* – Egy férfi és hivatása) így ír erről: A *L'Architecture d'Aujourd'hui szerkesztőbizottságában helyet foglaló építészek úgy érezték, mintha pofon vágtam volna őket, amikor meg mertem kérdőjelezni Le Corbusier várostervezési elméletét... Fegyelmi vétség miatt kellett megjelennem a bizottság előtt, melynek teljes jogú tagja voltam... Kol-légáim törvényt ültek felettem, sorjában mindegyikük a legszigorúbban elítélt, és kétségbe vonta szándékaim tisztaságát és szellemi integritásomat. Ez túl ment minden batáron. Vádlott voltam, akire le kellett sújtani, áruló, gyilkos. Sarokba szorítottak és csak Pierre Vago kelt védelmemre, illetve Fayeton, aki nem ismerte el a bizottság jogát, hogy bíraskodjon fölöttem.*

Ha valaki bírálni meri az Athéni Chartát – hiába diktálja is ezt a gyakorlat és a nyilvánvaló igazság –, az még ma is harcba hívja a nagy építész feltétlen híveit, akik szentségtörést kiáltanak. Engem is fenyeget a kiát-kozás veszélye, amiért Le Corbusier-t kritizálni mertem. Ugyanakkor manapság divatba jött az is, hogy ócsárolják Le Corbusier-t, s minden, a második világháború után született vitatható épületért őt, illetve az Athéni Chartát tegyék felelőssé. Ez tökéletesen igazságtalan. Minden-esetre mulattató, hogy most gyakran éppen nekem kell ennek az építésze-triásnak a védelmére kelnem.

(Bereczky Péter fordítása)

HÍREK, BESZÁMOLÓK

A PÁRIZSI FRANCIA ÉPÍTÉSZETI INTÉZET kiadásában a közeljövőben jelenik meg Anne Lambrichs Vágó Józsefről (1877–1947) szóló monográfiája francia nyelven. Az 1920 után Olaszországban és Franciaországban is dolgozó építész életművéről néhány évvel ezelőtt párizsi, római és budapesti konferenciát szervezett az intézet Vágó ottani munkásságának áttekintésére. Az évek óta az intézet támogatásával készülő monográfia (a hagyaték egy része a tulajdonukban van), valószínűleg olasz nyelven is megjelenik. Vágó a harmincas években nagyszabású tervet dolgozott ki Budapest városépítési problémáinak megoldására, ez akkor könyv alakban is megjelent, azonban az eredeti rajzok valahol lappanganak, a mostani kutatás során nem kerültek elő. Vágó első világháború előtti jelentős magyarországi tevékenysége miatt a kötet magyar nyelvű kiadására is megoldást kell majd találni. A két világháború között a genfi népszövetségi palota pályázatának egyik nyerteseként és a végleges tervek vezető tervezőjeként vált világszerte ismertté. Közben éles vitát folytatott az őt plágium vádjával megtámadó Le Corbusier-val, akit a zsűri nem választott be a kiviteli tervet készítő építészek csoportjába. A vitát akkor a Vágó József fia, Pierre Vago által szerkesztett *L'Architecture d'Aujourd'hui* részletesen ismertette, most a jelen számunkban is ismertetett Pierre Vago önéletrajzban jelennek meg erre vonatkozó részletek.

MARÓTI GÉZA életműkiállítása az Iparművészeti Múzeumban meghosszabbítva december végéig tekinthető meg. A kiállítást kísérő kiadványként jelentette meg a Magyar Építészeti Múzeum a *Lapis Angularis* sorozat negyedik köteteként Maróti önéletrajzát (kapható mindkét múzeumban), amelynek eddig csak töredékei láttak napvilágot. Csak karácsony előtt jelenik meg a kiállítás katalógusa, amely tanulmányorozatban foglalja össze az építész-iparművész-szobrász Maróti munkásságának valamennyi területét és helyszínét. A kiállítás eddig soha nem látott rajzokat mutat be Maróti minden művészi korszakából, amelyeken – a mexikói operaháztól a csepeli kultúrotthonon és a New York-i Rockefeller Centeren át az Atlantisz rekonstrukcióig – végigvonul az emberi kultúra filozófikus összegzésének igénye látványosan megjeleníthető formában.

OLASZ FERENC *Mindörökkön örökké* című könyvének második kötete a már elfogyott első kötet újabb kiadásával együtt jelent meg. A fényképekből készült kiállítás a könyv bemutatójával egyidőben december 12-én 17 órakor nyílik meg a Magyar Építész Szövetsége Kós Károly termében. A december 20-ig nyitva tartó kiállítást Makovecz Imre nyitja meg.

Vágó József dolgozószobájában. A falon a Népszövetségi Palota rajzai

BALOGH FERENC kolozsvári építész, a Kelemen Lajos Műemlékvédő Társaság elnöke, az Erdélyi Unitárius Egyház főgondnoka súlyos betegségéből felgyógyulóban október 29-én váratlanul elhunyt. Október közepén még aktívan vett részt a Kolozsvárt megtartott Fadrusz János emlékünnepeken, mint az előző években és évtizedekben annyi más kulturális rendezvényen, amelyek egyik legfontosabb mozgatója, kezdeményezője volt. November 16-én búcsúztatták a házsongárdi temetőben, amelynek emlékégyeként egyik utolsó munkájaként a Kolozsvári Magyar Konzulátuson elhelyezett fotóalbumban dolgozta fel. Az utóbbi időben kezdeményezte és ösztönözte az erdélyi temetők síremlékeinek leltározását. Reméljük, hogy műemlékvédő tevékenységének, rendkívüli hagyatékának lesz értő és áldozatos gazdája, hiszen Balogh Ferenc a huszadik század erdélyi szellemi nagyságainak közvetlen környezetében élt és e szellemiség közvetítőjeként dolgozott.

VIDÉKI ÉPÍTÉSZETI KALAUZ címen megjelent a *6Bt kiadó* 1997-es Budapesti építészeti kalauzának folytatása, amelyek együtt egész az ország huszadik századi emlékekeit mutatják be a szakmai turistáknak (magyar és angol nyelven). 280 épület részletes ismertetését és fényképét és további 250 adatait tartalmazza a dr. Winkler Gábor összefoglaló tanulmányával induló kötet. A rövid épületeírásokat az egyes korszakok, illetve területek ismerői írták, a kötetet Lőrinczi Zsuzsa szerkesztette. Kapható könyvesboltokban és a kiadónál (Bp., V. Szerb utca 15.)

AZ YBL MIKLÓS életművét bemutató kötettel folytatódik a Holnap Kiadó *Az építészet mesterei* című sorozata. A könyv közel kétszáz, nagyrészt színes illusztrációja között több eredeti Ybl terv, valamint kortárs fényképfelvétel található, amelyek most jelennek meg először nyomtatásban. Képünkön a kötetből terjedelmi okokból kimaradt rajz az Operaházról, a még egy-két díszítő részletét tekintve nem a megvalósítottnak megfelelő változat. Simonyi Antal akvarelljének csak fotoreprodukcióját őrzi a Magyar Nemzeti Galéria Adattára.

KŐSZEGHY ATTILA előadásával indult meg az Engelmann Tamás által szervezett klubestek sorozata a Rumbach Sebestyén utca 9. szám alatti RS) színházban és kávézóban, amelynek belsőépítészeti munkáit Engelmann tervezte. A mindenki számára nyitott, havonta egyszeri, csütörtök esti előadásorozat célja, hogy az organikus építészetre vonatkozó időszerű kérdésekről kapjanak tájékoztatást az érdeklődők. Alább közöljük Kőszeghy Attila előzetes vitafelhívását:

Építészeti taknyolás ideológia-ködfelbőben? – avagy az organikus architektúra művelőinek felelőssége – Az organikus építészet lényege – művelőik ezt aligba vitatják – a teljes – anyagi-szellemi – valóságot átfogó szemlélet. Mármost az a csekélység megválaszolatlan, hogy ki és milyen szerencsés konstellációk esetén birtokolja ezt a szemléleti teljességet. Ha például azt állítjuk, hogy egyetlen ellentétpárokban gondolkodó építész sem tekinthető teljességügyben bitelesnek, az a szerencsés helyzet alakul ki, hogy egyedül én leszek biteles, miután hűsz éven át szoktattam le magam a kétpólusú gondolkodásról. Meglepve tapasztaltam, hogy amikor az emberek – beleértve az építészeket – beszélgetnek, spontán módon egy többfázisú gondolkodási modellben mozognak. Van-e igazán szigorú logikai alapzata egy többfázisú logikának? Ha van, hogyan jelenik meg az építészeti jelenségek körében? A szecessziós építészet formateremtő erőihez kapcsolódásra gyakran bivatkoznak az organikus architektúra hívei. Ha az embert kései szecessziósnek bélyegzik, különösen érdekelheti, melyek azok a jegyek, amelyek alapján számos organikus építészeti alkotás ilyen jelzőt érdemel, méginkább, melyek azok a formáló gesztusok, amelyeket ma hiteltelennek találunk. A legkényesebb kérdés, melyek azok a megoldások, vagy inkább megoldatlanságok, amelyekhez az organikusok masszívan ragaszkodnak kudarcaik ellenére. Hiszen ezek hiteltelenítik a teljességügyi kinyilatkoztatásunkat.

Előadásában Kőszeghy Attila a kortárs építészet előtt álló leglényegesebb kihívásként jelenítette meg a negyedik dimenzió birtokbavételét. Ennek a megközelítésnek különféle példáit és lehetőségeit mutatta be abból kiindulva, hogy a negyedik dimenzió a külső és belső tér közötti határt oldja

fel, olyan átmeneti tereket alkot, amelyek mind a külső, mind a belső részei. Elemezte azokat a szerves szemlélet jegyében született alkotásokat, amelyek ezzel a problémával néznek szembe, és fejtegetéséből azt a következtetést vonta le, hogy a sikeres megoldások területén összemosódnak a dekonstruktivisták és szerves építészeti törekvések. (Az Octogon legutóbbi számában megjelent interjújában Ekler Dezső is a Möbius-szalag térbeli formaproblémáját nevezi meg, mint a mérvadó világsztárok jellegzetesen organikus megközelítésű formakísérleteinek témáját.)

PRO ARCHITEKTURA DÍJAT kaptak a MOM Park Multifunkciós Központ és Irodaházak tervezéséért Puhl Antal, Dajka Péter, Marián Balázs és Dobrányi Ákos. Mint a Pro Architektúra díj szakmai zsűrijének három korábbi éven át volt tagja, azt a szempontot igyekeztem zsűritagságom idején érvényre juttatni, hogy a sajnálatosan esetleges jelöltek közül csak olyanok kerüljenek a díjazottak közé, akiknek a munkája valamilyen szempontból követendő példaként állítható a szakma művelői elé. Nem tudtam eredményt elérni a jelöltek kiválasztási módszerének megváltoztatása terén, hogy biztosítva legyen a jóval szélesebb körű válogatás és ennek révén a magasabb színvonal, hiszen az Ybl-díj utáni második legmagasabb rangú szakmai kitüntetésről van szó. Most mindenképpen megdöbbent, hogy az idei díjazottak közé választottak egy olyan együttest, amelyet több szempontból is az utóbbi évek legkevesbé sikeres alkotásai között kellene számontartanunk, s amelynek külső és belső építészeti megoldásai különösen kérdésessé teszik a jelenlegi zsűri értékelési és döntési szempontjait. *Gerle János*

A **MÉSZ** székházában novemberben került sor a Frank Lloyd Wright klub rendezvényeként Szekér László Taliesin Westről készített fotokiállítására és a kiállítást kísérő előadásokra.

ERTSEY ATTILA ÉS KRIZSÁN ANDRÁS családi házait mutatja be a Szép Házak folyóirat ötödik száma. Ugyancsak Ertsey Attila és a Kör Kft-ben dolgozó munkatársainak a Dörögdi medencébe tervezett öko-lakóház telepét ismerteti az Alaprajz folyóirat októberi száma. Ugyanebben a számban jelent meg Gerle János írása **SZENTESI ANIKÓ** Verőcén felállított millenniumi haranglábaairól. Ebből idézünk egy részletet: *Amikor magas a Duna, Verőcén hét barangtorony áll a vízben, mintha bosszú lábaikkal a gázlót keresnék az átkeléshez. Mikor a víz lepad, kis dombocskára hág fel mindegyikük, így is a távolság kímélt, ilyenkor inkább a felröppenéshez látszanak készülődni. Pedig éppen otthonra találtak bosszú vándorlás után. A Millennium évében a Kárpát-medence hét ünnepségének helyszínén fogadták barangszavukkal az ünneplőket, majd Budapesten, a Hősök terén találkoztak össze a millenniumi sokadalom díszletét alkotva. Az ünnepségek végeztével soká járták az országot, legalább papíron, akták formájában, mire befogadta őket Bethlen Farkas verőcei polgármester. Most Tolcsvai Bélának a hét, Gombos Miklós öntötte barangra írt dallamaival köszöntik óránként a települést.*

Ugyanezek – pontosabban: ugyanilyen funkciójú tornyok – előállíthatók csavarozással szerelt acél-szelvényekből, műanyag karosszéria-idomokból – ab-

ogy egyébként jóformán minden épületszerkezet. A közgondolkodásban, a szakmán belül éppúgy, mint a laikus közvéleményben szinte megkérdőjelezhetetlen álláspont, hogy korszerű az, ami a technika legújabb eredményeit használja. A ha egyszer feltalálták, akkor használjuk jelszavával indult el a XIX. század feltartóztathatatlan technikai fejlődése, amely új civilizációt teremtett, de amelynek megannyi kudarca nem volt képes megrendíteni a bizalmat a jelszóba sűrített gondolkodásmód iránt.

Az építészetben ez az új civilizáció eredményezte, hogy a stílus helyét átvette a divat, amelyben viszont természeténél fogva már nem is okvetlenül kell az újat keresnünk, abban újra és újra előbukkanhatnak újdonságként a rég feltalált anyagok, esztétikai elvek, szerkezetek. Vagyis korszerű a mai felfogás szerint leginkább az, ami divatos. Ami pedig érzéketlen a divatáramlatok iránt, óbatatlanul besorolódik az anakronizmus kategóriájába, mint a megaladott múltba visszabúzó törekvés.

A kettő között a lényegi különbség az időköz való viszonyban rejlik, a divatszzerű a pillanatban él és annak elmúltával értékét veszti. A verőcei haranglába kibúzák magukat a folyamatos izlésváltások folyamatából. Számomra az értékük abban áll, hogy figyeleztető jelei az időtlenségnek, ami az építészeti létfeltétele.

MAGYAR MŰVÉSZETÉRT DÍJAT kapott a beregi árvízi újjáépítés során végzett építészeti munkájáért a tervek készítő Kós Károly Egyesülés, a Mányi Építész Stúdió és a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Építész Kamara.

AZ N&N GALÉRIÁBAN a velencei építészeti biennáléval párhuzamosan októberben volt látható Nagy Tamás **Hét ház** című kiállítása. A másik Velencében kiállító építész, Turányi Gábor **Tégla** című tárlata december 18-án nyílik ugyanott. (1065 Budapest, Hajós utca 39.)

PAVEL ŠIMKO magyar organikus építészeiről szóló előszavával jelent meg egy több épületet ismertető összeállítás a brnoi **ERA** (Ecologie–Realizace–Architectura) című folyóirat 2002/5. számában. A lap Ekler Dezső, Kovács Gábor és Zsuffa Zsolt munkáit mutatja be a cseh olvasóknak.

Az ORSZÁGÉPÍTŐ HONLAPJA az interneten a www.orszagepito.org cím alatt található. Egy-egy szám megjelenésekor az előző szám kerül a honlapra. Rövidesen elkészül a teljes repertórium is, amely a szerző neve szerint visszakereshetően tartalmazza valamennyi 1990 óta megjelent cikket és képen bemutatott alkotást.

KRAKKÓBAN 2002 októberében és novemberében rendezték meg a **Kortárs Magyar Művészeti Fesztivált**. Ennek részeként október 22-én nyílt meg a Kós Károly Egyesülés **Szerves építészet** című kiállítása, amelynek díszvendége Dévényi Sándor Kossuth- és Ybl-díjas építész volt. A kiállítást Sáros László Ybl-díjas építész nyitotta meg. Másnap, 23-án Dévényi Sándor vetített képes előadást tartott **Rudolf Steiner nyomában** címmel. Az esemény a krakkói Magyar Centrum, és annak igazgatója, Pászt Patricia támogatásával és rendezésével jöhetett létre. A rendezvénysorozat része volt a lengyel partnerekkel közösen létrehozott **Genius Loci Fesztiválnak**, amelynek díszvendége idén Magyarországon volt.

A LAKÓTELEPEK ÉPÍTÉSZETE a magyar építészet-történet önálló, izgalmas, alig kutatott területe. Nem a hatvanas évektől kezdett nagypaneles lakótelepekről, hanem a XIX. század végétől épített gyári és városi kolóniákról van szó, amelyek telepítési, építészeti, szociológiai, ipartörténeti vonatkozásai egyaránt kutatásra érdemesek. Nem is vagyunk tudatában, hogy akár városokban, akár külterületeken milyen nagy számban épültek ilyen telepek, alkalmanként rendkívül széleskörű szociális program keretében. A Műegyetem Városépítés tanszékén dolgozó Körner Zsuzsa komoly összefoglaló tanulmányt állított össze a témába tartozó együttésekről, ez azonban a téma méretei miatt alaposága ellenére is csak a munka első vázlatának tekinthető. (Tanulmányának elkészítését a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium támogatta.)

A tanulmány áttekinti a telepszerű építések történetét, a különféle építészeti és építészetelméleti hatásokat, amelyek kialakítását befolyásolták és több szempontból (építetők, lakók társadalmi helyzete, morfológia, időrend) meghatározza a vizsgált téma határait és jellemzőit. Az építetők körének három jellemző csoportja az állami, a városi és a vállalati lakótelep, utóbbi kategóriából a Magyar Államvasutak és a szén- és vaskitermeléssel és feldolgozással foglalkozó részvénytársaságok tevékenysége emelkedik ki.

A tanulmány sok példa bemutatásával ismerteti a jellegzetes telepeket, azok történetét, lakásösszetételét, építészeti karakterét. Fényképek és tervrajzok illusztrálják a gyűjteményt. Öröndetes, hogy különféle helytörténeti gyűjteményekben, ipari levéltárakban mennyi dokumentum megmaradt ezekről a lakótelepekről, bár nyilvánvaló, hogy a pusztulás mértéke is jelentős, különösen az 1944-et és az 1989-et követő években.

A fenti munkával részben párhuzamosan, de jóval korábbi helytörténeti kutatásokra támaszkodva folyt az ózdi munkás-

kolóniák történetét feldolgozó munka, amelynek eredménye tavaly látott napvilágot a Kráter kiadónál. (Csontos Györgyi – Vass Tibor: *Ózdi munkáskolóniák 1861–1970*) A kötet sorra veszi és részletesen bemutatja a legrégebbi magyar kohászati nagyüzem, az 1847-ben alapított ózdi vasgyár saját munkás- és tisztviselőtelepeit, amelyet különböző időszakokban különféle elképzelések és igények szerint építettek fel. Ezek a telepek ma is nagyrészt megvannak és egy új szociális közegben merül fel az értékeik felbecsülésének és védelmének, ipari műemlékké nyilvánításának kérdése. A műemléki védelemre érdemes gyárépületek, a jellegzetes kéménysor már elbontásra került, de állnak még a gyár által emelt olvasókör, munkásfürdő, kaszinó, iskola, óvoda.

Építészetileg legérdekesebb a huszas évek elején épült Velence lakótelep, amely a Wekerle telepen is dolgozó Zrumeczky Béla irodavezetőjének és később társának, Marschalkó Bélának a tervei alapján készült és jól felismerhetően őrzi a Fiatalok építészeti elveit. A kuartómunka és a könyv segítette ennek a jelentős értéknek a helyi megbecsülését, remélhető, hogy a kilencvenes években rohamos pusztulásnak indult telep sorsa megfordítható, ahogy a kötetben bemutatott más épületeké is. A kötet a lakásbelsőkről rendelkezése álló anyagot is feldolgozza és így érdekes képet ad a lakók életmódjáról.

ZALOTAY ELEMÉR, Svájcban élő építész, akinek a hatvanas években készült Duna-parti szalagház tervére talán csak az ötven körül járó nemzedék emlékszik (szombathelyi szputnyik megfigyelő állomását közli a *Vidéki építészeti guide*) folyamatosan fejlesztte tovább a növénytakaróval borított megaszervezetekre építhető *do-it-yourself* felhőkarcológ terveit. Svájcban egyetlen tervét tudta megvalósítani, saját, két kezével épített házát, amely szerkesztési elveit és művészi felfogását egyesíti. A ház jelenleg a kanton műemlékei közé tartozik, az

Fent: a Velence-lakótelep részlete; lent: távlati képe a gyárral (1930 k.)

építész adósságai miatt banki tulajdonba került épületet azonban ennek ellenére évek óta le szeretné bontatni az új tulajdonos. Egy tévéfilm keltette botrány miatt, mert a francia forgatócsoport erről a házról készítette volna filmjét, mint Svájc egyik legérdekesebb kortárs épületéről, a lebontásért indított hajsza új lendületet vett. Zalotaynak január végéig ki kell költöznie a házából.

KIÁRUSÍTÁS • Gerle János – Kovács Attila – Makovecz Imre: *A századforduló magyar építésze* (Szépirodalmi Kiadó – Bonex) utolsó raktári példányai most megvásárolhatók (4000.- forint) vagy megrendelhetők utánvétellel (4000.- forint + postaköltség) a BONEX Építőipari Kft titkárságán – 1134 Budapest Szabolcs utca 29. – Telefon: 3202088 – Fax: 3200479

POLGÁRI TENNIVALÓK

Október 5-én egynapos konferenciát tartott a Kós Károly Egyesülés. A találkozón került meghirdetésre az Egyesülés és az Ita Wegman Alapítvány 2002/2003. évi szeminárium-sorozata, amely külföldi és magyar előadók közreműködésével a jelenlegi világhelyzet spirituális áttekintését kívánja elősegíteni. (Az egyes programokról a 3037746-os telefonszámon, illetve a potakats@elender.hu e-mail címen lehet felvilágosítást kapni.) A szemináriumról értesítő levél Kálmán István *A polgári körökről* címet viselő írását is tartalmazza. Ez az eszmefuttatás megjelent a *Szabad gondolat* szeptemberi számának élén, és közvetlenül kapcsolódik az alábbi beszélgetés gondolatköréhez is, annak teljeskörű bemutatásához szükségesnek látjuk itt is ezzel az írással kezdeni a beszámolót. Makovecz Imre vitaindítóját követően a jelenlevők sorban hozzáfűzték észrevételeiket, javaslatukat a két kezdeményező gondolatsorhoz.

Kálmán István

A parlamenti választásokat követően, '56 szellemét idéző történelmi helyzetben született meg Magyarországon a polgári körök mozgalma. Az emberek érezték, hogy ami történt, az nemcsak a politikáról szól, hanem sorsukról és jövőjükéről. Indíttatását illetően a mozgalomnak nincs köze a jobboldali-baloldali megosztottsághoz. Nem jobb- és baloldaltól kell beszélnünk, hanem igazságról és hazugságról. A nemzet számára nem a jobb- vagy baloldali nézetek, hanem a hazugság elterjedése válik végzetessé. Az idegen hatalmakat kiszolgáló politikai vezetés elidegenedett a néptől; hiba lenne őket baloldaliaknak nevezni. A veszély azonban fennáll, hogy a társadalom polarizálódik. A polgári körök mozgalmának jövője attól függ, hogy képes lesz-e a két pólus között dinamikus egyensúlyt teremtve az egész társadalmat egészbe fogni, kiengesztelni.

A polgári köröknek rendelkezniük kell gyümölcsöző politikai gondolati tartalommal, olyan hatékony eszmével, melyet az egész ország feladatának tekint és meg is tud oldani. Az idegen érdekeket kiszolgáló kormánnyal szemben nem elégséges, ha egyedül a nemzeti érzés ápolására és hangsúlyozására korlátozza magát. Politikai eszmére és konkrét cselekvési programra van szükség, amely megfelel a jelen életfeltételeinek.

Az ország érdekeit akkor lehet a legjobban képviselni, ha minél több feladatot tudunk magunk elé állítani, és azokat meg is valósítjuk. Az ún. szociál-liberális kormány a 100 napos programmal azt az illúziót kelti az emberekben, mintha szociális eszméje és feladata lenne, amelyet meg is tud valósítani. A 100 napos program azonban nem más, mint az államot csődbe juttató álszociális, dilettáns humbug. Ha a baloldaltól valószínűsítés szociális eszméje lenne, nem lenne szükség 100 napos programra.

A konzervatív jobboldaltól fel kell ismernie, hogy a nép lényé ma nem a vérségi összetartozásban, hanem a lélekben adja hírül magát. Ennek kell konkrét fogalmakká, megismeréssé válnia. Nem a nemzet teremt szabadságot, hanem a szabad individuumok teremtik meg a nemzetet. Ha az emberek szabadok lesznek, általuk a nép is szabad lesz.

A XV. század óta kialakult nép-individualitások már nem vérségi kapcsolatra, hanem lelki közösségi elemre épülnek. A személyes önismerettől fel kell emelkednünk a nép önismeretéhez, ami az ember feletti szellemi individualitáshoz, a néplélekhez vezet.

Ma Kelet-Közép- és Délkelet-Európa népei számára az a legnagyobb veszély, hogy – a német népekhez hasonlóan – belső szellemi amerikanizálódással (átnevelés) alávetik magukat egy olyan szociális-politikai struktúra létrehozásának, amelyben az egyes (szláv, magyar) népek nemzeti törekvéseit az anglo-amerikai népek uralma alatt hiszik megtalálni, és az amerikai *way of life*-t hajlandók egyetlen lehetőségként elfogadni.

Az igazi nemzeté válás útja az individualitásra és világpolgárságra való törekvés, Egyik sem lehetséges az ember feletti létállapot elismerése nélkül. Csak akkor tudunk igazi célt magunk elé tűzni és a hozzá vezető utat megtalálni, ha az emberi lét helyébe azt helyezzük, amivé az ember válhat (emberi méltóság).

A szocialista baloldaltól fel kell ismernie, hogy hogyan keveredik össze a polgári társadalom jogrendje a kulturális-nyelvi szférával, és hogyan játszanak bele ebbe vallási-szociális tényezők. A jelenlegi politikai-párt vezetés az utóbbit kihasználva tudja manipulálni az embereket. Fel kellene ismerniük, hogy a nemzeti célok követése nincs ellentmondásban a határokat átívelő gazdaságban megvalósítható szociális célkitűzésekkel. A szocializmus a jövőben csakis a globális, azaz a munkamegosztásos világgazdaságban fog megvalósulni.

A szociális igazságosság eszméjét ma a szociális gyámoltás elve, a gondoskodó állam helyettesíti. Ehhez a kommunista hatalomnak az embereket totálisan ki kellett fosztania, meg kellett akadályozni felnőtte válasukat, hogy azután a „fosztogatásból osztogató” állam elhitesse velük, hogy mint állampolgárok („lakosok”) alkalmatlanok arra, hogy maguk gondoskodjanak egészségükről, biztonságukról, gyermekeik iskoláztatásáról, neveléséről stb.

A jog, a *demokrácia* a nyelvi, etnikai, vallási, társadalmi szempontból különböző emberek személyes találkozásából születik a tolerancia és intolerancia egyensúlyozásával. Ezekben a találkozásokban személyesen mindenki megerősödhet.

Mit kell felismerniük a liberálisoknak? Azt kell felismerniük, hogy az emberek viszonyát szabályozó, külső és belső védelmükről gondoskodó nemzeti jogállamon és a határokat átívelő gazdasági együttműködésen kívül szükség van a kisebbségek védő *szabad* szellemi életre, hogy a kisebbségek – és a legkisebb kisebbség, az individuum – szabadon dönthessen arról, hogy miként akar a kultúrában részt venni. Ide tartozik a szabad iskolaválasztás, igazságszolgáltatás, tájékoztatás stb.

A gazdaság és a kultúra határokat átívelő kapcsolatát kíván. Az államhatárok tehát csak rendőri és katonai szempontból jelentenek határokat. Az individuum mint állampolgár területen kívüli, azaz világpolgár, nem zárható határok közé. Az egyén számára a társadalom belső rendje hármas szerkezetű: gazdaság – politika-jog – kultúra

ra. Az egyén mindhárom területtel más-más viszonyban áll. A kisebbség kultúrája-nyelve, a polgárok jogi-állami védelme és a világgazdaság három, relatíve különböző organizáció, melyeket saját törvényszerűségeik szerint kell működtetni.

A társadalom hármas tagozódásának felismerése (Rudolf Steiner) ma még a jóakarató konzervatív, szociális és liberális embereknél is csak ösztönös vagy félig tudatos felismerésként van meg. Az ösztönökből, emóciókból azonban nem tud megszületni társadalmi béke, társadalmi egység. Ezért mindenképp előtérbe kell helyezni a szükség. A kezdeményezés a jobboldali konzervatív polgári körökből indult ki. Ha nem tud létrejönni a kiengesztelődés, a demokrácia, a szociális igazságosság és a szabadság még szörnyűbb torzulásával fogunk szembekerülni, mint amilyet ma az álszocialista-álliberális, a kereszténységből gúnyt űző politikai vezetés terjeszt.

Makovecz Imre

Karácsony óta járom az országot, előadásokat tartok, előbb a választási győzelem érdekében, azóta a polgári körök meghívására. Naivitás, ha valaki azt hiszi, hogy Magyarországon, vagy másutt a játékszabályok szerint meg lehet nyerni és el lehet veszíteni választásokat. Naivitás, mert – hol tetten érhetően, hol nem –, tapasztalja az ember a hálózatok tevékenységét az országban. Természetesen nemcsak a CIA, nemcsak az orosz, nemcsak a szlovák, nemcsak az izraeli hálózat van jelen, mert a tevékenységük egyik legfontosabb jellemzője, hogy olyan ügynökökkel dolgoznak, akik egyszerre legalább három helyre elközteleztek. Tudniillik a második világháború alatti titkosszolgálati tevékenység tanulsága, ami az információelmélet kidolgozásához is vezetett, az volt, hogy az a jó ügynök, aki több irányban is elköztezett, tudniillik, a legfontosabb az információáramlás gyorsasága. Mert mire megy a dolog? A lehető legrövidebb időben megtudni, hogy a másik mit gondol. Azt a gondolatot, ami benne megszületik, lehetőség szerint előbb megtudni, mielőtt ő azt kigondolná. Az egymásba ható elhárító szervezetek tevékenysége természetesen nem csak a megtudásra törekszik, hanem a sugalmazásra is, következképpen egy normális intellektus számára érthetetlen időhelyzet keletkezik a társadalmi mozgások hátterében. Az emberek azt hiszik, hogy a véleményük, a tervezeteik, a pártok alapvetően befolyásolni tudják az eseményeket. De ez nem így van, ez csupán az egyik tényező a bonyolult indítékhalmozatban, amelyből az országban éppen lezajló dráma keletkezik. Gyakran elmondtam már azt a történetet, amelynek a lényege az, hogy az IFOR erők tiszta elkerülő útját olyan kiviteli tervek alapján készítették, amelyet még a jugoszláviai háború kitörése előtt rajzoltak meg valahol Amerikában.

Azt lehet tudni, hogy annak a drámának a valóságát, amelyben élünk, nem egymást követő események logikus, ok-okozati összefüggéseiben találhatjuk meg, hanem háttérszervezetek által készített döntési fákban, azaz olyan modellekben, amelyeknek az az elve, hogy végigkövetik a lépéslehetőségeket: ha én ezt lépelem, akkor az ellenfél azt lépi, és így tovább. Tehát ebből egy növényhez, fához hasonló, növekedéshez, életerőkhöz hasonló különös alakzat jön létre; ebben mozognak a hálózati és a legitim események, amelyek a sorsfordulókat jelentik a számunkra és az egyes népek számára.

Ezzel a dologgal szembenézni rendkívül nehéz, és

nyomasztó, de gondolatok arra, hogy nem értjük a madarak beszédét sem, sőt, a legegyszerűbb növényeket sem értjük, mert hozzászoktunk ahhoz a gondolatához, hogy az egyszerűből lesz a komplikált. Azt gondoljuk, hogy a primitíviből lesz a magasabbrendű. Ezt tanultuk az iskolában, és nem hiszünk a szemünknek ennek a befolyásoltságnak a következtében. Úgy gondoljuk, hogy az alma vagy a búza az agrikultúra termékei, hogy a haszonnövényeket egy alacsonyrendű növényből nemesítették ki. Csak hogy a természet törvényei ezzel ellentétesek. A vadzabból soha nem lehet nemes zabot nemesíteni, de a gabona elvadulhat. Vackorból, vadkörtéből nemes Kálmán körtét csinálni lehetetlen, de a gyümölcsfák elvadulhatnak. A dolgok az entrópia törvényeinek vannak alávetve, és nem igaz az a fejlődéselmélet, amely szerint a primitíviből lesz a fejlett. Az emberre igaz ez, hogyha sokat tanul és jó környezetben van, és remek embereket utánoz, akkor lehet, hogy eléri a saját maga lehetőségeinek maximumát. Ezt a tapasztalatot kavarjuk össze a természetre vonatkoztatva olyan dolgokkal, amelyekre ez nem igaz. Tudniillik a vadzab nem utánoz.

Visszatérve a mondandóm elejéhez, úgy képzeljük Magyarországot sorsát, hogy miután megszabadult az óriási manipuláció egyik arcától, a Szovjetuniótól, beköszöntött az önállóság ideje, a független és szabad Magyarország korszaka, és itt az fog történni, előbb-utóbb, amit mi jónak látunk. Ebből a szempontból ítéljük meg a kormányainkat, Antall Józsefet illik a legtöbbször megítélni, hogy csinálta volna így, meg csinálta volna úgy, illik megítélni a Fideszt is, hogy csinálta volna jobban, és mindig kihagyjuk a gondolatainkból és a számításainkból azt, amiről a politikusok mélyen hallgatnak, soha meg nem szólnak ebben az ügyben, még véletlenül sem; hogy ugyanis milyen kényszerpályákon, milyen háttérnyomásoknak engedve, milyen konkrét és személyes gúzsbakötöttség közepette kell végrehajtaniuk azt, amit végrehajtanak, miközben mi vádaskodunk. Ám nincs áttekintésünk a politikai háttérvilágról, aminek következtében nem tudjuk felmérni reálisan a lehetőségeinket sem.

A Kós Károly Egyesülés, újra elmondom, noha meglehetősen alvó állapotban leledzik, nagy hatalom. Szellemi nagyhatalom. Európában nincs hasonló. Ehhez képest tehetetlen, bávatag társaság. Mert nem méri föl a saját lehetőségeit, értékeit, a saját súlyát, befolyásoló képességét. Másokra hallgatva elhiszi, hogy tulajdonképpen nem is alkalmas másra, mint hogy a periférián tegyen-vegyen, munkával valahogy ellátja magát, akkor majd csak lesz valahogy. A vándoriskolások jelentős része, amint megszabadult a Vándoriskolától, azon töri a fejét, hogy önálló irodát nyisson, és halványlila elképzelése sincs arról, hogy mit jelent az, hogy imázis, mit jelent az, hogy nagyon sokáig kell csinálni egy szakmát, mire kialakul egy kép valakiről, ami munkát is jelent. Ezt nem tudja. De azt hiszi, hogy itt a szabadság órája, nyomás, lesz saját irodám és akkor minden rendben lesz, és eltelik két év, mire rájön, hogy baj van. Mert munka nem jön. Persze, hogy nem jön, mert a munkáknak egymásra kell épülniük. Ha a Makonába érkezik egy munka, a Makona Egyesülésbe, ami hét kft-t jelent, az azt jelenti, hogy ennek a háznak van egy imázsa. Ezt az imázst valaki elindította, elvitte egy bizonyos szintre, és azon a bizonyos szinten tartja. Mindenki, aki ebben a házban dolgozik. Hogy nem megy magasabbra, az csak a speciális magyarországi adózási rendszernek és tudati gyengeségeknek köszönhető.

A Kós Károly Egyesülés a mai napig együtt van egy

olyan országban, egy olyan helyzetben, egy olyan történelmi állapotban, ahol egyre nyilvánvalóbb, hogy az angolszász politikai váltógazdaság áldemokráciájával csak leplezi azt a gazdasági diktatúrát, amelyik mögött nem gazdasági megfontolások vannak, hanem hatalmi, nacionális, diktatórikus hajlamok húzódnak meg, egy világaluralom víziója, egy olyan világ építése, amelyben az emberiség nagy része az ő elképzelésük szerint csak hasonlít az emberre, de valójában genetikai okoknál fogva nincsenek emberi jogaik. Ez elég kemény állítás, de tessék átgondolni, hogy mi történik Afrikában, Dél-Amerikában, Ázsiában; mit számít egy afgán gyerek, mit számít a fantasztikus afgán kultúra, tessék megnézni a szobraikat, a templomaikat, az egykori társadalmi kultúrájukat. Mit jelent Afrikának a közepe, mit jelent Egyiptom, Irak az emberiség fejlődésében, mi van ott a föld alatt; milyen erők állnak az általános amnéziával szemben; mi van az iszonyatos állapotban lévő Izraellel, Palesztínával, mi rejtőzik ott a földben, az emberekben; mi van az ő hitükkel, legyenek muzulmánok vagy zsidók, hiszen testvérnépről van szó. Kik találták ki ezt a gyűlölködést, és miért? Miért van ott ez az egyetemes botrány, a holokausztal fölérő dramaturgia?

Ebben a helyzetben, amikor Magyarország, a mi, és a gyermekeink életéről van szó, mi a Kós Károly Egyesülés kötelessége, belátáson alapuló cselekvési lehetősége, mik a kilátásaink? Mit kell tennünk? Nehogy azt mondja valaki, hogy nagyon szép házakat kell tervezni, mert ez evidencia. Vagy hogy a települések revitalizációjával kell szívósan foglalkozni, és továbbra sem szabad lemondani a települések főépítési ellátásáról, mert ez hosszú távú játszma, és ezt nem fogják a kommunisták megérteni, ahogy nem értette meg a Fidesz sem. A pártok gondolkodásmódja focista gondolkodásmód. A megélhetési politikusok olyanok, mint egy húszéves focista, aki az NB I-ben focizik, és felméri, hogy van még tíz éve, ezalatt ötven év pénzét kell beszélnie. Ennyi. A politikai váltógazdaságban a vagyontalannak látszó politikus fölméri, hogy négy év alatt mit kell beszélnie. Ennek egyenes következménye, hogy a választásokon a Parlamentbe bekerült képviselő azon dolgozik, hogy milyen bizottságba juthat be, hogy a havi egymilliója tisztán meglegyen. És nem a rábizott terület gondjait képviseli. A parlament nem is arra való. Általános politikai döntések körüli vitákra, amelyek mögött kifejezetten gazdasági érdekek húzódnak meg. A területek képviselete nem létezik a parlamentben. Még csak formálisan sem. Hát egyszerűen röhögséges, ha valaki föláll azzal, hogy Szécsényben kellene három kutat fúrni.

Beszélgünk a lehetőségeinkről.

Orbán Viktor kezdeményezte a polgári körök megalakulását, miután a választásokat elvesztettük. Közben fölajánlottak neki egy rendkívül magas állást Brüsszelben, amit ő elutasított, a fölajánlás azzal a szöveggel jött, hogy az ő és családja testi épségét akarják megvédeni. Ez nem ajánlat volt, hanem fenyegetés. Ezt visszautasította, és meghirdette a polgári köröket. Az országban és a határokon túl több mint 15 000 polgári kör létezik. Az összlétszámuk körülbelül 250-300 000 ember, az összes párt tagsága nem éri el Magyarországon ezt a számot. Orbán Viktor úgy gondolja, hogy jövő tavasszal a nemzeti erőkből uniót kell alakítani, a nemzeti érzelmű pártok párhuzamos futását be kell fejezni. Ezt látja egyedül alkalmasnak arra, hogy az MSZP, a Centrum és a Munkáspárt a politika porondjáról visszahúzódjon a gazdasági élet és a hálózatok világába.

A másik elképzelés az hogy polgári körök az alapját

képezzék az alkotmányozó nemzetgyűlésnek, amely a túlságosan nagy kompromisszumokkal létrehozott magyar alkotmányt megfelelően kialakítják. A polgári körökből nőjenek ki azok a társadalmi szervezetek, amelyek egy alsóházban az országot képviselni alkalmasak lesznek. Tehát szembehelyezkedve a kontraszelekcióval legyen meg a szansa annak, hogy nem megélhetési politikusokból kitermelődjön egy olyan réteg, amely nem csak a saját utcájában, a saját falujában képes az ügyeket képviselni, hanem egy alsóházban is. Ezáltal lehet egy bázist teremteni a hátulról és felülről irányított politikusokkal szemben. Olyan bázist, amelyik az erejét – ezt már én mondom, nem a politikusok –, a mihályi erőből nyeri, a kardos, erős, mihályi impulzusból, amihez megint el fogom mondani a fohászt, ami úgy szól: Szent Mihály arkangyal, védelmezz minket a küzdelemben, a sátán gonosz kísértései ellen légy oltalmunk, esedezve kérünk, parancsoljon nekik az Isten; te pedig, mennyei seregek vezére, a sátánt és a többi gonosz szellemet, kik a lelkek vesztére körüljárnak a világban, Isten erejével taszítsd vissza a kárhozott helyére. Amen.

Ertsey Attila

Ilyen esély a közvetlen demokrácia kialakulására volt már korábban is, legutóbb a 80-as évek elején a zöldek vetették fel Németországban. Végül ők is párttá alakultak, és most részt vesznek abban a pártdemokráciában, ami ellen felléptek. Újra ilyen a helyzet, a parlament világa elszigetelt, és a polgári körök egy független népképviseleti rendszer alapját képezhetik.

Az egyik feladat ezzel kapcsolatban a közvetlen demokrácia jogi formáinak kialakítása. Ide tartozik a népszavazás, a népi kezdeményezések kérdése, ezeket át kell gondolni, mert jelenleg ennek csak torz, felülről irányított formái léteznek, mint például a NATO-népszavazás. Az alapgondolatokat meg kell tudni fogalmazni és jogászai segítséggel a gyakorlati alkalmazásra megfelelő törvényi formába önteni. De az esély egy idő után elmúlik. A parlamenti pártdemokráciából a közvetlen demokráciába való átalakulásra most van esély a polgári kezdeményezések továbbfejlesztésével. A zöldek kifejezésével ez a bázisdemokrácia, amelyben folyamatos kommunikáció jön létre alulról felfelé, a folyamatos képviseleti rotáció mellett: oda-vissza áramló kommunikáció és visszahívhatóság; a képviselő helyezkedjen vissza abba az élethelyzetbe, ahonnan kiemelkedett, ne váljon megélhetési politikussá.

A másik saját tapasztalatból indul. A választások eredményét jelentősen befolyásolta a kb. kétmillió panellakó véleménye: Magyarországon minden ötödik ember lakótelepen lakik! Egy munkám kapcsán közvetlenül szembesültem egy budapesti lakótelep szociális helyzetével. 25 évvel ezelőtt kiutalással kapták az itt lakók a lakásukat. Akkor a hármasszisztéma volt érvényben: öröklakás, szövetkezeti lakás, (tanácsi) bérlakás, a jövedelmi helyzettől függően lehetett hozzájutni valamelyikhez; a tanácsi lakást a legszegényebbek kapták, zömükben fiatal házaspár, gyári munkások, akiknek a helyzete azóta inkább romlott: rengeteg közöttük a munkanélküli, az eltelt 25 év alatt föl nőttek a gyerekeik, azoknak is vannak már gyerekeik, gyakori, hogy a három generáció együtt lakik a lakótelepi 45-55 négyzetméteres panellakásban. A 80 százaléukra jellemző ez. Olyan közműdíj hátralékaik vannak, hogy a negyed részüket ki lehetne lakoltatni. Megvásárolhatták a lakásukat, a túlnyomó többség meg is vette és most törlesztgeti, de ebből is csak hátralékok halmozódtak fel. Akit

utóra tennének a tartozásai miatt, ha tulajdonos, akkor az árvérezésből az adósságai megfizetése után maradna annyi pénze, hogy vidéken valamilyen olcsó lakást szerezzen. Aki önkormányzati lakásban lakik, az viszont ilyen esetben hajléktalanná válik. Ez állandó fenyegetettség. Ugyanakkor műszakilag elavultak ezek a házak, és az egy lépcsőháza jutó felújítási költség 30-40 millió forint, nyilvánvaló, hogy kétféle ember panellakásainak a felújítását senki nem tudja vállalni.

A megoldásra vonatkozó stratégiai gondolatokat ki kellene próbálni. Kis segítséggel el lehetne indítani a panelházakat az önfenntartás irányába. Régen is a földszinti üzletek, irodák segítettek eltartani a bérházakat, ha a bérleti díjat a tulajdonos kapta. Ha a panelházak alsó szintjei a ház közös tulajdonába mennének át, a ház öngazgató közössége a bérleti díjból a fenntartást, sőt, idővel a felújításokat is fedezni tudná. Ehhez is jelentős induló tőke kell, de jóval kevesebb és távlatilag jobban hasznosítható, mint ha az állam kezdi el házról házra a műszaki felújítást.

Nekünk, építésznek szembe kellene néznünk az ilyen problémákkal, ezekről csak az ott élők tudnak. A házak földszintjein most videokölcsönzők vagy kocsmák vannak, a lakók ülnek a szobájukban, nézik a videót és az üres sörösüvegeket kihajítják az ablakon. A házak előtt szeméthegek állnak. Ez a jellemző állapot. Ezzel a kérdéssel foglalkozni kell, bár sok politikus jelszóként lobogtatja a lakótelepek gondjait, nincs igazi megoldási javaslatuk, nem lehet csak pénzkérdésként kezelni a problémát. Ki kellene dolgozni megoldási stratégiákat, és azokkal megjelenni. Néhány éve komoly kudarcélményem volt egy lakótelepi kezdeményezéssel kapcsolatban, mert a lakók teljesen elzárkóztak az együttműködéstől, pedig bármilyen javaslat csak az ő aktív közreműködésükkel valósítható meg.

A harmadik téma az autonóm települések kérdése. A magyar falvak a saját környezetükben rendelkeznek azokkal az energiaforrásokkal, amelyek a saját szükségletüket fedezni tudnák. Burgenlandban a falvak saját szélerőművet, falufűtőművet vagy biogáztelepet építenek hitelből, az értékesített energiából 3-4 év alatt megtérül a beruházás, és minden berendezést a hazai kisvállalkozásai készítenek. Mindez a nagy központi energiaszállító cégektől függetlenül történik. Burgenlandban közel ötven település rendelkezik már autonóm energiaforrással, amelyek a helyi gazdasági stabilitást növelik. Más környezeti kérdéseket is saját maguk kezelnek. Nálunk a gyökérvízszennyvíztisztítás nem tud elterjedni, mert azzal kell versenyeznie, hogy befektetők egész regionális rendszereket megfinanszíroznak, ami azonban nem kerül önkormányzati tulajdonba, ezért hosszú távon az eladósodásukat eredményezi. Az autonóm települések kiépítésére létezik komplex javaslatcsomag, de sajnos nem sikerült a Fidesszel megértetnem, hogy milyen jelentős üggyről van szó, az új kormány meg most sorban vágja el azokat a szálatokat, amelyekre szükség volna, mint például a megújuló energiaforrások hasznosításának eddigi támogatása. A kistelepülések lakóinak tudniuk kellene a lehetőségeikről, maguk kellene hogy követeljék, hogy legyenek meg az önálló gazdálkodás feltételei, hogy ne folytatódjon az ország infrastruktúrájában az, ami az iparban, a kereskedelemben: hogy a befektetői tulajdon 60 százalék felett van, míg Csehországban, Lengyelországban ez csak 15-20 százalék. A pénz maradjon helyben. Ezeket a feladatokat elsősorban a polgári köröknek kellene felvállalniuk, ha mi megfelelő információkat tudunk nekik adni.

Csornyus Lőrinc

Azt tapasztaltam, hogy a polgári körökön belül, de a polgári körök és a Fidesz között is van feszültség. A Fidesz talán nem úgy gondolta, ahogy a polgári körök elkezdtek tevékenykedni. Az önkormányzati választásokon sok helyen egymással szemben állnak a Fidesz és a polgári körök jelöltjei. A Fidesz a pártapparátus embereit jelölte, a polgári körök a helyi embereket. Végül a polgári körök léptek vissza, az egység kedvéért inkább meghátráltak. A polgári körök nem látják világosan, hogy hol is van a helyük a politikában és mi lesz a jövőjük. A Kós Károly Egyesülésnek sok településen vannak kapcsolatai, segíthetne fontos tapasztalatok, információk átadásában, amelyeket például a főépítési munka során szereztünk az elmúlt évtizedben. A munkánk kapcsán folyton járjuk a vidéket, még országhatárokon túl is. Az információáramlás jelenleg elég nehézkes és ezt az egyes polgári körök maguk nem tudják megoldani.

Makovecz Imre

A lakótelepeken nem alakultak polgári körök, ha egy lakossági fórumot hirdet valaki, letépi a plakátokat. Nagyon súlyos, társadalmi szintű neurózis tapasztalható a lakótelepeken. Az ott lakók jelentős része második generációs paraszt, akik a hetvenes évek centralizációs politikája következtében jelentek meg a városokban. Ez a neurózis olyan agresszióval jár, amit nehéz kezelni, olyan nincs, hogy odamegyek hozzá és meggyőzőm valamiről, mert elkerget. Nagyon nagy vétek az, amit itt elkövettek ezekkel az emberekkel szemben, ez egy folyamat, ami összefügg azzal, ahogy 1945 után likvidálták az arisztokráciát, a középbirtokosságot, a polgárságot, a parasztságot és igazi tartalmát tekintve likvidálták a munkásságot is az összes legitim szervezetével együtt. Helyette kapott egy szakszervezetet, amely az üdültetéssel foglalkozott, és a szakszervezeti bizalmi eggyel előbbre juthatott a vállalati ranglistán.

Ezt az egészet rendbehozni nagyon kemény és lassú munka. És a jobboldalban, ha így nevezhetem, ott is megvan ez a súlyos neurózis. Nem csak nemzeti érzelműek, hanem baloldaliak is hoztak létre polgári köröket, a nemzetiek erre kétségbe voltak esve, és ahhoz nincs eszük, hogy megértsék, hogy jöjjenek össze, az Isten szerelmére, ha másra nem, hát hívják ki őket verekedni, teljesen mindegy, csak találkozzanak, addig is romlik a másik. A valóságban nem létezik bal meg jobb, ez egy oltári nagy mese, amit beleerőszakoltak a *tudatunkba*.

Szűcs Endre

Annak idején részt vettem a vitákban, hogy az MDF párt legyen-e vagy ne. Most hasonló a probléma, ha lesz nemzeti unió, akkor az párt legyen-e vagy ne, mert a párt, a pártosodás maga általános ellenszenvet vált ki az emberekből.

Makovecz Imre

Ha nemzetközi erőviszonyokban gondolkodsz, ha végiggondolod, amit a hálózatokról mondtam, hogy azoknak, akik politizálnak, milyen kényszerpályákban kell gondolkodniuk, akkor tudomásul kell venni, hogy kiszállni a pártpolitikai és váltópártokban való gondolkodásból nem lehet. Legfeljebb abban lehet gondolkodni, hogy hogyan lehet az MSZP-t amelyik soha nem volt és soha nem lesz szociáldemokrata, olyan pályára kényszeríteni, hogy fölbomoljék, és a válságból a benne lévő szociáldemokrata erők egy valóban szocialista eszmét követő váltópártot emelhetnek ki. Pillanatnyilag a nagytőke pártja, a nagyon gazdag emberek pártja.

Ami a pártokban az embereknek ellenszenves, a pártok szétszakadása, belső civakodása, az egyszerűen hálózati munka eredménye. Nem érdekelnék az ilyen hülyeségek, hogy ki a hazaáruló, ezzel nem jutunk semmire, de ha romániai és szlovákiai vállalkozások helyett reggeltől estig a székely himnuszt éneklük, attól nekem kifordul a gálám. Hogy a MIÉP-re is mondják valami rosszat. Ez komolytalan. Olyan dolgokat emel föl a felszínre, amelyek a szívünkben vannak, és amelyeket olyan helyre helyez, hogy ott el lehessen taposni. Nehogy Erdélyről úgy beszéljünk, hogy ott csak szentek és igaz magyarok élnek. Menj el és dolgozz Erdélyben, megtudod, hogy hogy váltak havasalföldi mentalitású, szavukat nem tartó, haszonleső emberekké, tisztelet a kivételnek.

Siklósi József

Az ócsai iskola avatásán volt szerencsénk Orbán Viktor beszédét meghallgatni. Ott mondta, hogy 12 évig a társaival együtt súlyos tévedésben élt, amikor azt gondolta, hogy a nemzeti egységet politikai alapokon kell megszervezni. Nagyon érdemes belevenni ebbe a gondolatba a polgári köröket: a nemzeti egységet szerinte a barátság, a bizalom és a szeretet jegyében kell létrehozni. Itt van a lényeg, a polgári körök más alapokon állnak, mint a politika. Hogy ebből milyen szervezet jön létre, majd kiderül, de az alap az nem a politika. Egy polgári körös rendezvényre általában egy nagyobb régióból jönnek össze az emberek, Imre ezt feltételül szabja az előadásain, tíz-húsz kör, körülbelül 300 ember, az hihetetlen élmény. Ugyanis találkoznak egymással, mert egyébként a polgári körök nem beszélgetnek, és amikor több kör emberei összejönnek, akkor az nagy élmény, például azt mondják legutóbb Tatabánya környékén, hogy az ottani húsz polgári kör összeállít egy vállalkozói listát, hogy tudjanak egymásról és tudjanak egymásnak munkát adni, mert szívesebben dolgozik együtt valakivel ebből a társaságból. A listát fél óra alatt összeállították, de hogy erre egyáltalán rájöttek, hogy ezt megcsinálják, ahhoz össze kellett találkozniuk. A politikusoknak nincsenek ilyen céljaik, hogy az emberek saját életét megszervezzék, de a köröknek igen.

Turi Attila

Én sem szeretem a pártosodást, de be kell látnom, hogy ez kikerülhetetlen. Sose érdekelt, hogy a pártok mit csinálnak a nagypolitikában, nem volt személyes kapcsolódási pontom hozzá. Elvált egymástól a kívül és a belül. Ha itt tavasszal netalán egy új szervezet megjelenik, akkor az a dolgunk, hogy segítsünk kimunkálni azt a perifériát, ahol megvan a kapcsolódás a mindennapi élettel, ahol visszahívható egy párttag, akit mi toltunk föl a helyére, ha ott nem felel meg. Legyen párbeszéd a belső mag és a külső gyűrű között, ne legyen éles különbség a tagság és a szimpatizáns között. Egyébként a Fidesz is ezen dolgozik.

Ma Magyarországon az emberek nagymértékben alszanak, mert olyan élessé vált a harc a választások környékén, és olyan mélypszichológia módszereket vettek be, amelyek nagyon mélyre mentek. Ennek a legkézzelfoghatóbb jele, hogy fekete-fehérré egyszerűsödött a gondolkodás. Jobb és baloldalon gondolkodnak az emberek. Elmondhatjuk, hogy érzelmeinkben, gondolkodásunkban a baloldalon vagyunk, de ez kívülről nem mindig érthető.

Kálmán István

Elindul egy szemináriumi munka, ami alkalmas az információcserére, kiderül mi a hálózat, mik a tabutémák, mert ezekről tudni kell. Mi volt a rendszerváltás, mi történt, mire volt esély, mit mulasztottunk el? Ne vádaskodjunk, önvádunk se legyen, de az amnéziát föl kell oldani, különben nem értjük meg, hogy az, ami 1989-90-ben megtörténhetett volna, milyen következményekkel jár, mert abban élünk. Másképp nem tudunk a jövő felé fordulni. Olyan szemináriumot szervezünk, amelyben szellemi értelemben világos áttekintéshez lehet jutni, hogy tudjuk, hogy mi a dolgunk, és legyen hozzá lelkesedés és kellő akarat.

Ha azok, akik eljönnek, vállalni tudják majd, hogy továbbadják, amit hallottak, előadásokat tartanak, beszélgetéseket vezetnek, akkor ezeket a gondolatokat széles körbe ki lehet vinni. Ehhez bátorság kell, és áldozat, kilépés a tunyaságból, hogy ha meghívunk valahová, oda elmegyek, arra felkészülök, az időmet energiámat rászánom.

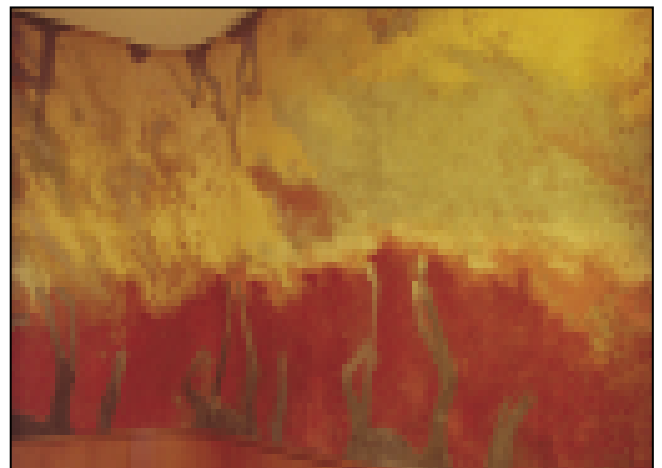
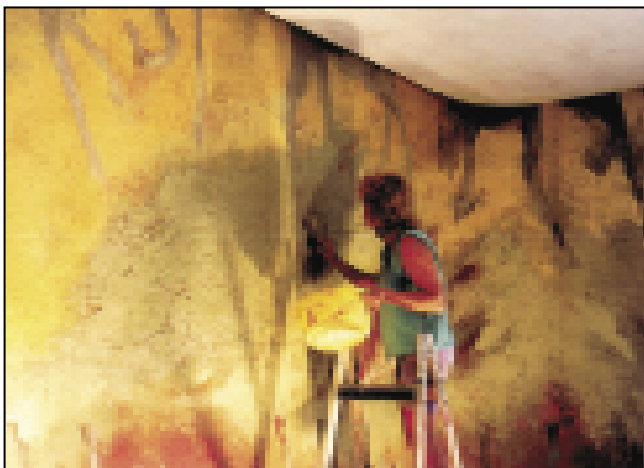
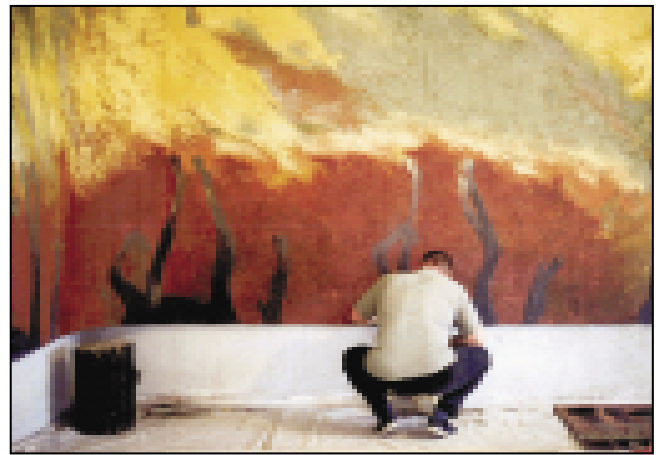
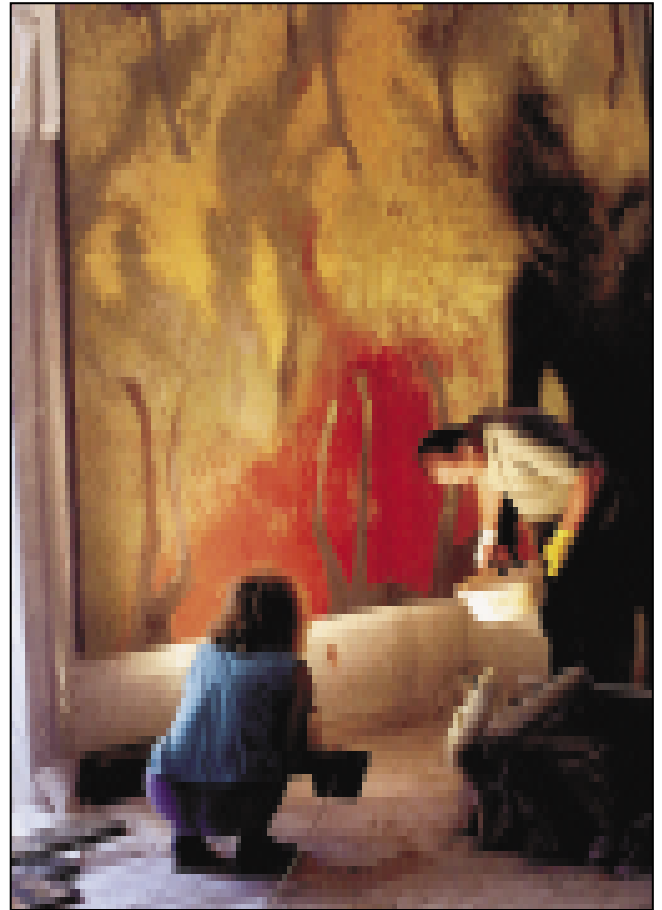
Salamín Ferenc

Az irracionális és reménytelen vállalkozásokat szeretem, a házaim is ilyenek, nehéz megépíteni őket. Nem érdemes olyasmit csinálni, ami magától megy. Ha létezik egy civil mozgalom, akik csinálják, nem akarnak politikusok lenni. Azt gondolják, hogy amit szeretnének, az nem működtethető politikai vonalon, egyébként belépnének valami pártba és kész. A kettőt kell összekapcsolni és együtt működtetni rövid és hosszú távon. A parlamentarizmus más formájára csak elvi lehetőségünk volt. Lehet, hogy hosszú távra ki lehet találni valami mást, de rövid távra ez nem orvosság. A bennünk élő víziókat kell a napi cselekvésre lefordítani, hogy a polgári körök fejlődése valóságos alkotmányozó erővé válik. Ki lehet mondani, hogy a polgári körök szövetségének képviselője nem fogad el a munkájáért fizetést. Mert akkor olyan nem fogja vállalni, aki a pénzért csinálná.

Makovecz Imre

A Kárpát-medencében élő embereket néhány nagyon fontos dolog terheli. Első Trianon, amelyről ma már nincs közvetlen élményünk. Nincs 1919-ről, Kun Béláék véres uralmáról, akik járták a vidéket, a módosabb gazdákat megölték, miután elvesztettük a háborút! Tehát egy megroggyant Közép-Európában olyan akciót hajtottak végre – nem akarok újra hálózatokról beszélni – amely tovább rombolta az országot, és ezt követően, mintha csak logikus folytatásról volna szó, 1920-ban feldarabolták azt a Közép-Európát, amelyik az Egyesült Európa gyakorló pályájaként már működött, mint befogadó terület, mint sok nyelven beszélő, toleráns népesség – gondoljatok a Felvidékre, Erdélyre –, és hoztak létre olyan nem életre való utódállamokat, melyek között nem hogy a kapcsolódási készség nincs meg, hanem a gyűlöletet tették a fő motívummá, amelyben hamis történelem gyártásával és egyéb eszközökkel, féloldalas vagy egyoldalú gazdasági struktúrákkal a népeket szétépték. A vereségtudatot stabilizálták, amivel a cselekvési készséget megbénították, a morális technika (Steiner) sérelmet szenvedett. Gondoljatok az angol mentalitásra a falklandi háborúban, az angol a győzelem tudatával él és cselekszik. Itt árnyék ül a lelkeken, ahogy a lakótelepen a hagyomány démona.

Azzal kell szembenézni, hogy győzelemre születtünk, személyes vonatkozásban ez az álláspont teljesen jogosult. A szokásos kételkedés nem visz sehová.

TIZENHARMADIK ÉVFOLYAM – TÉLI SZÁM – ÁRA 450 Ft.